

**PTT raportteja
PTT rapporter
PTT Reports**

242

Osakeyhtiömuotoinen maatalous Suomessa

**Suvi Rinta-Kiikka
Perttu Pyykkönen
Matti Ylätaalo**

Helsinki 2013

Pellervon taloustutkimus PTT
Eerikinkatu 28 A
00180 Helsinki
Puh. 09-348 8844
Faksi 09-3488 8500
Sähköposti ptt@ptt.fi

ISBN 978-952-224-126-9 (painettu)
ISBN 978-952-224-127-6 (PDF)
ISSN 1456-3215 (painettu)
ISSN 1796-4776 (PDF)

Helsinki 2013

Rinta-Kiikka, S., Pyykkönen, P. ja Ylätalo, M. 2013. OSAKEYHTIÖ-MUOTOINEN MAATALOUS SUOMESSA. PTT raportteja 242. 136 s. ISBN 978-952-224-126-9 (painettu), ISBN 978-952-224-127-6 (PDF), ISSN 1456-3215 (painettu), ISSN 1796-4776 (PDF)

Tiivistelmä: Rakennekehityksen myötä osakeyhtiömuotoinen maatalous on selvästi yleistynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Erityisesti suuret kotieläintilat ovat yhtiöittäneet tuotantoaan. Tutkimuksessa arvioidaan, että yhtiömuotoisten tilojen määrä olisi vuonna 2020 jo noin 850 tämänhetkisen runsaan 600 osakeyhtiön sijaan. Osakeyhtiöiden osuus tuotannosta mm. siipikarjan- ja sianlihantuotannossa arvioidaan kasvavan merkittäväksi.

Kotieläintuotannossa toimivat osakeyhtiöt ovat liikevaihdolla mitattuna selkeästi perinteisiä perheviljelmiä suurempia. Vaikka liikevaihto ja varallisuus ovat tiloilla suuret, myös velan osuus on monella tilalla suuri. Usein yhtiöittämiseen onkin liittynyt iso investointi ja toiminnan laajentuminen.

Keskeinen tekijä tilan yritysmuodon muutoksessa on ollut verotus. Kannattavaa yhtiöittäminen onkin ollut silloin kun tulosta on maksettu vain yhteisövero ja osinkoa verovapaan osuuden verran. Päätoimisilla tiloilla yhtiömuodon kannattavuuden arviointi on monimutkaista, sillä siihen vaikuttavat monet tilakohtaiset tekijät ja ratkaisut. Päätoimisen tilan tulee olla huomattavan suuri, jotta osakeyhtiömuoto olisi verotuksellisesti edullisempi kuin yksityinen maatalouden harjoittaja.

Tiedot osakeyhtiömuotoisten maatilojen ja puutarhojen taloudesta poimittiin Amadeus-tietokannasta. Rakennekehityksen arvioinnissa aineistona oli MMM Tiken IACS-rekisterin tietoja Suomen maatiloista vuosilta 2005–2010. Lisäksi hyödynnettiin kolmen Pro gradu -työn tietoja.

Avainsanat: *osakeyhtiö, verotus, kannattavuus, maatalouden rakennekehitys*

Rinta-Kiikka, S., Pyykkönen, P. and Ylätalo, M. 2013. FARM LIMITED LIABILITY COMPANIES IN FINLAND. PTT Reports 242. 136 p.

Abstract: The number of farms taking the form of limited liability companies (LLCs) has significantly increased in the last ten years, shaping the structural development of agriculture. In particular, large livestock farms have changed their legal form to LLCs. This study estimates that the number of LLCs will reach about 850 by the year 2020 compared to the current figure of over 600. The share of production by LLCs, for example in poultry and pork production, is expected to increase significantly.

LLCs operating in livestock production have a clearly higher turnover than traditional family farms. However, although the turnover and assets of LLCs are large, many of them have a considerable amount of debt. The change of business form is often associated with large investments and farm expansion.

A key driver for business form change has been taxation. LLCs have been profitable if the income is left in the LLC and only a tax-free dividend is paid. For full-time farms the profitability question is complex, because it is influenced by many factors and farm-related solutions. From the taxation perspective, a full-time farm must be of a considerable size in order to be a more profitable business form than a private farmer.

Data on LLCs formed from farms and gardens was obtained from the Amadeus database. In assessing the structural development of agriculture, data were obtained from the MMM Tike IACS register of Finnish farms for the years 2005–2010. In addition, data from three Master's projects handling farm LLCs were used.

Keywords: *limited liability company, taxation, profitability, structural development of agriculture*

Rinta-Kiikka, S., Pyykkönen, P. och Ylätalo, M. 2013.

LANTBRUK I AKTIEBOLAGSFORM I FINLAND. PTT rapporter 242. 136 s. ISBN 978-952-224-126-9 (red.), ISBN 978-952-224-127-6 (PDF) ISSN 1456-3215 (tryckt), ISSN 1796-4776 (PDF)

Sammandrag: Som en följd av strukturutvecklingen har lantbruk i aktiebolagsform blivit mycket vanligare under de senaste tio åren. Speciellt stora djurgårdar har bolagiserat sin produktion. I undersökningen uppskattar man att år 2020 kommer ca 850 gårdar att bedrivas i bolagsform. För tillfället finns det drygt 600 aktiebolag. Aktiebolagens andel av produktion beräknas växa märkbart i fjäderfä- och svinproduktionen.

Aktiebolag inom djurproduktionen är med omsättningen mätt klart större än konventionella familj jordbruk. Trots att gårdarna har hög omsättning och ansevärda tillgångar är också skuldbördan på många gårdar hög. Ofta är bolagiseringen förknippad till stora investeringar och en ökad verksamhet.

Beskattningen är en central faktor när gården ändrar bolagsform. Bolagisering lönar sig bäst när man endast betalar bolagsskatt på inkomsten och vinstutdelningen faller inom ramen för den skattefria dividendandelen. På heltidsjordbruk är det svårt att bedöma vilken bolagsform som är den bästa. Det beror på många gårdsspecifika faktorer och beslut. Ett heltidsjordbruk bör vara rätt stort för att aktiebolagsformen beskattningsmässigt sett ska vara förmånligare i jämförelse med om gården bedrivs som privat jordbruk.

Uppgifter om ekonomin på gårdar i aktiebolagsform erhöles från Amadeus -databasen. När strukturutvecklingen analyserades användes som källmaterial uppgifter om Finlands gårdar för åren 2005–2012 som i IACS -registret som förvaltas av JSM:s informationstjänstcentral Tike. Dessutom utnyttjades uppgifter från tre ProGradu -arbeten.

Nyckelord: aktiebolag, beskattning, lönsamhet, jordbrukets strukturutveckling

Esipuhe

Osakeyhtiömuodossa toimivien maatilojen määrä on lisääntynyt selvästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Erityisesti isot kotieläintilat ovat yhtiöittäneet tilojaan. Lisäksi monet yhteisyritykset ovat päätyneet osakeyhtiöön. Rakennekehitys etenee koko ajan kohti isompia tiloja, joten on odotettavissa, että osakeyhtiömuotoisten tilojen määrä kasvaa edelleen.

Tutkimustietoa osakeyhtiömuotoisista maataloista ja niiden roolista Suomen maataloudessa ei kuitenkaan ole ollut saatavissa. Sen takia tema on ollut vireillä Pellervon taloustutkimuksessa (PTT) jo useamman vuoden ajan. Kun Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksella oli myös kiinnitetty tutkimustiedon tarpeeseen huomiota ja aloitettu kolmen opinnäytetyön sarja aihepiiristä, päättivät PTT ja HY yhdistää voimansa ja hakea rahoitusta hankkeelle yhdessä. Se saatiin Maatilatalouden kehittämisrahastosta (Makera). Tästä lämmin kiitos.

Aiheen ajankohtaisuutta lisää se, että hallitus päätti keväällä 2013 alentaa yhteisöveroa 24,5 prosentista 20 prosenttiin. Samalla myös osinkoverotukseen tehtiin merkittäviä muutoksia. Myös näiden muutosten vaikutuksia on analysoitu tässä tutkimuksessa. Muutokset osinko- ja yhteisöverotuksessa on otettu huomioon sellaisina kuin ne keväällä olivat tiedossa.

Tutkimuksen toteutuksesta on vastannut PTT:n tutkimusjohtaja Perttu Pyykkönen. Päävastuullisena tutkijana on toiminut maatalousekonomisti Suvi Rinta-Kiikka. Helsingin yliopiston osuudesta ja opinnäytetöistä on vastannut professori Matti Ylätalo. Opinnäytetyönsä aihepiiristä tekivät MMM Simo Solala, MMM Kimmo Mäkelä ja MMM Timo Heikkilä. Kaikille heille lämmin kiitos hyvin suoritetusta työstä.

Helsingissä syyskuussa 2013

Pasi Holm
toimitusjohtaja PTT

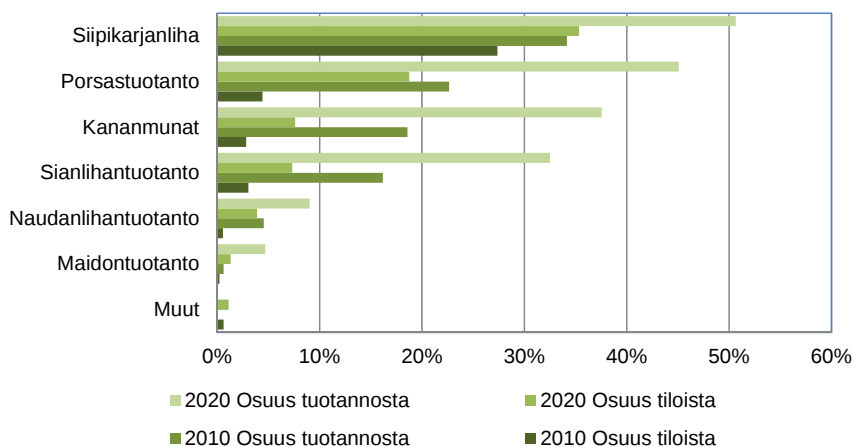
Matti Ylätalo
professori, Helsingin yliopisto

Yhteenveto

Osakeyhtiöitä nyt runsaat 600 ja merkitys kasvaa

Rakennekehityksen myötä osakeyhtiömuotoinen maatalous on selvästi yleistynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 1995 osakeyhtiömuodossa maataloutta harjoittavia tiloja oli noin 200. Vuonna 2012 niitä oli jo runsaat 600. Erityisesti suuret kotieläintilat ovat yhtiöittäneet tuotantoaan. Tässä tutkimuksessa arvioidaan, että osakeyhtiömuotoisten maatilojen määrä olisi vuonna 2020 jo noin 850. Samalla niiden merkitys erityisesti kotieläintuotannossa kasvaa. Osakeyhtiöiden tuotanto-osuudet erityisesti sika- ja siipikarjataloudessa kohoavat varsin korkeiksi (kuvio 1).

Kuvio 1. Osakeyhtiömuotoisten tilojen osuus tilojen lukumäärästä ja tuotannosta eri tuotantosuunnissa.

Verotus pääponnin osakeyhtiöitymiseen

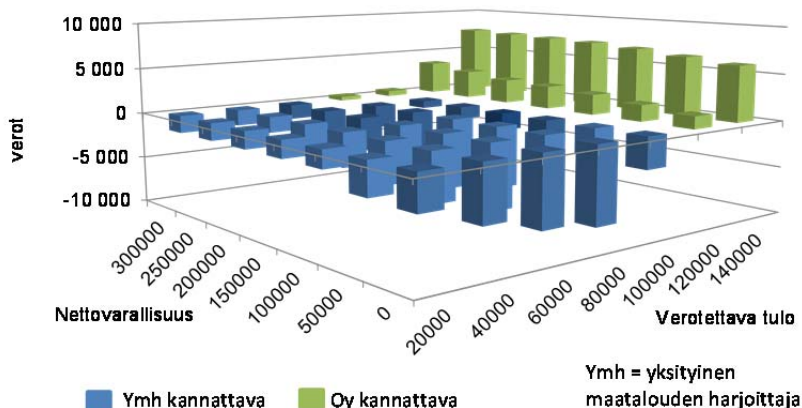
Kasvintuotannossa osakeyhtiöiden osuus tuotannosta on huomattavasti pienempi kuin kotieläintuotannossa. Lukumääräisesti niitä on kuitenkin kohtalaisen suuri määrä. Pääasiallinen syy kasvinviljelytiloilla muuttaa juridinen muoto osakeyhtiöksi on ollut verotuksellinen. Nämä tilat ovat usein osa-aikaisia ja yrittäjillä on esimerkiksi palkkatuloja, joilla voidaan pääosin kattaa yrittäjäperheen kulutustarpeet. Tällöin maataloudesta kertyviä tuloja ei välttämättä tarvitse jakaa osinkona yrittäjälle, vaan ne voidaan jättää tilan kehittämiseen. Veroetu tulee siitä, että osakeyhtiönä maatalouden tuloista maksetaan vain yhteisövero, joka on huomattavasti alempi kuin olisi pääomatulovero tai ansiotuloista maksettava vero. Lisäksi pelto-omaisuuden erilaisesta arvottamisesta johtuen osakeyhtiön nettovarallisuus on muita maatiloja suurempi, joka toisaalta mahdollistaa nykyverotuksella tiettyyn rajaan asti myös verovapaan osingon jakamisen.

Kotieläintilat puolestaan ovat usein päätoimisia, jolloin yrittäjäperheen on pakko saada myös tuloa maataloudesta yksityisten kulutustarpeiden tyydyttämiseen. Tällöin maataloudesta on saatava tuloa myös osakeyhtiöstä, joko osinkona tai palkkana. Verohyötyä ei tällöin pienillä tiloilla ole, koska ansiotulosta maksettava vero jää pienillä tulotasoilla selvästi jopa pääomaveroa pienemmäksi.

Tämä selittää sen, että kotieläintuotannossa osakeyhtiöittäneet tilat ovat varsin suuria. Niillä tulotaso on jo niin korkea tai sen odotetaan investointien ansiosta nousevan niin korkeaksi, että verohyötyä tulee, vaikka tila olisi päätoiminen ja maatalouden tuloja nostettaisiin osinkoina.

Tätä verohyötyä kuvaamaan tutkimuksessa tehtiin useita erilaisia laskelmia ja tarkasteluja. Esimerkkinä on oheisessa kuviossa 2. osakeyhtiön ja perheviljelmän veroero laskettuna kahden päätoimisen yrittäjän tapauksessa eri tulo- ja nettovarallisuustasoilla.

Käytännössä nämä tulokset tarkoittavat sitä, että päätoimisen maatilan pitäisi olla kohtalaisen iso ennen kuin se kannattaisi pelkän verohyödyn takia muuttaa osakeyhtiöksi. Tilanne muuttuu, jos osinkoja ei tarvitsisi maksaa tai ne mahtuisivat verovapaaseen osuuteen. Tällä hetkellä osinkojen verovapaa osuus on rajattu 9 prosenttiin nettovarallisuudesta (enintään 60 000 €). Jotta tila voisi

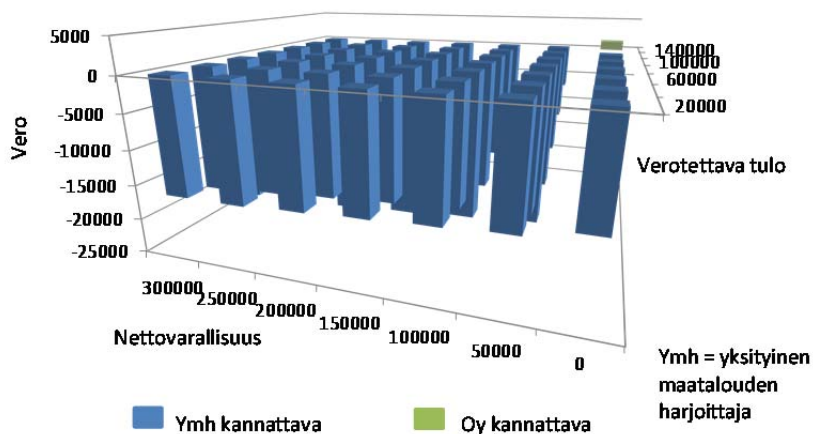
Kuviossa osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veroero on laskettu vertaamalla yritysmuotojen veromääriä. Miinusmerkkinen pylväs kuvaa yksityisen maatalouden harjoittajan veroetua osakeyhtiöön nähden ja plusmerkkinen pylväs osakeyhtiön veroetua. Oy:n veroihin sisältyy yhteisvero sekä yrittäjän pääoma- ja ansiotuloverot. Ymh:n veroihin sisältyy nettovarallisuudesta laskettu pääomavero ja ansiotulovero osuuden perusteella laskettu ansiotulovero.

Kuvio 2. Osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veroero, kun tilalla työskentelee kaksi päätoimista viljelijää ja osinkoa maksetaan 30 000 euroa/osakas tulojen salliessa.

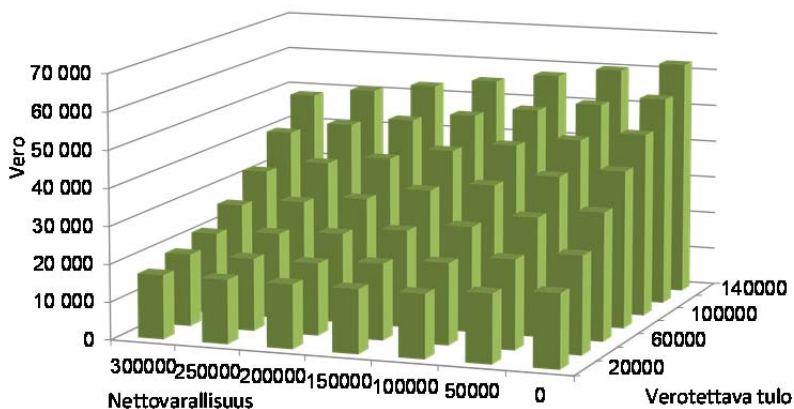
hyödyntää osinkotulon 60 000 euron verovapaan osuuden kokonaan, tilan nettovarallisuuden tulisi olla 666 666 euroa. Käytännössä siis suuri osa tiloista joutuu maksamaan osingoista myös tuloveroa. Tämä heikentää nykytilanteessa osakeyhtiömuodon kannattavuutta.

Kevään 2013 päätetty verouudistus hyödyttää toisia, toisia taas ei

Hallitus päätti keväällä 2013 laskea osakeyhtiöiden maksaman yhteisöveroprosentin 24,5 prosentista 20 prosenttiin. Tämä houkuttelee erityisesti niitä tiloja, jotka pystyvät jättämään tilalta saadut tulot tilan kehittämiseen, muuttamaan juridisen muodon osakeyhtiöksi. Päätoimisilla tiloilla tilanne on sen sijaan monimutkaisempi arvioitava, koska samassa yhteydessä hallitus toteutti myös osinkoverouudistuksen.

Kuvio 3. Osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veroero verouudistuksen jälkeen, kun tilalla työskentelee kaksi päätoimista viljelijää ja osinkoa maksetaan 30 000 euroa/viljelijä tulojen salliessa.

Kuvio 4. Osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veroero, kun tilalla työskentelee yksi osa-aikainen viljelijä, jolla on maatalouden ulkopuolisia ansiotuloja 50 000 euroa ja maatalouden voitto jätetään yhtiöön.

Aiemmin osa osingoista oli kokonaan verovapaata ja osa osingoista verotettiin ansiotulona. Tällöin pienillä tuloilla ansiotulojen verotus on kevyempää kuin pääomatuloverotus. Uudistuksen myötä osinkotuloa verotetaan pelkästään pääomatulona.

Maatalouden kannattavuutta ei ratkaista kuitenkaan pelkästään verotuksella. Sen takia juridisen muodon muuttamista ei pidä tehdä ilman tarkkoja laskelmia eri tulonäkymillä ja hyvin tarkkaan tulee harkita myös kaikki muut asiaan vaikuttavat tekijät. Kun markkinat kuitenkin ratkaisevat, ei pidä mennä tekemään hätiköityjä ratkaisuja. Jos osakeyhtiö ei jostakin syystä myöhemmin osoitaudukaan oikeaksi valinnaksi, ei päätöstä voi kovin helposti perua. Etenkin päätoimisten tilojen on syytä harkita erittäin tarkkaan ratkaisunsa ja pitää silmällä myös mahdollisuutta tulevista muutoksista esimerkiksi vero- ja tukisäädöksissä. Todennäköistä on, että tämä verouudistus lisää osa-aikaisten kasvinviljelytilojen kiinnostusta osakeyhtiömuotoon.

Osuuskuntamuotoisella maataloudella ei kilpailuetua

Osakeyhtiön vaihtoehtona tutkimuksessa tarkasteltiin myös osuuskuntamuodossa harjoitettavan maatalouden mahdollisuuksia verotuksellisesta näkökulmasta. Pienillä ja vielä keskisuurillakin tiloilla osuuskuntamuoto ei tarjoa verohyötyä suhteessa yhtymämuodossa harjoitettuun maatalouteen. Isoilla tiloilla taas osakeyhtiömuotoinen maatalous on huomattavasti edullisempaa.

Käytännössä osuuskuntamuoto soveltuuakin koneyhteistyöhön ja perinteiseen tuottajaosuustoimintaan kuten jalostukseen ja markkinointiin. Muilla toimialoilla osuuskunta voi olla kilpailukykyinen toimintamuoto myös verotuksellisesti etenkin silloin, kun kyseessä on työosuuskunta eikä pääomaa sidota yritykseen kovin paljoa.

Verotus ei ainoa peruste yhtiöittämiselle

Verotussyyt mahdollistavat tilan kehittämisen, mutta verotus ei ole ainoa syy juridisen muodon muuttamiseen. Etenkin yhteisyrityksiä perustettaessa osakeyhtiö on luonnollinen valinta, koska tällöin toiminnasta tulee selkeästi yritysmäisempää. Osakeyhtiöllä täytyy olla hallitus ja sen täytyy pitää kokouksia, joissa tilan operatiivisesta toiminnasta päätetään. Nämä päätökset kirjataan myös pöytäkirjaan. Samalla tavalla monet muut tilan pitoon kuuluvat sopimusasiat tulevat luontevasti kirjallisten sopimusten piiriin.

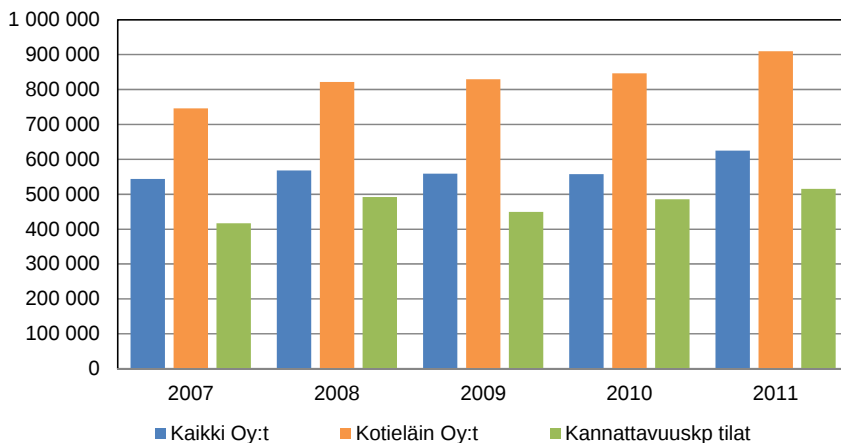
Osakeyhtiöiltä edellytettävä kahdenkertainen kirjanpito antaa myös paremmat mahdollisuudet talouden seurantaan kuin pelkkä verokirjanpito. Talouden seurannan kannalta on tärkeää myös se, että yksityistalous erotetaan selkeästi tilan taloudesta. Osakeyhtiön tililtä ei voi ottaa rahaa yhtiön omistajien yksityiskäyttöön.

Tarkemmasta kirjanpidosta on hyötyä myös investointitilanteissa ja tilan toiminnan laajentuessa. Pankit ja muut mahdolliset rahoittajat ovat tottuneita tarkastelemaan osakeyhtiömuotoisten yritysten kirjanpitoa ja se helpottaa siten rahoituspäätösten tekemistä. Osassa isoja kotieläintuotannon osakeyhtiöitä rahoittajat (lähinnä jalostuksen kautta kytköksissä olevat yritykset) ovat myös halunneet sananvaltaa tilan operatiivisiin päätöksiin. Tällöin he ovat halunneet myös edustajansa osakeyhtiön hallitukseen. Tämä on mahdollista vain osakeyhtiössä, perinteisessä perheviljelmässä ei. Tämä ulkopuolisen asiantuntemuksen käyttö voi muutoinkin olla tilanpidon kannalta hyödyllistä.

Osakeyhtiömuoto voi olla myös selkeämpi vaihtoehto silloin, kun tila toimii erilaisissa yhteistyöverkostoissa. Samoin yhteisyrityksissä toiminnan jatkaminen voi olla selkeämpää, jos vaikkapa yksi osakas haluaa luopua. Muut osakkaat voivat lunastaa luopujan osakkeet tai ne voidaan myydä uudelle osakkaalle. Kauppaa käydään vain osakkeista.

Voimakas kehittäminen näkyy osakeyhtiöiden liikevaihdon kasvussa

Hyvin usein maatilán osakeyhtiöittäminen on ollut kytköksissä investointeihin. Tämä näkyy selvästi osakeyhtiömuotoisten tilojen taloudellisessa kehityksessä. Tuotantonsa osakeyhtiöittäneet kotieläintilat ovat liikevaihdolla mitaten selvästi keskimääräistä suurempia (Kuvio 5).

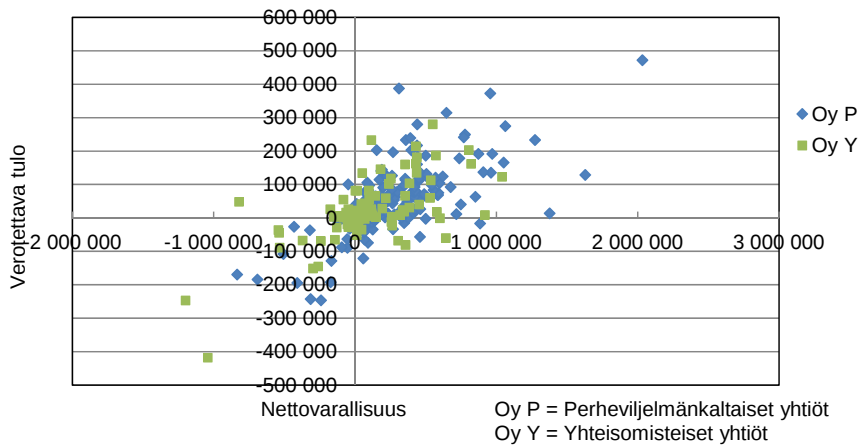

Kuvio 5. Osakeyhtiöiden ja kannattavuuskirjanpitotilojen liikevaihdon kehitys 2007-2011.

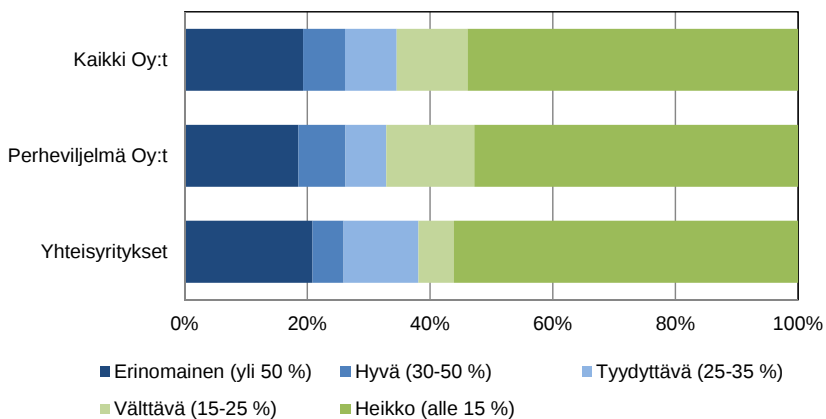
Suurella osalla osakeyhtiöistä verotettava tulo jää kuitenkin alle 100 000 ja nettovarallisuus alle 500 000 euron (Kuvio 6). Yhteisyrityksillä sekä verotettava tulo että nettovarallisuus ovat keskimäärin pienempiä kuin perheviljelmätyyppisillä tiloilla, vaikka yhteisyritykset liikevaihdon perusteella ovat suurempia.

Osakeyhtiömuotoiset maatilat ovat myös kehittäneet toimintaansa voimakkaasti. Vaikka liikevaihto ja varallisuus ovat kasvaneet, ovat myös velat lisääntyneet (Kuvio 7). Yli puolella osakeyhtiömuotoisista maataloista omavaraisuusaste oli heikko (<40 %) ja vain noin viidenneksellä erinomainen.

Kuviosta voi päätellä, että verotussyistä ei välttämättä ole ollut kannattavaa siirtyä osakeyhtiömuotoon ainakaan lyhyellä aikavälillä. Käytännössä juridisen muodon muutosta onkin perusteltu tilan kehittämiseksi investointien avulla ja niiden ansiosta tavoiteltavalla tilakoon kasvulla. Lisäksi vuosi 2011 oli maatalouden kannattavuuden näkökulmasta etenkin lihantuotannossa varsin haasteellinen.

Kuvio 6. Osakeyhtiöiden nettovarallisuus ja verotettava tulo vuonna 2011

Kuvio 7. Osakeyhtiöiden jakautuminen omavaraisuusasteen mukaan vuonna 2011

Taustalla laajat aineistot

Osakeyhtiömuotoinen maatalous on selvästi yleistynyt, mutta tutkimuksen näkökulmasta asiaa ei ole juurikaan tarkasteltu aiemmin. Sen takia hankkeen tueksi haluttiin mahdollisimman kattavat aineistot, jotta saadaan hyvä kuva tämänhetkisestä tilanteesta ja pystytään arvioimaan myös tulevaa kehitystä. Tutkimus on toteutettu

Pellervon taloustutkimuksen (PTT) ja Helsingin yliopiston Taloustieteen laitoksen yhteishankkeena.

Rekisteritietojen perusteella tiedetään, että osakeyhtiöiden keskimääräinen peltoala on noin 60 ha, eli selvästi muita tiloja suurempi. Tilastoista ei kuitenkaan saada esiin, millaisia nämä tilat ovat ja mikä on niiden rooli Suomen maataloudessa ja rakennekehityksessä.

Osakeyhtiöiden roolia Suomen maatalouden rakennekehityksessä arvioitaessa perusaineistona käytettiin MMM Tiken IACS-rekisteristä saatuja tietoja kaikista Suomen maataloista vuosilta 2005–2011. Tämän lisäksi käytettiin yleisiä tilastoja sekä PTT:n muiden hankkeiden yhteydessä kerättyä aineistoa maatalousraken- tamiseen myönnettyistä ympäristöluvista vuosilta 2009–2012.

Osakeyhtiöiden talouden ja kannattavuuden tarkastelussa hyödynnettiin Amadeus-tietokannasta poimittujen osakeyhtiö- muotoisten maatilojen tilinpäätös- ja tunnuslukutietoja vuosilta 2007–2011. Vertailuaineistona käytettiin MTT:n Taloustohtorista poimittuja kannattavuuskirjanpitoiltojen tilinpäätöstietoja ja tunnuslukuja.

Osakeyhtiöiden ja yksityisen maatalouden harjoittajan vero- vertailussa tarkasteltiin yritysmuotojen veroeroja erilaisilla tulo- ja nettovarallisuustasolla. Laskelmat yritysmuotojen veroeroista tehtiin nykyisillä verosäädöksillä ja vuoden 2014 alusta voimaan tule- villa uusilla yhteisö- ja osinkoverosäädöksillä.

Jatkotutkimustarpeet

Tutkimus herättää useita uusia kysymyksiä. Tämän aineiston pe- rusteella ei voitu vielä tyhjentävästi vastata kysymykseen, ovatko tilat tehneet oikeita ratkaisuja muuttaessaan tilansa juridisen muo- don osakeyhtiöksi. Osakeyhtiö on kuitenkin tietyllä tavalla peruut- tamaton yritysmuoto, joten ilman perusteellista harkintaa muo- donmuutosta ei pidä tehdä.

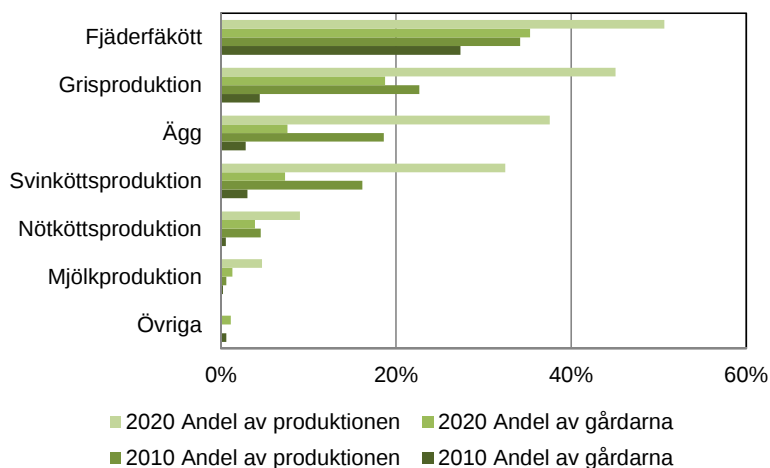
Toinen mielenkiintoinen kysymys olisi, miten sukupolven- vaihdos aikanaan onnistuu. Toisaalta olisi mielenkiintoista tarkas- tella myös perusteellisemmin sitä, millaiset mahdollisuudet osake- yhtiöllä olisi saada ulkopuolisia sijoittajia, vaikkapa tilanpidon jat- kajien sisaruksista.

Verotuksessa tehtävät muutokset vaikuttavat myös yritys-
muodon edullisuuteen. Samalla ne muuttavat myös veronsaajien
keskinäistä suhdetta. Tällä voi olla myös merkittäviä aluetaloudelli-
sia vaikutuksia. Maatalous on erittäin merkittävä elinkeino isossa
osassa Suomen kuntia, ja siten verotulojen uudelleen jaolla voi olla
merkittäviä vaikutuksia myös kuntatalouteen.

Referat

Det finns drygt 600 aktiebolag och deras betydelse ökar

Som en följd av strukturutvecklingen har lantbruk i aktiebolagsform blivit mycket vanligare under de senaste tio åren. År 1995 fanns det ca 200 gårdar som idkade jordbruk i form av aktiebolag. År 2012 fanns det redan drygt 600. Speciellt stora djurgårdar har bolagiserat sin produktion. I den här undersökningen uppskattar man att det år 2020 kommer att finnas ca 850 gårdar som bedrivs som aktiebolag. Samtidigt får de allt större betydelse framför allt i husdjursproduktionen. Aktiebolagens andel av produktionen kommer att bli tämligen hög speciellt i svin- och fjäderfäproduktionen (Figur 1).

Figur 1. Gårdar i aktiebolagsform, procentuell andel av antalet gårdar och av produktionen i olika produktionsinriktningar

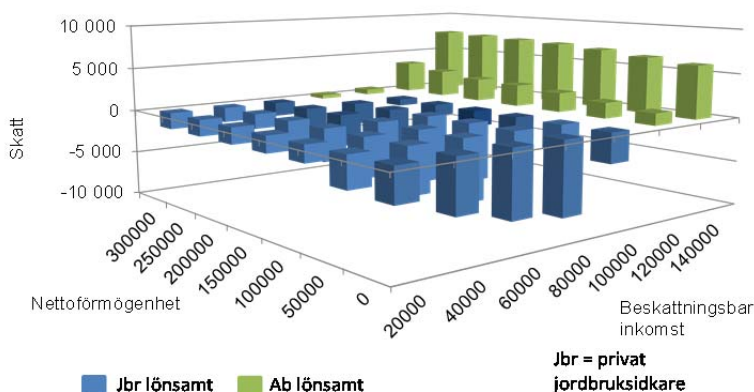
Beskattningen är den huvudsakliga sporren till att grunda aktiebolag

Inom växtodlingen är aktiebolagens andel av produktionen betydligt lägre än i husdjursproduktionen. Antalsmässigt är de ändå relativt många. Beskattningen har varit den viktigaste orsaken till att växtodlingsgårdarna har ändrat sin juridiska form till aktiebolag. Växtodlingsgårdarna är ofta deltidjordbruk och företagarna har t.ex. löneinkomster med vilka de i huvudsak kan täcka företagarfamiljens konsumtionsbehov. I ett sådant läge behöver man nödvändigtvis inte använda de inkomster som jordbruket genererar till att betala ut dividend åt företagaren. Man kan i stället låta dem stanna kvar i bolaget och använda dem till att utveckla gården. Då uppstår en skattefördel eftersom aktiebolaget i så fall endast betalar samfundsskatt på jordbrukets inkomst och den är betydligt lägre än om inkomsten skulle beskattas som kapital- eller förvärvsinkomst. Dessutom är aktiebolagets nettoförmögenhet högre än på andra gårdar eftersom åkermarken värderas på ett annat sätt. Det ger i sin tur, enligt nuvarande skattesystem, möjlighet att betala ut skattefri dividend upp till en viss gräns.

Husdjursgårdarna är å andra sidan ofta heltidjordbruk varvid företagarfamiljen är tvungen att använda inkomsterna från jordbruket för att tillfredsställa det privata konsumtionsbehovet. Då måste man även från ett aktiebolag ta ut inkomster av jordbruket antingen i form av dividend eller lön. Speciellt på små gårdar uppkommer då ingen skattefördel eftersom skatten på förvärvsinkomster, speciellt vid låga inkomstnivåer, är klart lägre än till och med skatten på kapitalinkomster.

Det här är förklaringen till att de gårdar som har ändrats till aktiebolag inom husdjursproduktionen är relativt stora. På de gårdarna är inkomstnivån redan så hög, eller förväntas bli hög tack vare gjorda investeringar, att skattefördel uppstår trots att det är fråga om heltidjordbruk och att jordbrukets inkomst tas ut i form av dividend.

För att beskriva denna skattefördel gjordes i den här undersökningen flera olika kalkyler och bedömningar. Exempel på det visas i figur 2 där skillnaden i skatteutfall mellan ett aktiebolag och ett familj jordbruk har beräknats för två heltidsföretagare på olika inkomst- och nettoförmögenhetsnivåer.

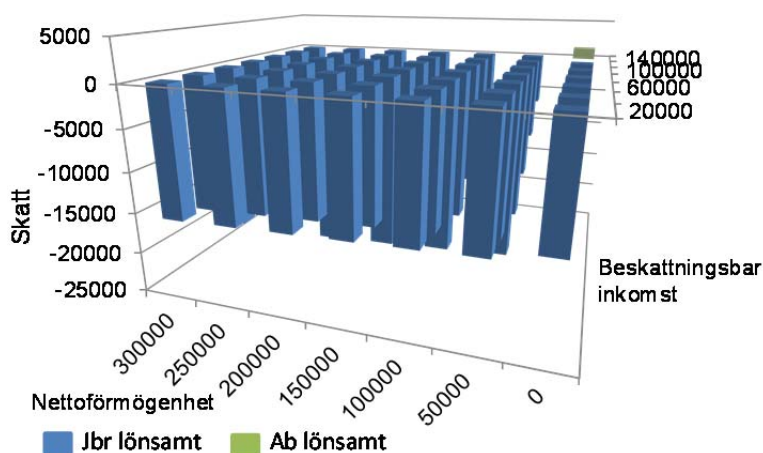
I figuren skillnaden i skatt mellan aktiebolag och privat jordbruksidkaren olika nivåer av nettoförmögenhet och beskattningsbara inkomst. Den negativa kolumnen representerar att den privata jordbrukaren har skattefördel över ett aktiebolag. Den positiva kolumnen visar bolagets skattefördel. Ab's inkomstskatter innehåller företagskatt och företagares kapital- och inkomstskatter. Privat jordbruksidkars skatter innehåller företagares kapitalskatt som är beräknas på nettoförmögenhet basis och inkomstskatten som är beräknats på förvärvsinkomst antal basis.

Figur 2. Skillnaden i skatteutfall mellan ett aktiebolag och en privat jordbruksidkare när två heltidsjordbrukare arbetar på gården och en dividend på 30 000 euro/aktieägare utbetalas när inkomsterna det medger.

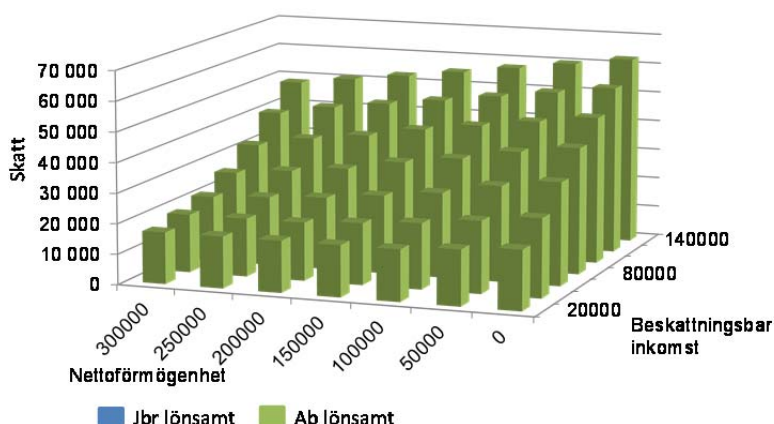
I praktiken innebär det här att ett heltidsjordbruk borde vara rätt stort innan det lönar sig att ändra till aktiebolag bara för skattefördelens skull. Situationen blir en annan om man inte behöver betala dividend eller att den faller inom ramen för den skattefria dividendandelen. För tillfället är dividendernas skattefria andel begränsad till 9 procent av nettoförmögenheten (högst 60 000 €). För att en gård ska kunna utnyttja hela den skattefria dividendandelen på 60 000 euro borde gårdens nettoförmögenhet vara 666 666 euro. I praktiken måste alltså en stor del av gårdarna också betala inkomstskatt på dividenderna. För närvarande är det en omständighet som gör att det inte är så lönsamt att bilda aktiebolag.

Skattereformen från våren 2013 är till fördel för en del, dock inte för alla

Våren 2013 beslöt regeringen att sänka den samfundsskatt som aktiebolagen betalar från 24,5 procent till 20. Det lockar speciellt gårdar, som kan låta de inkomster man får från gården vara kvar för att utveckla verksamheten, att ändra sin juridiska form till aktiebolag. På heltidsjordbruk är situationen däremot svårare att bedöma eftersom regeringen samtidigt genomförde en reform av beskattningen av vinstutdelning (dividendbeskattningen).

Figur 3. Skillnaden i skatteutfall mellan ett aktiebolag och en privat jordbruksidkare efter skattereformen. På gården arbetar två heltidsjordbrukare och en dividend på 30 000 euro/jordbrukare utbetalas när inkomsterna det medger.

Figur 4. Skillnaden i skatteutfall mellan ett aktiebolag och en privat jordbruksidkare. På gården arbetar en jordbrukare på deltid. Han/hon har 50 000 euro inkomster ytterom jordbruket och jordbrukets vinst lämnas kvar i bolaget.

Tidigare var en del av dividendinkomsterna helt och hållet skattefria och en del av dividenderna beskattades som förvärvsinkomster. Då var beskattningen av låga förvärvsinkomster lindrigare än beskattningen av kapitalinkomster. I och med reformen beskattas dividendinkomster uteslutande som kapitalinkomst.

Man löser dock inte problematiken med jordbrukets lönsamhet via beskattningen. Därför ska man inte ändra den juridiska formen utan noggranna beräkningar med olika inkomstscenarier. Man måste också grundligt överväga alla andra faktorer som inverkar på frågan. Eftersom marknaderna i sista hand är avgörande skall man inte göra förhastade beslut. Om det senare visar sig att aktiebolaget inte var den rätta lösningen är det inte lätt att ta tillbaka beslutet. Speciellt för heltidsjordbrukare är det skäl att överväga sina avgöranden synnerligen noggrant och även beakta möjligheten att det kan bli förändringar av skatte- eller stödregelverken i framtiden. Det är sannolikt att den här skattereformen ökar intresset för växtodlingsgårdar som sköts som deltidjordbruk att övergå till aktiebolagsform.

Lantbruk i andelslagsform ger inte konkurrensfördel

Som ett alternativ till aktiebolag granskades i undersökningen också vilka möjligheter ett jordbruk utövat i andelslagsform ger ur beskattningssynvinkel. På små och t.o.m. på medelstora lantbruk erbjuder andelslagsformen inte skattefördelar i förhållande till jordbruk som idkas som sammanslutningar. På större gårdar är jordbruk som aktiebolag i sin tur mycket förmånligare.

I praktiken lämpar sig andelslagsformen för maskinsamarbete och traditionella producentandelslag såsom inom förädling och marknadsföring. Andelslag kan emellertid också beskattningssmässigt sett vara en konkurrenskraftig verksamhetsform i andra branscher, i första hand om det är fråga om ett arbetsandelslag och att det inte binds allför mycket kapital i företaget.

Beskattningen är inte enda motiveringen till att bolagisera

De beskattningssmässiga aspekterna gör det möjligt att utveckla gården men beskattningen är inte enda motiveringen till att ändra den juridiska bolagsformen. Framför allt när man etablerar samföretag är aktiebolag ett naturligt val eftersom verksamheten därmed blir klart mera företagsmässig. Ett aktiebolag måste ha en styrelse som bör hålla möten på vilka man beslutar om gårdens operativa verksamhet. Dessa beslut skrivs också ned i ett protokoll. På motsvarande sätt blir också många andra avtalsfrågor med anknytning till gårdens skötsel på ett naturligt sätt antecknade i skriftliga avtal.

Den dubbelbokföring som förutsätts av ett aktiebolag ger också bättre möjligheter till ekonomisk uppföljning än enbart skattebokföring. Med tanke på den ekonomiska uppföljningen är det också viktigt att privatekonomin separeras klart från gårdens ekonomi. Från ett aktiebolags bankkonto kan man inte lyfta pengar för ägarnas privatbruk.

Den noggrannare bokföringen är till nytta även i samband med investeringar och när man utvidgar gårdens verksamhet. Banker och eventuella andra finansiärer är vana vid att analysera aktiebolags företagsbokföring och det underlättar beslutet om finansiering. I en del stora husdjursenheter som bedrivs som aktie-

bolag har finansiärerna (i första hand företag som har anknytning via förädlingen) även velat ha bestämmanderätt gällande gårdens operativa verksamhet. Därvid har de även önskat få en representant i aktiebolagets styrelse. Detta är möjligt endast i aktiebolag, inte i traditionella familj jordbruk. Att utnyttja en sådan extern sakkunskap kan i övrigt också vara till nytta för driften på gården.

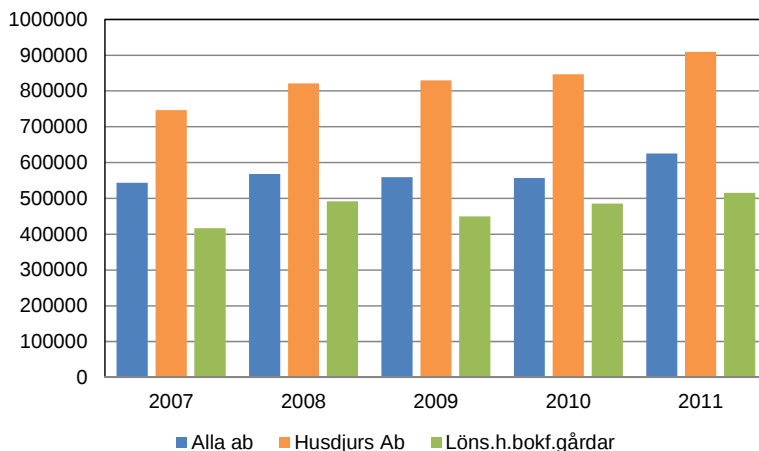
Aktiebolagsformen kan också vara ett klarare alternativ om gården opererar i olika samarbetsnätverk. På motsvarande sätt kan det vara lättare att fortsätta verksamheten i ett samägt företag ifall en delägare vill dra sig tillbaka. De övriga delägarna kan lösa in avträdarens aktier eller så kan de säljas till en ny delägare. Man köpslår endast om aktier.

En kraftig utveckling syns som en ökning av aktiebolagens omsättning

Det att man bildar ett aktiebolag av gården har ofta anknytning till investeringar. Det syns tydligt i aktiebolagens ekonomiska utveckling. De husdjursgårdar som bedriver produktionen som aktiebolag har en omsättning som är klart högre än genomsnittet (Figur 5).

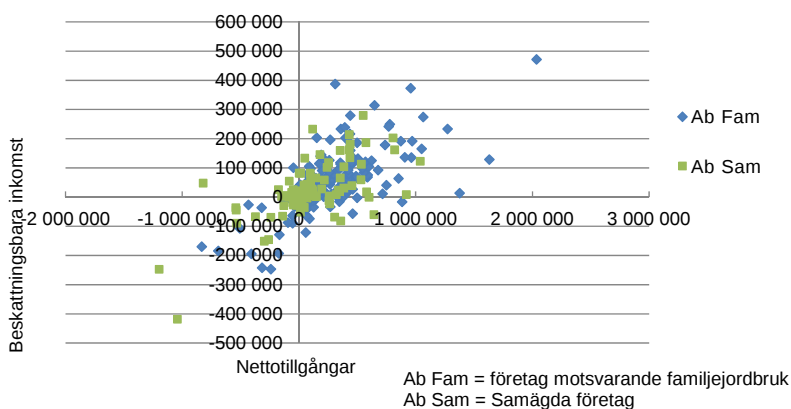
På en stor del av aktiebolagen är den beskattningsbara inkomsten emellertid under 100 000 euro och nettoförmögenheten under 500 000 euro (Figur 6). På samägda företag är både den beskattningsbara inkomsten och nettoförmögenheten i genomsnitt lägre än på företag av familj jordbrukstyp. Detta trots att de samägda företagen utgående från omsättningen är större.

De gårdar som bedrivs i aktiebolagsform har även utvecklat sin verksamhet kraftigt. Omsättningen och tillgångarna har ökat men det har också skulderna (Figur 7). Soliditeten på över hälften av de gårdar som bedrivs som aktiebolag är dålig (<40 %) och endast på en femtedel utmärkt.

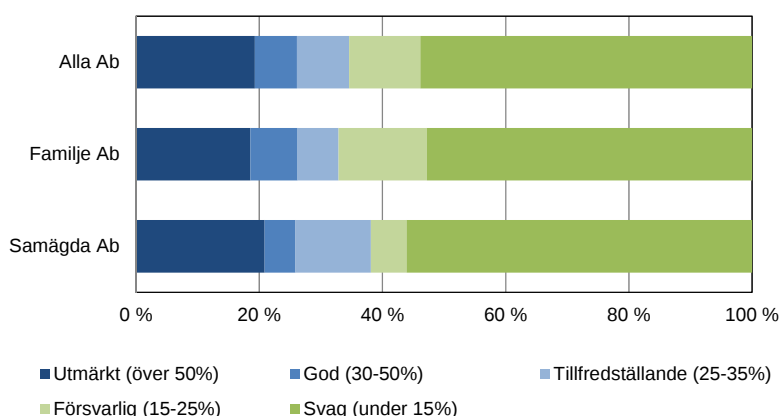

Figur 5. Omsättningens utveckling på aktiebolag och lönsamhetsbokföringsgårdar 2007-2011

Utgående från figuren kan man dra den slutsatsen att det inte nödvändigtvis har varit lönsamt att gå över till aktiebolag, åtminstone inte på kort sikt. I praktiken har motiveringen till att ändra den juridiska bolagsformen varit att kunna utveckla gården med hjälp av investeringar och den vägen sträva efter en tillväxt av gårdsstorleken. Dessutom var året 2011 speciellt utmanande med tanke på jordbrukets lönsamhet, framför allt inom köttproduktionen.

Figur 6. Aktiebolagens nettoförmögenhet och beskattningsbara inkomst år 2011

Figur 7. Aktiebolagens soliditet år 2011

Omfattande källmaterial

Lantbruk som bedrivs som aktiebolag har blivit allt vanligare, men ur forskningsmässig synvinkel har frågan inte tidigare analyserats alltför mycket. Därför strävade man i den här undersökningen efter ett så brett källmaterial som möjligt. På så sätt försäkrade man sig om att få en riktig bild av nuläget och det gav även möjlighet till att analysera utvecklingen i framtiden. Undersökningen gjordes som ett samarbetsprojekt mellan Pellervon taloustutkimus (PTT) och institutionen för ekonomi vid Helsingfors Universitet.

Utgående från uppgifter i befintliga register vet man att aktiebolagens genomsnittliga åkerareal är ca 60 ha, det vill säga klart större än andra gårdar. I statistiken framgår emellertid inte hurudana gårdar det är fråga om och vilken roll de spelar i det finländska jordbruket och strukturutvecklingen.

När man skulle bedöma aktiebolagens roll i den finländska strukturutvecklingen använde man som källmaterial uppgifter om alla Finlands gårdar åren 2009–2012. Dessa finns i IACS databasen som förvaltas av jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral Tike. Därutöver utnyttjades allmän statistik och av PTT i samband med andra projekt införskaffat material gällande miljölov för lantbruksbyggande åren 2009–2012

Vid granskningen av aktiebolagens ekonomi och lönsamhet utnyttjades bokslutsuppgifter och nyckeltal gällande åren 2007–2011 för gårdar som drivs i aktiebolagsform vilka finns i Amadeus-databasen. Som jämförelsematerial användes bokslutsuppgifter och nyckeltalt för lönsamhetsbokföringsgårdarna som finns i MTT:s Ekonomidoktor –tillämpning.

I jämförelsen mellan aktiebolag och privata jordbruksidkare analyserades bolagsformernas skatteskillnader på olika inkomst- och nettoförmögenhetsnivåer. Kalkylerna gällande de olika bolagsformernas skatteskillnader gjordes med nuvarande skatteregler och med de reglerna för samfundsbeskattningen och beskattningen av vinstutdelning som träder i kraft i början av år 2014.

Behov av fortsatt forskning

Den här undersökningen ger också upphov till flera nya frågor. På basis av det här materialet kan man inte uttömmande svara på frågan om gårdarna har gjort rätt beslut när de har ändrat sin juridiska form till aktiebolag. Aktiebolaget är ändå på sätt och vis en företagsform som är svår att upplösa. En ändring av företagsformen ska alltså inte göras före man har övervägt frågan grundligt.

En annan intressant fråga är hur bolagets generationsväxling i sinom tid ska genomföras. Det skulle också vara intressant att noggrannare analysera vilka möjligheter aktiebolaget har att locka externa placerare, t.ex. den blivande jordbrukarens syskon.

Även förändringar i beskattningen inverkar på hur förmånligt det är att ändra bolagsform. Samtidigt ändrar dessa skatteförändringar också på det inbördes förhållandet mellan skattemottagarna. Detta kan också ha märkbara regionekonomiska följder. Lantbruken är en mycket betydande näring i en stor del av Finlands kommuner. En omfördelning av skatteinkomsterna kan således ha en betydande inverkan även på kommunernas ekonomi.

Sisällys

Esipuhe	5
Yhteenveto	7
Referat.....	17
1. Johdanto.....	29
2. Tutkimuksen tavoitteet	31
3. Tutkimusaineistot ja tutkimusmenetelmät.....	32
3.1 Tutkimusaineistot	32
3.2 Tutkimusmenetelmät	34
4. Osakeyhtiöittämisessä huomioon otettavat seikat	36
4.1 Osakeyhtiön perustaminen.....	36
4.2 Varainsiirtovero.....	40
4.3 Kirjanpidon muutos.....	41
4.4 Toiminnan muutokset.....	44
4.5 Maataloustuet	46
4.6 Eläkkeet, lomitukset ja sukupolvenvaihdos	48
4.7 Hallinto	52
4.8 Muut kysymykset	54
5. Osakeyhtiöt Suomen maataloudessa.....	56
5.1 Osakeyhtiöiden lukumäärän kehitys suhteessa muihin yritysmuotoihin	56
5.2 Osakeyhtiöt eri tuotantosuunnissa	58
5.3 Osakeyhtiöt omistajapohjan mukaan.....	59
5.4 Rakennekehitys ja osakeyhtiöityminen	60
6. Verotus.....	69
6.1 Yksityisen ammatinharjoittajan verotus	69
6.2 Osakeyhtiön verotus 2011–2013	71
6.3 Osakeyhtiön verotus vuodesta 2014 alkaen	72
6.4 Osakeyhtiön ja yksityisen maataloudenharjoittajan verotuksen vertailu.....	79
6.5 Mallilaskelmat.....	86
7. Osakeyhtiöiden talous verrattuna perinteisiin perheviljelmiin.....	95
7.1 Tulot ja menot	95
7.2 Henkilöstömäärä ja -kustannukset osakeyhtiöissä	99

7.3	Osakeyhtiöiden kannattavuus	103
7.4	Osakeyhtiöiden maksuvalmius	110
7.5	Osakeyhtiöiden vakavaraisuus	115
8.	Kokemuksia osakeyhtiöittäneiltä yrittäjiltä.....	120
8.1.	Osakeyhtiömuotoiset maatilat.....	120
8.2.	Osakeyhtiömuotoiset puutarha-alan yritykset.....	122
9.	Osakeyhtiö yhteistyömuotona.....	124
9.1	Yhteisyritykset	124
9.2	Verkostomallit	126
9.3	Tukitoiminnot	128
10.	Johtopäätökset	130
	Lähteet	133

1. Johdanto

Maatalouden kilpailukyvyyn parantaminen on ollut maatalouspolitiikan yksi keskeisimpiä tavoitteita jo pitkään. Viimeksi se on kirjattu vuonna 2010 valmistuneeseen esitykseen kansalliseksi ruokastrategiaksi (Huomisen ruoka 2010). Maatalouden näkökulmasta tämä merkitsee monessa suhteessa haasteita. Suomen maatalouden ja erityisesti kotieläintuotannon rakennekehitys on edennyt siihen vaiheeseen, että tilakokoaan kasvattavat tilat joutuvat miettimään tuotantotapansa kenties kokonaan uusiksi (ks. mm. Pyykkönen ym. 2013). Tähän asti tilakokoa on pitkälti kasvatettu yhtenä kokonaisuutena. Peltoa ja kotieläimiä on lisätty samassa suhteessa, ja työt on tehty pääosin viljelijäperheen omin voimin. Peltoa tarvitaan rehuntuotantoon, mutta toisaalta myös lannanlevitykseen.

Rakennekehityksen eteneminen ja kilpailukyvyyn parantaminen vaativat uudenlaisia, innovatiivisia ratkaisuja koko liiketoiminnan järjestämiseksi. Tarve ei koske pelkästään tuotannon organisointia vaan myös erilaisia yhteistoimintamuotoja, yritysmäisempiä järjestelyitä mm. sopimusteitse tilojen välillä ja uudenlaisia yritysmuotoja. Näitä asioita ei Suomen maatalouden rakennekehitykseen liittyvässä tutkimuksessa aikaisemmin ole juurikaan käsitelty.

Rakennekehityksen myötä osakeyhtiömuotoinen maatalous on selvästi yleistynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 1995 osakeyhtiömuodossa maataloutta harjoittavia tiloja oli noin 200, kun vuonna 2012 niitä oli jo runsaat 600. Erityisesti suuret kotieläintilat ovat yhtiöittäneet tuotantoaan. Rekisteritietojen perusteella tiedetään, että osakeyhtiöiden keskimääräinen peltoala on noin 60 ha, eli ne ovat selvästi muita tiloja suurempi. Tilastoista ei kuitenkaan saada selville, millaisia nämä tilat ovat ja mikä niiden rooli on Suomen maataloudessa ja rakennekehityksessä.

Suuri osa osakeyhtiömuotoisista maatiloista on edelleen perinteisiä perheviljelmiä, jotka ovat muuttaneet yrityksensä juridisen

muodon osakeyhtiöksi. Osa osakeyhtiöistä on kuitenkin muodostettu toimimaan perinteisten perheviljelmien uudenlaisena yhteistyömuotona, jonne on siirretty osa tai eräissä tapauksissa koko tuotanto.

Osakeyhtiömuotoiseen maatalouteen liittyy useita niin verotukseen, eläkejärjestelyihin ja tukipolitiikkaan liittyviä kysymyksiä, joista ei toistaiseksi ole kovin paljoa sen paremmin tilasto- kuin tutkimustietoakaan. Erityisesti verotukseen liittyvät kysymykset ovat mielenkiintoisia, koska yhteisöverotukseen on tehty useita muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana ja vuoden 2013 keväällä hallitus sopi erittäin suuresta muutoksesta yhteisö- ja osinkoverotukseen. Näillä muutoksilla voi olla hyvin merkittävä vaikutus yritysmuodon valintaan.

Tämän tutkimuksen avulla pyritään lisäämään informaatiota aihepiiristä, josta sitä ei kovin paljon ole. Tutkimus on varsin laaja ja se perustuu osittain Helsingin yliopistossa tehtyihin opinnäytetöihin.

Johdannon jälkeen luvussa 2 määritetään tutkimuksen tavoitteet ja luvussa 3 tarkastellaan tutkimusaineistoja ja -menetelmiä. Luvussa 4 tarkastellaan osakeyhtiön perustamiseen liittyviä asioita niin kirjanpidollisesta, juridisesta kuin operatiivisen toiminnan näkökulmasta. Luvussa 5 esitetään yleiskuvaus osakeyhtiöiden tämänhetkisestä roolista Suomen maataloudessa ja arvioidaan osakeyhtiömuotoisten tilojen roolia maatalouden rakennekehityksessä. Luvussa 6 tarkastellaan osakeyhtiömuotoisten tilojen verotukseen liittyviä kysymyksiä ja esitetään eri yritysmuotojen vero eroja konkreettisilla esimerkkilaskelmilla. Luvussa 7 tarkastellaan osakeyhtiömuotoisten tilojen taloutta. Luvussa 8 tarkastellaan yhtiöittäneiden tilojen kokemuksia juridisen muodon muutoksesta. Luvussa 9 tarkastellaan osakeyhtiöitä maatalojen erilaisissa yhteistoimintamuodoissa. Luvussa 10 tehdään johtopäätökset.

2. Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena on selvittää, millainen on osakeyhtiömuotoisen maatalouden merkitys Suomen maataloudessa suhteessa muihin yritysmuotoihin ja mitkä ovat osakeyhtiöiden kehitysnäkymät. Tutkimuksen toisena tavoitteena on selvittää, millaisille tiloille osakeyhtiö olisi harkinnan arvoinen yritysmuoto ja miksi.

Tutkimus vastaa seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaista tuotantoa, ja missä laajuudessa osakeyhtiöt harjoittavat suhteessa muihin yritysmuotoihin verrattuna?
2. Millainen rooli osakeyhtiöillä on Suomen maataloudessa, ja millaiset ovat muutosnäkymät rakennekehityksen myötä?
3. Millainen on osakeyhtiöiden taloudellinen tilanne (kannattavuus ja rahoitusasema) muihin tiloihin nähden?
4. Mitkä ovat osakeyhtiöiden hyödyt ja haitat perinteiseen perheviljelmään/osk-muotoiseen tilaan verrattuna juridisesta ja verotuksellisesta näkökulmasta?
5. Miten hyödyt tai haitat ovat realisoituneet?
6. Millaisia yhteistyö- ja verkostomalleja osakeyhtiöissä on/mahdollistavat?

Tutkimuksen pääpaino on tilatason näkökulmassa, mutta osakeyhtiöitymiseen liittyviä kysymyksiä tarkastellaan myös laajemmin koko maatalouden näkökulmasta. Tämä antaa osaltaan eväitä myös maatalouspoliittiseen valmistelutyöhön ja päätöksentekoon.

3. Tutkimusaineistot ja tutkimusmenetelmät

3.1 Tutkimusaineistot

Tutkimuksen laajasta kysymyksenasettelusta johtuen tutkimuksessa käytetään useita erilaisia kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia lähestymistapoja. Osakeyhtiöiden roolia Suomen maataloudessa ja niiden merkityksen muutosta rakennekehityksessä (tutkimuskysymykset 1-2) arvioitaessa perusaineistona käytetään MMM Tiken IACS-rekisterin tietoja kaikista Suomen maataloista vuosilta 2005–2010. Aineistossa tilat on luokiteltu juridisen muodon mukaan. Tämän lisäksi käytetään yleisiä tilastoja sekä PTT:n muiden hankkeiden yhteydessä kerättyä aineistoa maatalousrakentamiseen myönnettyistä ympäristöluvista vuosilta 2009–2012.

Osakeyhtiöiden taloudellista asemaa arvioitaessa (tutkimuskysymys 3) tutkimuksen aineistona käytetään Amadeus-tietokannasta poimittujen 479 osakeyhtiömuotoisen maatalan tilinpäätös- ja tunnuslukutietoja vuosilta 2007–2011. Aineistoon on poimittu kotieläintaloudessa, kasvintuotannossa ja maatalouden tukitoiminnoissa toimivat osakeyhtiöt. Amadeuksen alkuperäisessä poiminnan tuloksena oli 597 osakeyhtiötä. Tästä rajattiin pois ne yhtiöt joiden tiedot olivat tarkasteluvuosien osalta vajaita esimerkiksi perustamisajankohdan vuoksi, yhtiöt joilla ei ole vuosina 2011–2010 ollut liikevaihtoa sekä yhtiöt joiden päätoimiala ei ollut maatalous tai siihen selkeästi kytkeytyvä toiminta. Näiden rajausten jälkeen aineistossa oli 497 osakeyhtiön tiedot.

Nautatilat luokiteltiin lypsykarjatiloihin ja muihin nautatiloihin. Alkuperäisessä poiminnassa toimialana oli lypsykarjan kasvatusta ja muu nautakarjan kasvatusta. Muu nautakarjan kasvatustoimialaan luokiteltiin emolehmätilat, lihanautatilat ja kasvattamot. Lisäksi tehtiin uusi luokka lypsykarjatilat, jonne luokiteltiin selke-

ästi maidontuotannosta tulonsa saavat nautatilat. Nautatilojen luokittelu tehtiin käymällä tilat yksitellen läpi.

Yhdistetty kasvintuotanto ja kotieläintalous -tuotantosuunnan yhtiöistä siirrettiin joitain tiloja selkeisiin tuotantosuuntiin joko tiedon tai yrityksen toiminnan kuvauksen perusteella. Lähes kaikki yhtiömuotoiset lypsykarjatilat poimittiin tästä tuotantosuunnasta.

Siipikarjatilaja ja sikatiloja ei ole luokiteltu tuotantosuunnittain kananmunan tuotanto/broilerin tuotanto/muu siipikarjatuotanto tai sianlihantuotanto/porsastuotanto/yhdistelmätuotanto. Tarkempaa luokittelukriteeriä ei tietokannassa ollut, joten luokittelu olisi vaatinut tilojen käymistä yksitellen läpi ja luokittelijan omaa harkinnanvaraisuutta.

Osakeyhtiöiden tietoja on tarkasteltu yleisellä tasolla, yhtiöiden hallituspohjan ja tuotantosuunnan mukaan. Yhtiöt on jaettu hallituspohjan perusteella perheviljelmien kaltaisiin osakeyhtiöihin ja yhteisomistuksessa oleviin osakeyhtiöihin. Jaottelu tehtiin hallituksen jäsentietojen perusteella (Taulukko 1). Perheviljelmän kaltaisiin yhtiöihin luokiteltiin tilat joiden hallituksen jäsenet olivat samaa perhettä tai puolisoja. Yhteisyrityksiin luokiteltiin yhtiöt, joiden hallituksen jäsenillä ei ollut selkeää läheistä sukulaissuhdetta (sukunimi, lapsi, puoliso tms.). Kaikkien maataloudessa toimivien osakeyhtiöiden tietoja verrattiin joltain osin kotieläintuotantoa harjoittavien osakeyhtiöiden tietoihin.

Taulukko 1. Osakeyhtiöt aineistoon tehtyjen rajausten jälkeen

	Perheviljelmä Oy:t	Yhteisyritykset
Sikatilat	57	47
Lypsykarjatilat	11	4
Muut nautatilat	7	14
Siipikarjatilat	84	8
Yhd. kasvint. ja kotieläint.	50	11
Kasvintuotanto	66	18
Maatalouden tukitoiminnot	70	50
Yhteensä / hallituspohja	345	152

Vertailuaineistona käytettiin MTT:n Taloustohtorista poimittuja kannattavuuskirjanpitoiloiden tilinpäätöstietoja ja tunnuslukuja. Tähän vertailuaineistoon poimittiin mukaan maatilat joiden liikevaihto oli vuosina 2007–2011 ollut vähintään 100 000 euroa. Siipikarjatiloihin rajausta 100 000 euron liikevaihdolla ei tuottanut tuloksia, joten niiden osalta vertailussa on käytetty keskiarvotietoja kaikilta siipikarjatiloilta.

Vertailutiloista poimittiin vastaavat toimialat kuin osakeyhtiöistä. Maatalouden tukitoiminto -tuotantosuuntaa ei kannattavuuskirjanpitoaineistossa ole.

Tutkimuksessa on hyödynnetty laajasti Mäkelän (2011), Solalan (2012) ja Heikkilän (2012) osakeyhtiöittämistä käsittelevien Pro gradu -töiden tietoja ja tuloksia. Tietoja on hyödynnetty erityisesti yhtiöittämisprosessin ja siihen liittyvien asioiden sekä yhtiöiden maatilayrittäjien käytännön kokemusten kuvaamisessa. Tietoja on päivitetty tarpeen mukaan.

Maatalouteen muodostuneiden verkostomallien ja yhteistyömuotojen on kuvailtu anonymien esimerkkien avulla.

Puutarhatilat poimittiin Amadeus-tietokannasta erikseen. Alkuperäisessä poiminnassa oli 379 yhtiötä. Aineistosta rajattiin pois puutarhat, joilta puuttui liikevaihto useammalta viime vuodelta. Rajauksen jälkeen yhtiöitä oli 343 kpl. Kokemuksia yhtiöittämisestä ja osakeyritysmuodon vaikutuksista yrityksen toimintaan kartoitettiin haastattelemalla muutamia yhtiömuotoisen puutarhan yrittäjää. Puutarhayhtiöiden tietoja on käsitelty tutkimuksessa omana ryhmänä ja vain muutamien tunnuslukujen osalta.

3.2 Tutkimusmenetelmät

Ensimmäiseen kysymykseen vastattaessa perusanalyysi on tilastollinen kuvaus tilanteesta ja toteutuneesta kehityksestä. Toisessa kysymyksessä arvioitaessa rakennekehitystä ja yhtiöitysmuutosta hyödynnettiin menetelmiä maatalouden rakennekehityksen ennustamisesta. Näitä ovat mm. trendimenetelmä sekä demografinen menetelmä (Lehtonen ja Pyykkönen 2005, Pyykkönen ym. 2010).

Kolmannessa kysymyksessä hyödynnettiin nomoteettisen (tilastollisesti yleistävän) ja case-tutkimuksen tietoja toisiaan täydentäen. Tilastollisessa analyysissä on hyödynnetty Amadeus-tietokannasta poimittuja osakeyhtiöiden tilinpäätöstietoja ja tunnuslukuja.

Neljänteen, viidenteen ja kuudenteen kysymykseen vastattaessa menetelmä oli case- eli tapaustutkimus. Tarkoituksena oli perehtyä osakeyhtiöitymisen toimintalogiikkaan, yhtiöittämisen prosessiin sekä yhteistyömahdollisuuksiin ja verkostoihin joita osakeyhtiömuodossa toimivilla tiloilla on kehittynyt. Näin kvalitatiivinen lähestymistapa täydensi kysymysten 1-3 kvantitatiivista lähestymistapaa.

Koska verotukseen liittyvät kysymykset ovat erittäin keskeisessä roolissa tilan harkittaessa juridisen muodon muutosta, hankkeessa kiinnitettiin erityishuomiota tähän. Tärkeyttä lisää myös se, että tuloverotuksen rakenteisiin ja verotuksen tasoon (so. veroprosentteihin) on tehty useita muutoksia viimeisen parin vuosikymmenen aikana. Vuoden 2013 keväällä hallitus päätti myös erittäin suuresta ja merkittävästä yhteisö- ja osinkoverouudistuksesta, joka voi vaikuttaa merkittävästi yritysten käyttäytymiseen. Myös tämän uudistuksen vaikutuksia on pyritty arvioimaan. Tutkimuksessa on tehty laskennallisia vertailuja eri tulo- ja nettovarallisuustasoilla erilaisten omistajien näkökulmista. Lisäksi on tarkasteltu osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan verotusta mallilaskelmien avulla eräissä erityiskysymyksissä. Tällöin vertailuun otetaan mukaan mm. osuuskuntamuotoisena harjoitettu maatalous.

4. Osakeyhtiöittämisessä huomioon otettavat seikat

4.1 Osakeyhtiön perustaminen

Maatalouden yhtiöittäminen yksityisestä maataloudenharjoittajasta osakeyhtiöksi voidaan tehdä toimintamuodon muutoksena. Kun toimintamuodon muutoksessa noudatetaan vaatimuksia liiketoiminnan jatkuvuudesta ja identtisyydestä maatalouden harjoittajan ei katsota lopettavan toimintaansa. Tällöin uusi yritysmuoto jatkaa toimintaa samanlaisesta verotuksellisesta asemasta kuin aiempi yritysmuoto eikä toimintamuodon muutoksesta aiheudu veroseuraamuksia. Tuloverotus luonnollisesti muuttuu (ks. luku 6)

Identtisyyden ja jatkuvuuden säilymisen edellytyksenä on, että aiemman toiminnan varat ja velat siirtyvät samoissa kirjanpitoarvoissa uuteen yhtiöön eikä omistajuussuhteissa tapahdu merkittäviä muutoksia (Tuloverolaki 24 § myöh. TVL). Jos toimintamuodon muutosta ei toteuteta TVL 24 §:n mukaan, yrityksen katsotaan lopettavan toimintansa. Tällöin purkautunut yritys ja uusi yritys katsotaan erillisiksi verovelvollisiksi ja niiden välisissä varojen siirroissa noudatetaan tuloverolakia ja yksityiskäyttöönottoa koskevia säännöksiä (Enroth ym. 2007, Paavilainen 2009).

Identtisyyden ja jatkuvuuden katkeamisesta voi seurata toimintavarauksen ja mahdollisten muiden varauksien purkautuminen ja kulumista nopeampien poistojen palautuminen. Myös omaisuuden mahdolliset arvonnousut voivat realisoitua verotettavaksi tuloksi (Järvenoja 2007).

Maatila ei säilytä identiteettiään (KHO 1999, 583/2/99), jos esimerkiksi maatalousmaa ja maatalouden talousrakennukset jätetään yhtiön ulkopuolelle (Kiviranta 1999). Toisaalta elinkeinon kannalta merkityksetöntä omaisuutta (asunto, metsä, varastorakennukset) voidaan jättää yhtiön ulkopuolelle. Uuden yrityksen

tulee noudattaa samaa tulolähdettä kuin aikaisempi toimintamuoto.

Perustamispäätös

Maatilan yhtiöittämisprosessi alkaa suunnittelulla ja toimintamuodon muutoksen vaikutusten arvioinnilla tilan kannattavuuteen ja toimintaan. Suunnitteluvaiheessa on hyvä ottaa huomioon mitä osakeyhtiön perustaminen edellyttää ja millaisen aikataulun se vaatii. Etenkin, jos tarkoitus on tehdä isoja investointeja, yhtiöittämisen oikea ajoittaminen on tärkeää (Mäkelä 2011).

Suunnitteluvaiheessa on hyvä tiedostaa myös yhtiöittämisestä muodostuvat riskit. Riskitekijöitä voivat olla yrityksen kannattavuuden heikentyminen, yhtiöittämisen ohittamisriski verotuksessa ja muutokset osakeyhtiö- ja verolainsäädännössä tai maatalouden tukisäädöksissä. Joidenkin riskien toteutuminen saattaa viedä pohjan yhtiöittämisen kannattavuudelta (Enroth ym. 2007).

Lisäksi yrittäjän kannattaa tutustua osakeyhtiötä velvoittaviin vero- ja yhtiölainsäädännön vaatimuksiin. Osakeyhtiön pitää siirtyä kaksinkertaiseen kirjanpitoon, arvolisäveron kuukausimenetelyyn ja laatia tilinpäätöksestä tuloslaskelma ja tase. Taseen laatimiseksi täytyy olla selvillä yhtiön osto- ja myyntisaamiset. Myös tuloksen tasaamismahdollisuudet ja joustot yhtiön ja yksityisen talouden välillä vähenevät. Osakeyhtiötä koskevat myös laajemmat päätöksenteon dokumentointivaatimukset, oman pääoman käyttöön liittyvät rajoitukset sekä rekisteri-ilmoituksiin liittyvät vaatimukset (Mäkelä 2011).

Yhtiöittämistä suunnittelevan on otettava huomioon myös se, että siirtyminen osakeyhtiöstä muuhun toimintamuotoon ei onnistu ilman tuloveroseuraamuksia. Esimerkiksi muutettaessa osakeyhtiö takaisin yksityiseksi maataloudenharjoittajaksi yhtiön varat siirtyvät uudelle henkilölle käyvästä arvosta ja varainsiirtovero muodostuu normaalin käytännön mukaan (Mäkelä 2011).

Ennakkotiedot verottajalta, Ely-keskukselta ja Melalta

Ennen perustamispäätöstä on toiminnan identiteetin säilyminen varmistettava verohallinnolta. Verottaja ottaa kantaa tasejatkuvuuden identtisuuden säilymiseen. Samalla on syytä selvittää, muodostuuko toimintamuodon muutoksesta varainsiirtovero.

Toimintamuodon muutoksen suunnittelun yhteydessä tulee varmistaa, ettei osakeyhtiötä sivuuteta verotuksessa. Jos toimintamuodon muutokselle ei ole muita erityisiä syitä, verottaja voi katsoa että toimintamuodon muutoksella on tavoiteltu pelkästään veroetuja. Jollei erityisiä syitä toimintamuodon muutokselle esitetä, osakeyhtiö voidaan sivuuttaa ja osakasta verottaa edelleen henkilökohtaisesti. Erityisiä syitä toimintamuodon muutokselle voivat olla esimerkiksi toiminnan laajentuminen tai investointi. Jos osakeyhtiö sivuutetaan verotuksessa, yhtiön tulot katsotaan osakkaiden verotettavaksi tuloksi.

Ely-keskukselta kannattaa pyytää ennakkotieto siitä, miltä osin korkotuki- ja valtionlainat voidaan siirtää yhtiöön, jos tilalla sellaisia on. Sukupolvenvaihdoskaupan yhteydessä otettu laina voi katsoa myös yhtiön ulkopuolelle jäävän metsän ja asuinrakennuksen. Näiltä osin laina olisi hyvä lyhentää loppuun. Ely-keskukselta voi pyytää myös ennakkotiedon siitä vaikuttaako toimintamuodon muutos maatilalan tukioikeuksiin (Enroth ym. 2007, Mäkelä 2011).

Myös Melan etuuksien ja lomitusoikeuden säilyminen kannattaa varmistaa. Pääsääntöisesti oikeudet säilyvät, jos tilan omistussuhteet pysyvät sellaisenaan toimintamuodon muutoksen jälkeen, tila säilyy maatilatalouden tuloverolain piirissä ja etuuden saaja täyttää MYEL-vakuuttamista koskevat ehdot.

Perustamissopimus

Maatilatalouden tuloverolakia noudattava osakeyhtiö perustetaan kuten muutkin osakeyhtiöt. Perustajana voi olla yksi tai useampi henkilö. Yhtiön osakkeenomistajina voivat toimia luonnolliset henkilöt ja toiset oikeushenkilöt, esimerkiksi yritykset (Enroth ym. 2007).

Osakeyhtiön perustaminen vaatii perustajajäsenten allekirjoittaman perustamissopimuksen. Perustamissopimuksesta tulee

ilmetä omistajien osakkeiden määrä, sopimuksen päivämäärä, kaikki osakkeenomistajat ja niille merkityt osakkeet, osakkeesta yhtiölle maksettava määrä, osakkeen maksuaika ja yhtiön hallituksen jäsenet (OYL 2:1-2:2).

Perustamissopimuksen osaksi on tehtävä yhtiöjärjestys, johon kirjataan yhtiön toiminimi, kotipaikka ja toimiala (OYL 2:3.1). Perustamissopimukseen tai yhtiöjärjestykseen kirjataan tiedot osakepääomasta, nimellisarvosta, hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien lukumäärästä, yhtiökokouksesta, varsinaisessa yhtiökokouksessa käsiteltävistä asioista sekä yhtiön tilikaudesta. Tarvittaessa kirjataan toimitusjohtajan nimi, hallintoneuvoston jäsenet, tilintarkastaja ja mahdollinen varatilintarkastaja.

Perustamisilmoitus

Osakeyhtiöstä on tehtävä perustamisilmoitus Yritys- ja yhteisöietojärjestelmään, jos yrittäjällä on pysyvä toimipaikka tai yrityksellä on yksi työntekijä tai yrittäjä harjoittaa luvanvaraista elinkeinoa. Kalastusta tai maataloutta harjoittava henkilö ei ole ilmoitusvelvollinen. Ilmoitusvelvolliseksi kuitenkin ilmoitaudutaan usein, koska samalla maatalouden harjoittaja ilmoittautuu arvonnäköverovelvolliseksi, rekisteröityy työnantajaksi ja ilmoittautuu ennakkoperintärekisteriin (Solala 2012).

Jokaiseen rekisteriin voi ilmoittautua perustamisilmoituslomakkeella, jolla voi samalla tehdä ilmoituksen kaupparekisteriin. Käsittelemäksu maksetaan etukäteen ja kuitti maksusta liitetään ilmoituksen mukaan. Kaupparekisteriin tehtävässä perustamisilmoituksessa on ilmoitettava perustamissopimuksesta (Enroth ym. 2007).

Osakeyhtiö syntyy, kun patentti- ja rekisterihallitus merkitsee yhtiön kaupparekisteriin. Rekisteröinti tulee tehdä kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoittamisesta tai yhtiön perustaminen raukeaa. Vain osakkeet, jotka on täysin maksettu, voidaan ilmoittaa rekisteröitäviksi.

Osakeyhtiöllä tulee olla perustamishetkellä pääomaa vähintään 2 500 euroa ja se on maksettava yhtiölle kokonaan ennen kaupparekisteriin ilmoittamista. Siirrettäessä maatalouden toiminta osakeyhtiölle toimintamuodon muutoksella, voidaan maatalou-

den kiinteistöt ja käyttöomaisuus siirtää yhtiöön apporttina. Tällöin osakkeen merkintämaksu suoritetaan kokonaan tai osittain apporttiomaisuudella. Apportti tarkoittaa muuna kuin rahasuorituksena yhtiöön sijoitettua omaisuutta. Apporttia voidaan käyttää maksettaessa yhtiön osakkeen merkintähintaa osakeyhtiötä perustettaessa tai yhtiön maksullisessa osakeannissa annettaessa yhtiön uusia tai hallussa olevia osakkeita. Apporttiomaisuudeksi käy periaatteessa mikä tahansa omaisuus, jolla on yhtiölle taloudellista arvoa. Apporttiomaisuus voi olla irtainta tai kiinteää omaisuutta. Omaisuus on kuitenkin voitava merkitä varallisuudeksi yhtiön taseeseen. Merkintähinnan maksamisesta apporttiomaisuudella on määrättävä perustamissopimuksessa. Apporttiomaisuuden siirtoa käsitellään verotuksessa vaihtoehtona, jossa annetaan vastikkeellisesti omaisuutta ja saadaan vastikkeellisesti osakkeita.

Apporttiomaisuudesta, sen arvostamisesta ja siitä, onko omaisuudella vähintään maksua vastaava taloudellinen arvo yhtiölle, on laadittava selvitys perustamissopimuksen liitteeksi. Lausunnon voi antaa KHT- tai HTM-tilintarkastaja tai KHT- tai HTM-yhteisö. Jos apporttina on kiinteistö, luovutussopimus tehdään maakaaren 2 luvun 1 §:ssä säädettyssä muodossa. Yhtiöön siirtyneen omaisuuden omistusajankohdaksi katsotaan se aika, jolloin omistus on aiemmassa toimintamuodossa alkanut (Mäkelä 2011).

Yksityisen maatalouden harjoittajan verovuosi päättyy, kun uusi osakeyhtiö merkitään kaupparekisteriin (TVL 24.5 §). Tämä tarkoittaa, että yksityisen maatalouden harjoittajan tilikausi päättyy muutosajankohtaan ja tilinpäätös tehdään siihen saakka, koska tilikausi katkeaa. Myös veroilmoitus tehdään muutosajankohtaan saakka eikä koko tilikaudelta ja se ilmoitetaan kaupparekisteriin.

4.2 Varainsiirtovero

Maatalouden omaisuuden siirtäminen osakeyhtiölle on siirtyvien kiinteistöjen osalta varainsiirtoveron (4 %) alainen omistajanvaihdos, koska osakeyhtiö on erillinen oikeushenkilö. Myös arvopapereiden siirtämisestä yhtiöön maksetaan varainsiirtovero (2 % maa-

liskuusta 2013 alkaen). Luovutuksensaaja eli yhtiö maksaa varainsiirtoveron.

Varainsiirtoveron perusteena käytetään perintö- tai lahjavero- tuksessa sovellettavaa käypää arvoa tai tätä korkeampaa kiinteistön hankintamenoa. Perintö- ja lahjaverotusta koskevat varojen arvos- tamisohjeet ovat parin viime vuoden aikana nostaneet käypää arvo- ja (Kiviranta 2012).

Varainsiirtoverosta voi vapauttaa nuoren viljelijän aloitustu- kena myönnetyn korkotukilainan siirtäminen osakeyhtiölle. Jos laina kattaa yhtiön ulkopuolelle jäävän metsän ja/tai asuinraken- nuksen, olisi laina niiltä osin hyvä lyhentää loppuun. Verovapau- desta on oltava Ely-keskuksen antama todistus.

4.3 Kirjanpidon muutos

Kirjanpitolain (KPL) 1:1 §:n mukaan yksityinen maatalouden har- joittaja ei kuulu kirjanpitolain piiriin. Verohallinnon päätös ilmoi- tusvelvollisuudesta ja muistiinpanoista velvoittaa kuitenkin maata- loudenharjoittajia tulojen ja menojen muistiinpanovelvollisuuteen, maatalouden tuloksen laskemiseen ja veroilmoituksen tekemiseen.

Kirjaamisperusteena yksityinen maataloudenharjoittaja nou- dattaa maksuperustetta eli maksun päivämäärä määrää mille vuo- delle meno muodostuu. Ostovelat ja myyntisaamiset on kuitenkin voitava selvittää.

Osakeyhtiön on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa ja laa- dittava tilikaudelta tilinpäätös, joka sisältää tilinpäätöspäivän ta- loudellista asemaa kuvaavan taseen, tuloksen muodostumista ku- vaavan tuloslaskelman ja tarvittaessa rahoituslaskelman (KPL 1:1 §, OYL 1).

Osakeyhtiön suoriteperusteisessa kirjanpidossa meno syntyy yrityksen hankkiessa tuotannontekijöitä ja tulo tuotteiden myynnin yhteydessä, jolloin selvillä on myös oltava ostovelat ja myyntisaa- miset. Osakeyhtiön harjoittamaan maatalouteen voidaan soveltaa maatilatalouden tuloverolain mukaisia verotusperusteita, jos yhti- öllä on omistuksessa tai hallinnassa maatila tai maatalousmaata. Tällöin kirjanpito ja tilinpäätös voidaan tehdä maksuperusteisesti

ja verotettava tulo laskea maksuperusteen mukaan (Enroth ym. 2007). Tilinpäätös oikaistaan suoriteperusteiseksi tasetietojen avulla.

Tilinpäätöksen yhteydessä esitettävä toimintakertomus kertoo yrityksen toiminnan kehittymisestä ja tulevaisuuden näkymistä. Yrityksen muoto ja koko vaikuttavat toimintakertomuksen sisältövaatimuksiin. Niistä on säädetty sekä kirjanpitolaissa että osakeyhtiölaissa. Tilintarkastusvelvollisten yritysten on liitettävä tilinpäätökseensä tilintarkastuskertomus, joka varmistaa, että tilinpäätös on laadittu säädettyjen normien mukaisesti, ja tarvittaessa huomauttaa poikkeavuuksista (KPL 3:1;12 §).

Tilintarkastajat

Osakeyhtiön on valittava tilintarkastaja ja noudatettava tilintarkastuslain sääntöjä. Maallikko voi toimia yhtiön tilintarkastajana, jos edellisen tilikauden tilinpäätöksessä täyttyy enintään yksi seuraavista vaihtoehtoista:

- 1) taseen loppusumma on yli 100 000 euroa
- 2) osakeyhtiön liikevaihto ylittää 200 000 euroa
- 3) palveluksessa työskentelee keskimäärin yli kolme henkilöä.

Jos vaihtoehtoista täyttyy enemmän kuin yksi, tulee tilintarkastajan olla Keskuskauppakamarin hyväksymä luonnollinen henkilö (KHT) tai Keskuskauppakamarin tilintarkastusvaliokunnan hyväksymä luonnollinen henkilö (HTM). Jos valitaan vain yksi tilintarkastaja, joka ei ole KHT- tai HTM-yhteisö, on valittava ainakin yksi varatilintarkastaja.

Yhtiön tilikaudesta määrätään yhtiön perustamissopimuksessa tai yhtiöjärjestyksessä. Yhtiökokous voi muuttaa perustamissopimukseen merkityn tilikauden.

Yksityisen maatalouden harjoittajan yritystoiminnan tulot ovat luonnollisen henkilön tuloja eikä varojen siirtämiseen yrityksestä yksityistalouteen tarvita päätöstä. Osakeyhtiön varojen käyttö on tarkoin säänneltyä. Rahaliikenne yhtiön ja omistajan välillä on rekisteröitävä ja, yhtiön ja omistajan taloudet on pidettävä erillään. Osakkaan mahdollisuus nostaa varoja yhtiöstä on tarkkaan säännelty. Osakkaan osakeyhtiön tilillä käyminen perustuu palkan-

maksuun, liiketoimeen yhtiön kanssa tai osingonjakoon (Kiviranta 2012).

Alkavan taseen muodostaminen

Osakeyhtiön aloittaessa toimintansa uudelle yhtiölle muodostetaan alkava tase. Alkavassa taseessa määritetään yhtiön omaisuus sekä miten ja mistä lähteistä omaisuus on rahoitettu.

Alkavan taseen arvot perustuvat maatalousverotuksessa käytettyihin arvoihin. Kun yhtiöittäminen tehdään toimintamuodon muutoksena, on TVL 24 §:n mukaan noudatettava tasejatkuvuutta. Käytännössä siis aiemman toiminnan varojen ja velkojen tulee siirtyä samoissa kirjanpitoarvoissa yhtiöön. Koska yksityiseltä maatalouden harjoittajalta ei ole edellytetty kahdenkertaista kirjanpitoa eikä kahdenkertaisen kirjanpidon mukaista tasetta, täytyy TVL 24 §:n soveltaa tasejatkuvuuden säilymiseksi.

Alkavan taseen tiedot on selvitettävä kauppakirjoista kiinteistökohtaisesti. Sukupolvenvaihdoskaupasta on selvitettävä pellon, metsän, maatalousrakennusten, talon ja irtaimen omaisuuden arvot. Jos yhtiöön siirtyy lahjana tai lahjaluonteisella kaupalla saatua omaisuutta, hankintahintana käytetään lahjaverotusarvoa. Maatalusalueet merkitään alkavaan taseeseen hankintahintaan. Maatalouden varoihin sisältyvät osakkeet ja osuuskuntien osuudet arvostetaan hankintahintaan.

Maatilan käyttöomaisuus eli koneet, laitteet, rakennukset ja salaojat siirtyvät taseeseen menojäännösarvosta. Aikaisempina vuosina poistettu käyttöomaisuus siirtyy yhtiöön nolla-arvoisena samoin kuin vuosimenoina vähennetyt maitokiintiöt, eläimet ja varastot. Jos metsä siirtyy yhtiölle, sen arvosta vähennetään käytetty metsävähennys (Paavilainen 2009). Metsä jätetään usein osakeyhtiön ulkopuolelle, sillä osakeyhtiöllä ei ole oikeutta metsävähennykseen eikä menovaraukseen.

Omaksi pääomaksi taseeseen siirtyy osakepääoma, vapaan sijoitetun pääoman rahasto, pääomalainat ja edellisten ja nykyisen tilikauden voitto/tappio. Osakepääoma voi olla rahaa tai apportiomaisuutta (OYL 2:6 §). Maatilojen yhtiöittämisessä osakepääoma muodostuu pääosin yhtiöön siirtyvästä apportiomaisuudesta.

Vieraaseen pääomaan kirjataan maatalan velat. Maatalouden harjoittaja ei vapaudu velvoitteistaan, vaikka osakeyhtiö ottaisi apporttiperustamisen yhteydessä velvoitteet vastatakseen. Velkojan suostumuksen mukaan velka siirtyy yhtiölle ja velkakiinnitykset kiinteään omaisuuteensa pysyvät voimassa (Immonen 2006).

Tappioiden siirtäminen uudelle toimintamuodolle on mahdollista, jos yrityksen identiteetti säilyy, tasejatkuvuutta noudatetaan ja yrityksen omistajasuhteissa ei tapahdu suuria muutoksia. Edellytyksenä on, että maksimissaan puolet elinkeinoyhtymän, yhteisön osuuksien tai osakkeiden omistajista on vaihtanut omistajaa. Erityisyyistä verovirasto voi antaa luvan siirtymättä jääneiden tappioiden käyttöön. Esimerkiksi sukupolvenvaihdostilanteessa (Järvenoja 2007).

Tasapainoisen taseen luomista voivat hankaloittaa suuret velat sekä tilanteet, joissa tilan omaisuudesta ei ole jäljellä menojäännöstä tai koneiden ja laitteiden jäännösarvo on vähäinen. Tällöin tasetta joudutaan tasapainottamaan eli siirtämään yhtiölle rahaa. Tämä taas saattaa vaarantaa TVL 24 §:n mukaisen tasejatkuvuuden (Kukkonen 2001).

Osakeyhtiön kirjanpidossa yrityksen varat ja velat on oltava erillään yksityisistä varoista ja veloista. Yksityisten rahavarojen erottelu maatalan rahavaroista on vaikeaa, koska aiemmin sitä ei ole verotuksessa vaadittu. Verottajalta ennakkopäätöstä haettaessa tulee hakemukseen kirjata mahdollinen yksityisten varojen rahamäärän arvo.

4.4 Toiminnan muutokset

Operatiivisen toiminnan muutokset tilalla

Solalan (2012) tutkimuksen mukaan maatalouden harjoittajat eivät kokeneet yhtiöittämisellä olevan vaikutuksia tilan operatiiviseen toimintaan. Pääasiassa toiminnan muutokset näkyivät siirtymisenä kahdenkertaisen kirjanpitoon ja päätöstekoprosessien dokumentointina. Yritysmuodon muutoksesta aiheutuva lisätyö koettiin

vähäiseksi ja usein kirjankirjanpito siirtyi yhtiöittämisen myötä tilitoimistolle.

Yrittäjät saattoivat ulkoistaa joitain tilan töitä, mutta ulkoistaminen ei johtunut suoraan yhtiömuotoon siirtymisestä vaan maatalan toiminnan laajentumisesta, investoinnista tai toiminnan uudelleen organisoinnista.

Solalan tutkimuksen mukaan yhtiöittämisellä ei ollut vaikutusta kone- ja laiteinvestointeihin.

Yhtiömuotoisissa yhteisyrityksissä, erilaisissa verkostomalleissa ja maatilojen yhteisesti omistamissa tukitoiminnoissa muutokset operatiivisessa toiminnassa voivat sen sijaan olla merkittäviä. Esimerkiksi kun tilat omistavat yhdessä rehunkorjuunketjun koneet, voivat toiminnalliset muutokset näkyä osakkaille eri tavoin. Toiselle osakkaalle se voi tarkoittaa rehunkorjuutöiden lisääntymistä ja navettatöiden vähentymistä rehuntekokaudella ja toiselle rehunkorjuun siirtymisenä kokonaan yhtiökumppanille. Tilojen välisissä yhteistyöverkostoissa eri työvaiheita saatetaan jakaa tilojen kesken tai tehdä yhteistyössä. Tämä tarkoittaa suurta toiminnallista muutosta.

Yhteisyrityksen perustamisen tai maatalan toiminnan laajentamisen myötä saattavat operatiivisen toiminnan muutokset tarkoittaa jonkin työ- tai tuotantovaiheen ulkoistamista, töiden jakautumista useammalle henkilölle sekä uusien käytäntöjen ja toimintamallien miettimistä.

Muutokset tilan ulkopuolisissa suhteissa

Osakeyhtiön kirjanpito tuottaa enemmän tietoa tilan taloudesta ja pitää siten maatalan talouden seurannan ajan tasalla. Solalan (2012) tutkimuksen mukaan maatilojen suhteet rahoittajaan tiivistyivät yhtiöittämisen myötä. Rahoittajalla on aiempaa enemmän tietoa yhtiön taloudesta ja varsinkin osakeyhtiön yritys kiinnitykset ja vastuut ovat aiempaa selkeämpiä.

Työvaiheiden ulkoistamisen ja yhteistyön myötä maatalan suhteet laajenevat. Uusille yhteistyökumppaneille tieto yhtiön taloudesta ja maksukyvyistä voi olla merkittävä tieto. Usein yhtiöt laajemman toiminnan vuoksi tarjoavat myös mahdollisuuksia suurempaan työmäärään ja samalla velvoittavat myös urakoitsijaa si-

tomaan enemmän aikaa asiakkaaseen. Tällöin varmuus asiakkaan maksukyvystä voi olla edellytys yhteistyölle.

Toiminnan laajentuessa myös yrityksen hankinnat voivat kasvaa merkittävästi. Solalan (2012) mukaan tuotantopanoksia myyvä maatalouskauppa voikin vaatia maatilalta varmistusta maksukyvystä ennen tavarantoimitusta. Myös jotkin käytännöt esimerkiksi laskutustilit saattavat osakeyhtiölle olla helpompaa kuin yksityiselle ammatinharjoittajalle.

4.5 Maataloustuet

Maatalouden tuotanto- ja investointitukien hakijana voi olla oikeushenkilö eli osakeyhtiö. Osakeyhtiöt ovat oikeutettuja tukiin, mutta tukien edellytyksissä on eroja. Pääsääntöisesti yhden osakkaan tulee täyttää vaadittavat ehdot ja toiminnan tulee kuulua maatalousverolain piiriin.

Kansallisten tukien osalta on vähintään yhden viljelijän, yhtiömiehen, jäsenen tai osakkaan oltava ikää ja MYEL-vanhuuseläkettä koskevat edellytykset täyttävä luonnollinen henkilö, joka itse harjoittaa maa- tai puutarhataloutta. Velvoitetta ei ole luonnonhaittakorvauksen kansallisessa lisäosassa.

Ikäedellytys täyttyy, kun henkilö on tukivuotta edeltävän kalenterivuoden viimeisenä päivänä vähintään 18-vuotias mutta ei yli 68-vuotias, eivätkä kyseinen henkilö ja hänen puolisonsa saa maatalousyrittäjien eläkelaisa tarkoitettua vanhuuseläkettä.

Kotieläintukia voidaan maksaa, jos vähintään yksi viljelijä, yhtiömies, jäsen tai osakas hallitsee viimeistään 17.6.2013 kasvu-kauden 2013 ajan vähintään 3,00 hehtaaria viljelykseen soveltuvaa peltoa. Pellon vähimmäisalavaatimusta ei sovelleta maidon tuotantotukeen. Eläinten hyvinvoinnin tuen hakijalta ei edellytetä peltoalan tai muun alan hallintaa, elleivät sitoumusehdot edellytä sitoumukseen sisällytettävien tuotantoeläinten laiduntamista tai jaloittelua.

Tilatuen, valkuais- ja öljykasvipalkkion, tärkkelysperunapalkkion ja EU:n eläinpalkkioiden saamiselle ei ole ikärajoitusta.

Luonnonhaittakorvauksen ja ympäristötuen saamiseksi tuen-hakijalla tulee olla hallinnassaan peltoa vähintään 3,00 hehtaaria koko sitoumuskauden ajan. Vähimmäisalaan lasketaan tukikelpoisten peruslohkojen pinta-alat.

Nuoren viljelijän aloitustuki

Nuoren viljelijän aloitustukea on mahdollista saada, kun kaikki yhtiön osakkaat ovat hakemusta edeltävän vuoden joulukuun 31. päivänä alle 40-vuotiaita. Aloitustuen saamiseksi hakijan täytyy omistaa yrityksestä yli puolet tai olla yhtiön hallituksessa ja yhtiön kuulua maatalousverolain piiriin (Mäkelä 2011). MVL-osakeyhtiön seuraavaan sukupolvenvaihdokseen ei ole mahdollista saada tuettua lainaa, mutta nuoren viljelijän aloitustukea voidaan nykyehdoin myöntää.

Investointituki

Investointituen saamiseksi osakeyhtiön tuensaajan on itse tai perheenjäsentensä kanssa suoraan tai heidän hallitsemiensa yhtiöiden kautta omistettava yli puolet yhtiön osakkeiden äänimäärästä. Perheenjäsenellä tarkoitetaan puolisoa, vanhempia, puolison vanhempia tai lapsia. Määräysvalta osakeyhtiössä on oltava yhdellä tai useammalla osakkaalla. Heidän on harjoitettava maataloutta ja täytettävä investointitukien myöntämisen edellytykset. Hakijan tulee olla 18 vuotta täyttänyt, mutta alle 63-vuotias, ja omata riittävä yritys-toimintaa koskeva ammattitaito. Lisäksi maatalouden tulon on oltava olennainen hakijan toimeentulon kannalta ja yrittäjätulon vähintään 17 000 euroa viidentenä kalenterivuonna tuen myöntämisestä

Maatalousyrittäjien yhteenliittymässä kaikkien yrittäjien on täytettävä tuen myöntämisen edellytykset.

Luopumistuki

Osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksessa luopuva osakas on oikeutettu luopumistukeen. Tällöin luovutuksensaajan on sitouduttava pitämään omistuksessaan sellainen määrä osakkeita, että hänellä on

niiden perusteella määräysvalta yhtiössä niin kauan kuin luopumistukea maksetaan, kuitenkin vähintään viiden vuoden ajan.

Vuonna 2013 luopumistuen voi sukupolvenvaihdoksissa saada 56-vuotiaana, jos luovutuksensaaja on luopujan lähisukulainen. Jos maatila luovutetaan sukupolvenvaihdoksella vieraalle viljelijälle, vaaditaan luopujalta vähintään 60 vuoden ikää. Luopumistukea hakevan on aina oltava alle 63-vuotias. Vuoden 2014 alusta luopujan alaikäraja nousee 59 vuoteen, kun maatila luovutetaan lähisukulaiselle. Vieraalle luovutettaessa ikärajaan ei tule muutosta.

Luopuja voi luovuttaa maatilán sukupolvenvaihdosluovutuksella osakeyhtiölle tai henkilöyhtiölle. Maatilan hankkivalla yhtiöllä määräysvalta tulee olla luovutuksensaajalla, yhtiön toiminnan on täytettävä maatalousverolain vaatimukset ja luovutuksensaajalla oltava MYEL-vakuutus. Yhtiön omistuksen aikamääreistä ei ole erityissäännöksiä, mutta yhtiömuotoista maataloutta harjoittavien henkilöiden on täytettävä MYEL-vakuuttamisen ehdot. Jos osakeyhtiö on luovutuksen vastaanottaja, määräysvalta yhtiössä tulee olla luovutuksensaajalla, yhtiön tulee täyttää maatalousverolain vaatimukset ja luovutuksensaajalla on oltava MYEL-vakuutus.

Luovutus voidaan tehdä myös perustettavan osakeyhtiön luokun. Luopumisen kohteena olevaa maatilaa ei kuitenkaan voi siirtää yhtiöltä yhtiölle.

4.6 Eläkkeet, lomitus ja sukupolvenvaihdos

Eläkkeet

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen etuuksien säilyminen on mahdollista yritysmuodon muutoksen jälkeen. Edellytyksenä on, että osakeyhtiön verotus toteutetaan maatilatalouden tuloverolain mukaan. Maatalouden harjoittaja voi myös osakeyhtiössä olla MYEL-eläkevakuutuksen, pakollisen ja vapaaehtoisen MATA-tapaturmavakuutuksen ja ryhmähenkilövakuutuksen piirissä. MYEL-eläkemaksu muodostuu samalla tavalla kuin yksityisenä ammatinharjoittajana. Jos perheenjäsen ei omista osakeyhtiön osakkeita, hän ei voi kuulua MYEL:n piiriin.

Lomitus

Myel-vakuutuksen piiriin kuuluvat yrittäjät ovat oikeutettuja myös lomituspalveluihin. Tällöin karjataloutta tulee harjoittaa päätoimisesti. Jos osakeyhtiön verotus tehdään elinkeinoverolain mukaan, yrittäjällä ei ole oikeutta lomitusjärjestelmään eikä yrittäjälle myönnetä MYEL-eläkevakuutusta.

Melan etuuksien ja lomitusoikeuden säilyminen kannattaa varmistaa ennen yhtiöittämistä.

Sukupolvenvaihdos ja yritysjärjestelyt

Osakeyhtiömuotoisella maatilalla sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa kauppana, lahjana, lahjaluonteisena kauppana tai vaihteittaisena sukupolvenvaihdoksena. Sukupolvenvaihdoksesta tulee aina veroseuraamuksia, jotka on otettava huomioon sukupolvenvaihdoksen suunnittelussa. Maatalouden yhtiöittämistä ei yleensä toteuteta suoraan sukupolvenvaihdoksessa, vaan toimintamuodon muutoksella sen jälkeen (Kiviranta 2012).

Kauppa, lahja ja lahjaluonteinen kauppa

Osakekaupassa jatkaja ostaa yhtiön osakekannan. Osakkeen hinta määräytyy kaavaperusteisesti osakkeen matemaattisesta arvosta, johon voidaan soveltaa perintö- ja lahjaveron 55 §:n huojoennusta, jos kaupassa siirtyy vähintään 10 % osakkeista. Osakekaupan myyntivoiton veroseuraamukset tulevat myyjälle.

Osakkeiden luovutus on luovuttajalle verovapaa, jos osakkaiden saajana ovat yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa luovuttajan lapsi tai tämän rintaperillinen. Luovuttajalta edellytetään yli 10 vuotta kestänyttä omistussuhdetta yhtiöön. Luopuja saa luopumisen jälkeen yksin tai yhdessä perheenjäsenensä kanssa omistaa yhtiön osakkeita määrän, joka tuottaa enintään 15 % osuuden äänistä. Luopujan on luopumisen jälkeen lopetettava työskentely johtavassa (hallituksen jäsen, toimitusjohtaja tai vastaava) asemassa maataloutta harjoittavassa osakeyhtiössä, josta hän omistaa osakkeita yksin tai yhdessä perheenjäsenensä kanssa.

Verohallinto voi hakemuksesta myöntää luovutuksen vastaanottajalle osittaisen tai täydellisen vapautuksen perintö- ja lahjaverosta esimerkiksi, jos veron periminen vaarantaisi maa- tai metsätalouden tai muun yritystoiminnan jatkuvuuden (PerVL 53§). Jos verovelvollinen luovuttaa pääosan maatilasta, muusta yrityksestä tai sellaisen osasta, josta on myönnetty huojenus, ennen kuin viisi vuotta on kulunut perintö- tai lahjaverotuksen toimittamispäivästä, on verovelvollisen maksettava maksamatta jätetty vero korotettuna 20 prosentilla (PerVL 55 §).

Varainsiirtoverolain (931/1996; VSVL) mukaan sukupolvenvaihdosluovutus on luovutuksen vastaanottajalle varainsiirtoverovapaa, jos luovutuksen suorittamiseen on myönnetty maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukainen maanostolaina tai nuoren viljelijän aloittamistukeen liittyvä lainamuotoinen tuki. Samoin varainsiirtovapauden tuo maaseutuelinkeinojen rahoituslain ja tätä aikaisemman lainsäädännön mukainen maanostolainan siirtäminen (luovutettavaan tilaan kohdistunut) jatkajan nimiin sukupolvenvaihdoksessa (VSVL 2 §, 14 §).

Varainsiirtoverovapaus ei ole mahdollinen, jos luovutuksen saaja on jo ennestään kanssavelallisena vastuussa velasta ja luovuttaja ainoastaan vapautetaan omalta osaltaan vastuusta.

Jakautuminen

Toteutettaessa sukupolvenvaihdos jakautumisella yhtiö purkautuu ja sen varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle yhtiölle.

Osittaisjakautuminen soveltuu tilanteisiin, joissa vanhat omistajat haluavat jättää yrityksen varallisuutta hallintaansa. Jakautuva yhtiö voi jättää varallisuuden osittain olemassa olevaan yhtiöön ja osa liiketoimintaan tarvittavasta varallisuudesta ja liiketoiminta itsessään voidaan siirtää uuteen yhtiöön. Vanhat omistajat jäisivät vanhan yhtiön omistajiksi ja uudella omistajalla olisi kokonaan uusi yhtiö. Järjestely mahdollistaa jatkajalle edullisen yrityskaupan. Järjestely antaa myös vanhoille omistajille mahdollisuuden nostaa vanhasta yhtiöstä osinkoa eläkkeellä (Immonen 2008). Jakautumisella ei voida siirtää koko osakeomistusta ja siten toteuttaa sukupolvenvaihdokseen, vaan se on osa vaiheittaista sukupolvenvaihdosta.

Lunastus

Lunastusjärjestelyssä yhtiö lunastaa omia osakkeitaan. Esimerkiksi tilan jatkaja lunastaa vanhempien omistamat osakkeet ja yhtiön hallinta siirtyy lapsille, jotka aiemmin omistivat alle 50 % osakkeista.

Omien osakkeiden hankinta edellyttää yhtiöltä aiemmilta tilikausilta kertynyttä voitonjakokelpoisia varoja. Yksityinen osakeyhtiö ei saa kuitenkaan hankkia kaikkia omia osakkeitaan vaan vähintään yksi osake on oltava yhtiön ulkopuolisella. Omien osakkeiden lunastus voidaan tulkita myös peitellyksi osingon jaoksi, jos osto tulkitaan osingosta menevän veron välttämiseksi.

Omistussuhteiden muuttaminen osakeyhtiössä on mahdollista myös osakepääoman korottamisen yhteydessä. Osakepääoman korottaminen voi tapahtua maksullisella uusmerkinnällä, jossa annetaan merkittäväksi maksullisia osakkeita tai rahastoannilla, jolloin uudet osakkeet annetaan maksutta. Osakepääoman korottamisessa on kyse vaiheittaisesta sukupolvenvaihdoksesta eikä siinä voida siirtää koko yhtiön omistusta jatkajalle.

Sulautuminen

Fuusiossa eli sulautumisessa yhtiö siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle yhtiölle ja yhtiö purkautuu järjestelyssä ilman selvitysmennettelyä vastaanottavalle yhtiölle. Kaksi sulautuvaa yhtiötä voi sulautua perustamalla yhdessä vastaanottavan yhtiön.

Sulautuvan yhtiön osakkaat saavat vastikkeena vastaanottavalta yhtiöltä sen osakkeita tai muuta omaisuutta. Erimuotoisia yrityksiä ei yleensä ole mahdollista fuusioda suoraan. Fuusiota varten henkilöyhtiö on muutettava osakeyhtiöksi eli käytännössä jatkajalla tulee olla osakeyhtiö.

4.7 Hallinto

Osakeyhtiön toimintaan liittyvä byrokratia on jossain määrin työläämpää kuin yksityisen maatalouden harjoittajan kohtaamat vaatimukset ja vaatii yrittäjältä perehtymistä yhtiöoikeudellisiin asioihin.

Osakeyhtiöitä velvoittavat esimerkiksi päätöksenteon laajemmat dokumentointivaatimukset, oman pääoman käyttöön liittyvät rajoitukset sekä rekisteri-ilmoituksiin ja kirjanpitoon liittyvät vaatimukset. Osakeyhtiön säännökset määräävät yritysjohdon toimintaa ja yhtiön hallintoa sekä määrittelevät, miten hallinta tulee järjestää, mikä on johdon toimivalta ja mitä siltä edellytetään (Mäkelä 2011).

Toimielimet

Osakeyhtiön pakollisia toimielimiä ovat yhtiökokous (OYL 5:1) ja hallitus (OYL 6:1). Yhtiön ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous. Hallitukseen on valittava yhdestä viiteen varsinaista jäsentä (OYL 6:8), mutta yhtiöjärjestyksessä voidaan päättää, että hallitukseen valitaan enemmän kuin viisi jäsentä. Yksinkertaisessa hallintomallissa yhtiöllä on yhtiökokous ja hallitus, jossa on yksi varsinainen jäsen ja hänen varajäsen.

Hallitus on osakeyhtiön pakollinen toimielin, jonka tehtävänä on yhtiöoikeudellisten elinten tehtävien jako yhtiön sisäisessä hallinnossa sekä yhtiön edustaminen. Hallitus vastaa yhtiökokouksen päätösten toimeenpanosta. Hallitus vastaa myös siitä, että yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty (OYL 6:1-3).

Varsinainen yhtiökokous on pidettävä kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Yhtiökokouksessa on päätettävä sääntömääräisistä asioista. Ylimääräisten yhtiökokousten pitämisestä ei ole erikseen määrätty, mutta sellaiset voivat tulla kyseeseen, jos yhtiössä täytyy esimerkiksi käsitellä kiireellisiä asioita.

Osakeyhtiön hallituksen juridinen vastuu

Osakeyhtiön hallitusta sitoo juridinen vastuu. Hallituksen jäsenet ovat korvausvastuussa, jos toiminnassa on rikottu osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä. Yhtiön johtoa koskee myös vahingonkorvausvelvollisuus eli se on velvollinen korvaamaan vahingon, jos se on menetellyt OYL 1:8 §:n vastaisesti. Osakeyhtiölliseen vastuuseen joutunut vahingonaiheuttaja on voinut tehdä lain mukaan rikkeensä huolimattomuus- tai tahallisuusnäkökulmasta.

Yhtiön johdon rikkoessa osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä vahinko katsotaan aiheutuvan tuottamuksesta, ellei johto pysty näyttämään menetelleensä huolellisesti. Epäonnistunut liiketoiminnallinen päätös ei vie johtoa korvausvelvollisuuteen, jos voidaan osoittaa, että päätös on perustunut olosuhteisiin nähden asianmukaisiin selvityksiin ja tilanteen mukaiseen harkintaan.

Yhtiön hallitusta lisäksi koskee lojaliteettivelvoite eli periaate, jossa sen tulee olla yhtiölle lojaali samoin kuin työntekijöiden tai toimitusjohtajan. Osakeyhtiön tiettyjen säännösten rikkominen on säädetty rangaistavaksi osakeyhtiörikoksena tai osakeyhtiörikkomuksena.

Osakeyhtiörikoksissa rangaistavuuden täyttyessä edellytetään aina tahallisuutta ja rangaistus on sakko tai enintään yksi vuosi vankeutta. Osakeyhtiörikoksia ovat mm. tilintarkastajan lausunnon laatimista koskevien säännöksiä rikkomisen ja yhtiön varojen jakaminen osakeyhtiölain sääntöjen vastaisesti.

Osakeyhtiörikkomuksen asteikko on sakko. Rikkomuksia ovat mm. yhtiökokouksen pöytäkirjan, osake- tai osakasluettelon, nähtävillä pitämisen laiminlyönti tai osakeyhtiölain mukaisen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten rikkominen (Erna ym. 2010, Mäkelä 2011).

Arvolisäveron kuukausimenettely

Verovelvollisuus tarkoittaa velvollisuutta tilittää myynnistä arvolisävero ja saada samalla oikeuden palautuksiin vähennysoikeuden kautta yritystoimintaa varten tehdyistä ostojen veroista. Verovelvollisuus velvoittaa tilittämään myynnin ja oston välisen arvon-

lisäveron erotuksen valtiolle. Vero tilitetään valtiolle kuukausittain tai vuosittain.

Arvonlisäverollista toimintaa harjoittavan alkutuottajan on ilmoittauduttava arvonlisäverovelvollisten rekisteriin. Ilmoittautumista ei tarvitse tehdä, jos liikevaihto jää tilikauden (12 kk) aikana alle 8 500 euron. Halutessaan rekisteriin voi hakeutua, jos toiminta tapahtuu liiketoiminnan muodossa (www.vero.fi).

Yksityinen maatalouden harjoittaja on arvonlisäverotuksessa vuosimenettelyn piirissä, ellei ole hakeutunut kuukausi- tai neljännesvuosimenettelyyn. Osakeyhtiö on aina kuukausimenettelyssä eli tilittää arvonlisäveron valtiolle kuukausittain. Myös yksityinen maatalouden harjoittaja voi hakeutua arvonlisäveron kuukausimenettelyyn.

4.8 Muut kysymykset

Rekisteri-ilmoitukset

Osakeyhtiöllä on ilmoitusvelvollisuus osakepääoman menettämisestä. Jos osakeyhtiön hallitus havaitsee, että yhtiön oma pääoma on negatiivinen, hallituksen on viipymättä tehtävä osakepääoman menettämisestä rekisteri-ilmoitus kaupparekisteriin (OYL 20:23 §). Jos yhtiön oma pääoma on yli puolet osakepääomasta, osakepääoman menettämistä koskeva rekisterimerkintä poistetaan yhtiön tekemän rekisteri-ilmoituksen perusteella.

Yhtiömuotoisen maatalouden lopettaminen

Tavallinen tapa lopettaa osakeyhtiö on selvitystilamenettely. Menettely on monivaiheinen. Pelkällä kaupparekisteriin ilmoittamisella osakeyhtiötä ei voi lopettaa. Osakeyhtiön selvitysmenettelystä on sovittava ja päätettävä yhtiökokouksessa. On valittava selvitysmiehet, joiden tehtävänä on ilmoittaa ilman viivytystä tehty päätös kaupparekisteriin rekisteröitäväksi. Selvitystila alkaa, kun sitova päätös siitä on tehty, ellei yhtiökokous määrää myöhempää alkamispäivää. Yhtiö katsotaan purkautuneeksi, kun selvitysmiehet

ovat esittäneet lopputilityksen yhtiökokouksessa. Käytännössä yhtiön tase tyhjennetään. Velat maksetaan pois ja varat jaetaan osakaiden kesken osakkeiden suhteessa. Ilmoitus purkautumisesta ja lopputilityksestä on tehtävä kaupparekisteriin.

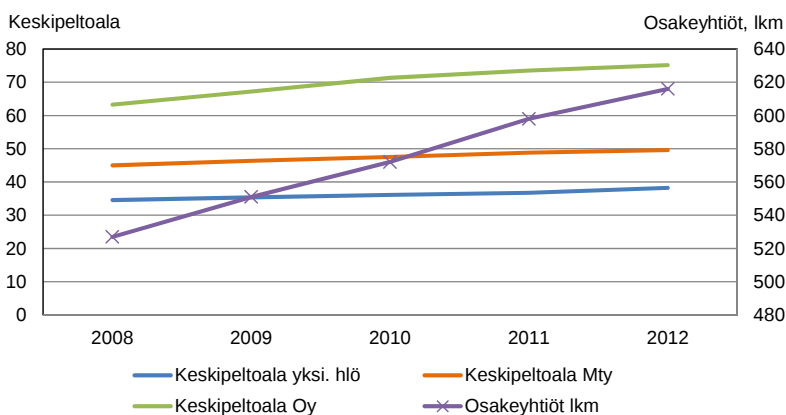
Osakeyhtiö voidaan lopettaa myös sulautumisen, jakautumisen tai konkurssin kautta. Myös viranomainen voi määrätä yhtiön selvitystilaan.

5. Osakeyhtiöt Suomen maataloudessa

5.1 Osakeyhtiöiden lukumäärän kehitys suhteessa muihin yritysmuotoihin

Vuonna 2011 osakeyhtiöiden osuus Suomen maataloista oli 0,97 %. Osakeyhtiöiden määrä on ollut viime vuosina kasvussa, mutta kasvu on hidasta. Yli 60 % maataloudessa toimivista osakeyhtiöistä on perustettu 2000-luvulla. Yhtiömuotoisista lypsykarjataloista valtaosa on perustettu 2000-luvulla.

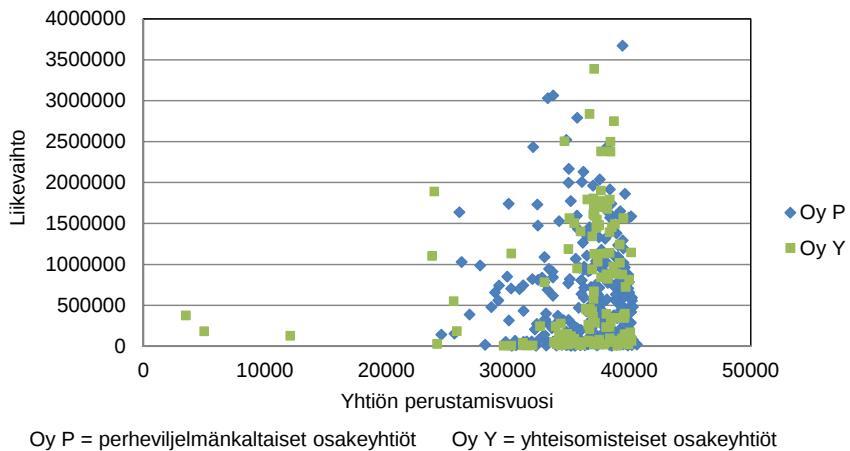
Muihin yritysmuotoihin verrattuna osakeyhtiöt ovat keskimäärin suurempia niin toiminnan tuotoilta kuin yksikkökooltaan-kin. Osakeyhtiöiden keskipeltoala vuonna 2012 oli 75,17 hehtaaria, kun se yksityisillä maatalouden harjoittajilla oli 38,24 ja maatalousyhtymillä 49,56 hehtaaria.

Kuvio 8. Osakeyhtiöiden lukumäärä ja keskipeltoala verrattuna maatalouden yleisiin yritysmuotoihin. Lähde MMM Tike.

Osakeyhtiöiden tilakoon hajonta on suuri. Tilajoukkoon mahtuu peltoalaltaan varsin pieniä tiloja ja erittäin suuria tiloja. Jakauma poikkeaa siten muista tiloista selvästi. Kuvio 9. osoittaa, että myös liikevaihdon hajonta osakeyhtiöillä on suurta.

Hajontaa aiheuttaa se, että yhtiöissä on mukana suuria päätoimisia kotieläintiloja ja toisaalta pieniä kasvintuotantotiloja ja maatalouden tukitoimintoja. Suurilla tiloilla yhtiöittämisen perusteena on usein maatalouden suuri tulo ja toiminnan laajentuminen. Pienillä kasvintuotantotiloilla yhtiömuoto on puolestaan verotuksellisesti edullisempi vaihtoehto, jos tilalla on maatalouden ulkopuolisia ansiotuloja. Tällöin yrittäjä voi paremmin omilla palkanmaksu- ja osingonmaksupäätöksillä vaikuttaa verotettavaan tuloon.

Kuvio 9. Osakeyhtiöiden liikevaihto ja yhtiöittämisaikankohta*. Lähde: Amadeus-tietokanta.

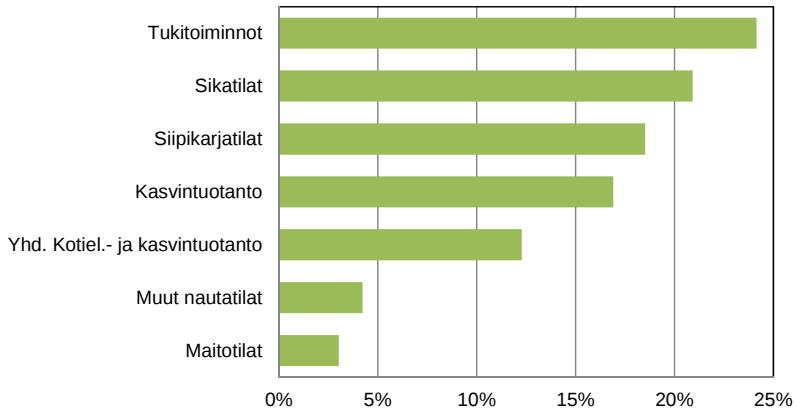
*kuvioista on poistettu ennen vuotta 1960 perustetut yhtiöt

5.2 Osakeyhtiöt eri tuotantosuunnissa

Vuonna 2011 osakeyhtiöistä maatalouden tukitoimintoihin kuului 26 %, sikatalouteen 22 %, siipikarjatalouteen 16 %, kasvintuotantoon 17 % ja yhdistettyyn kasvinviljelyyn ja kotieläintalouteen 13 %. Lypsykarjataloudessa ja muussa nautakarjataloudessa toimivien yhtiöiden määrä oli yhteensä alle 8 % kaikista osakeyhtiöistä. Yhtiömuotoisten nautatilojen määrä on kuitenkin ollut kasvussa parin viime vuoden aikana.

Maatalouden tukitoimintoihin kuuluu mm. urakointiyrityksiä, koneiden ja laitteiden yhteisomistusta sekä muita sadonkorjuuseen, -käsittelyyn ja varastointiin liittyviä toimintoja ja palveluja.

Yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous tuotantosuuntaan kuuluu tilat, joilla on kotieläintuotantoa ja kasvintuotantoa. Tuotantosuunnan luotettava vertailu muihin tuotantosuuntiin on haasteellista, sillä tilajoukossa on mukana mm. maidontuotantoa, sikataloutta, siipikarjataloutta ja hevostaloutta harjoittavia tiloja.

Kuvio 10. Osakeyhtiöiden jakautuminen tuotantosuunnittain vuonna 2011. Lähde: Amadeus-tietokanta.

Puutarhat

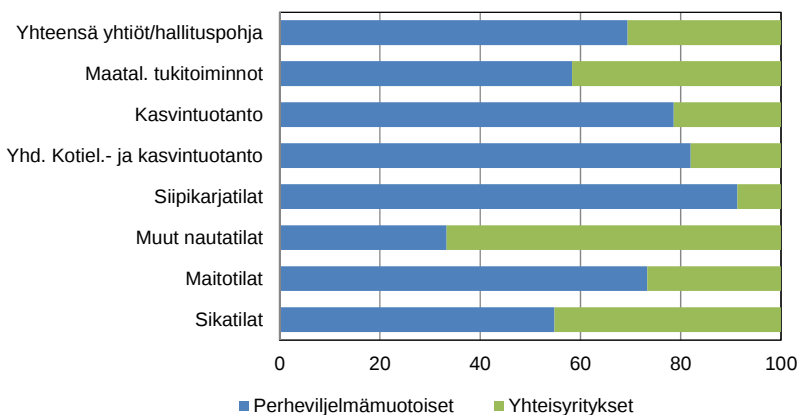
Tutkimuksen rajatussa aineistossa vuonna 2011 osakeyhtiömuotoisia puutarhoja oli 343 kpl. Niistä vihannesten viljelyssä toimi 62 %, koristekasvien viljelyssä 21 %, taimien kasvatuksessa 7 %, marjojen ja vastaavien viljelyssä 6 % ja muulla toimialalla 4 %.

5.3 Osakeyhtiöt omistajapohjan mukaan

Vuonna 2011 osakeyhtiöistä 69,4 % oli saman viljelijäperheen omistuksessa. Eniten yhtiömuotoisia yhteisyrityksiä on muissa nautatiloissa, sikatiloissa ja maatalouden tukitoiminnoissa. Siipikarjatiloihin suurin osa on perheviljelmätyyppisiä yhtiöitä.

Osakeyhtiöiden hallituksessa oli keskimäärin 3,0 jäsentä. Perheviljelmätyyppisissä yhtiöissä hallituksen jäseniä oli 2,5 ja yhteisyrityksissä 4,1. Laajin hallituspohja oli muilla nautatiloilla ja sikatiloilla. Näissä tuotantosuunnissa on myös eniten yhteisyrityksiä.

Sama henkilö saattoi olla osakkaana perheviljelmätyyppisessä yhtiössä ja useammassa yhteisyrityksessä. Tällöin yhtiöiden välillä oli selkeä tuotannollinen yhteys. Osalla sikatiloista oli teurastamon edustaja hallituksen jäsenenä.

Kuvio 11. Osakeyhtiöt hallituspohjan mukaan vuonna 2011. Lähde: Amadeus-tietokanta.

Taulukko 2. Keskimääräinen hallituksen jäsenmäärä tuotantosunnittain

Sikatilat	3,3
Maitotilat	3,0
Muut naudatilat	3,6
Siipikarjatilat	2,6
Kasvintuotantotilat	2,8
Yhd. kasvint. ja kotieläintilat	2,6
Maatalouden tukitoiminnot	3,1
Puutarhat	2,9
Hallituksen jäseniä keskimäärin	3,0

5.4 Rakennekehitys ja osakeyhtiöityminen

Edellä tarkasteltiin jo osakeyhtiömuotoisten tilojen lukumäärän kehitystä tähän hetkeen saakka. Niiden määrä on kasvanut tasaisesti ja ylitti vuonna 2012 jo 600 osakeyhtiön määrän. Viimeisen viiden vuoden aikana osakeyhtiöiden määrä on lisääntynyt noin 4 % vuosittain. Jos tämä sama trendi jatkuisi, olisi osakeyhtiöiden määrä vuonna 2020 noin 850.

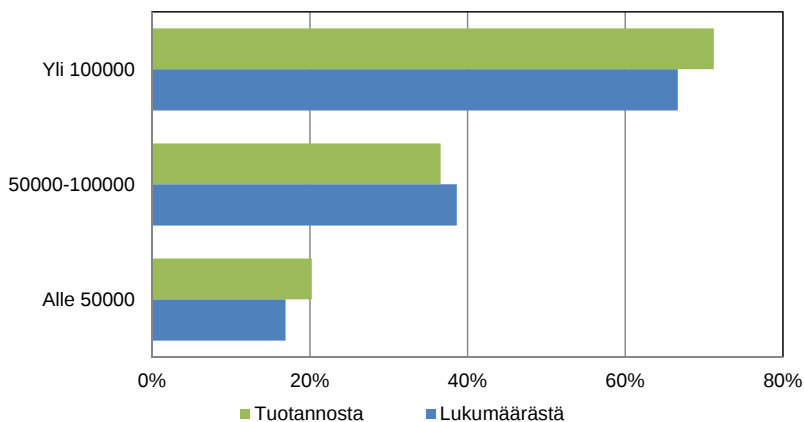
Toinen tapa arvioida osakeyhtiöiden määrää, on tarkastella sitä tuotantosunnittain ottaen samalla huomioon tilakoon kasvu. Etenkin kotieläintuotannon isoissa tilakokoluokissa osakeyhtiömuotoisten maatilojen osuus on selvästi suurempi. Koska rakennekehitys etenee selvästi kohti suurempia tiloja, on todennäköistä että entistä suurempi osa tiloista siirtyy osakeyhtiömuotoon.

Seuraava arvio on tehty siten, että ensin on laskettu osakeyhtiömuotoisten maatilojen osuus tilakokoluokittain kotieläintiloilla vuonna 2010. Laskelma on tehty sekä tilojen lukumääristä että tilojen eläinmääristä. Eläinmäärätietoa käytetään kuvaamaan tuotanto-osuutta. Sen jälkeen on tarkastelun perustaksi otettu Pyykkösen ym. (2010 ja 2013) rakennekehitysarvioiden perusteella arvioitu tilojen määrä tuotantosunnittain eri tilakokoluokissa ja oletettu osakeyhtiömuotoisten maatilojen osuuden eri tilakokoluokissa pysyvän vuoden 2010 tasolla. Kasvinviljelytilojen osalta arvio tehdään trendimenetelmällä.

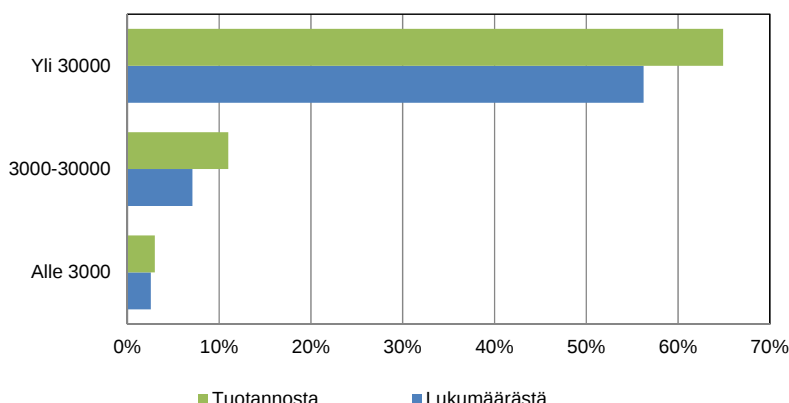
Siipikarjatalous

Siipikarjataloudessa yhtiömuotoisten tilojen osuus on lähtökohtaisesti suurin. Siipikarjanlihantuotannossa osakeyhtiöiden osuus tilojen lukumäärästä vuonna 2010 oli 29 % ja tuotannosta 34 %. Yli 50 000 broilerin yksiköissä osakeyhtiöiden osuus oli lähes 40 % ja tuotanto-osuus hieman yli 40 %. Pyykkönen ym. (2010) arvioivat tuotannosta noin puolet tulevan vuonna 2020 yli 100 000 linnun tiloilta vuoden 2010 noin 10 prosentin sijasta. Kun tässä kokoluokassa osakeyhtiöiden osuus on noin kaksi kolmasosaa, merkitsee se sitä, että koko tuotannosta noin puolet tulee vuonna 2020 osakeyhtiömuotoisilta tiloilta (Kuvio 12).

Kananmunantuotannossa tilanne on hyvin samantapainen kuin siipikarjanlihantuotannossa. Jo vuonna 2010 osakeyhtiömuotoisten tilojen osuus oli lähes viidennes tuotannosta, vaikka kaikkia kanoja pitävien tilojen lukumäärästä osuus oli vain noin 3 %. Rakennnekehitys etenee kuitenkin vauhdilla ja Pyykkönen ym. (2020) arvioivat, että vuonna 2020 jo noin puolet tuotannosta tulee yli 30 000 munivan kanan tiloilta. Tässä kokoluokassa osakeyhtiömuotoisten tilojen osuus tuotannosta oli vuonna 2010 jo lähes kaksi kolmasosaa. Tilakokoluokittain ennuste vuoden 2020 lukumäärä- ja tuotanto-osuuksista on esitetty kuviossa 13.

Kuvio 12. Arvio osakeyhtiömuotoisten siipikarjanlihatilojen osuudesta siipikarjanlihatilojen lukumäärästä ja siipikarjanlihan tuotannosta eri tilakokoluokissa vuonna 2020.

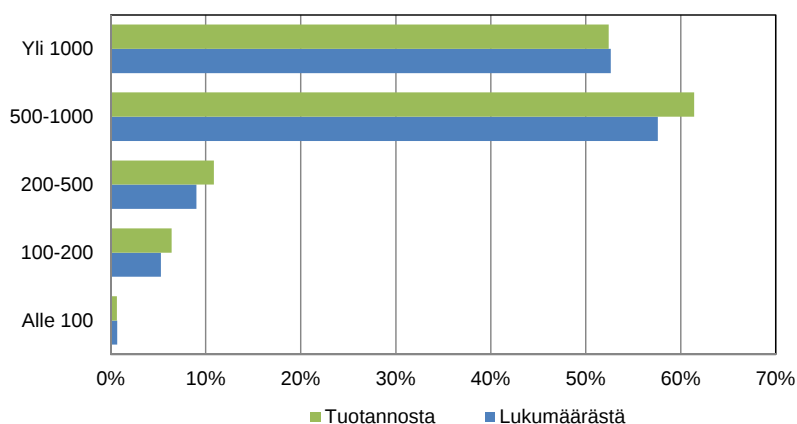
Kuvio 13. Arvio osakeyhtiömuotoisten kananmunatilojen osuudesta kananmunatilojen lukumäärästä ja kananmunien tuotannosta eri tilakokoluokissa vuonna 2020.

Kaiken kaikkiaan osakeyhtiömuotoisten tilojen osuus tuotannosta on ennusteen mukaan lähes 40 % vuonna 2020. Tätä voidaan pitää kuitenkin varsin varovaisena arviona, koska vireillä olevat hankkeet ovat varsin suuria ja tuotannon keskittyminen yli 60 000 munivan kanan yksiköihin voi olla ennakoitua nopeampaa.

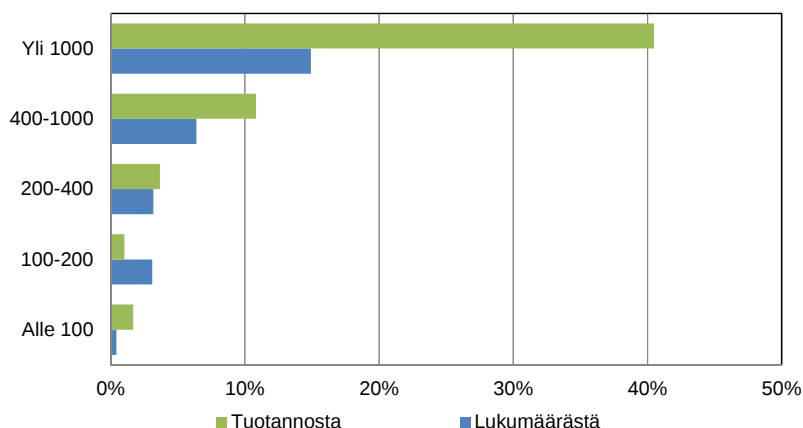
Sikatalous

Sikataloudessa tilanne on jakautunut siten, että osakeyhtiömuotoisten tilojen osuus on porsastuotannossa selvästi suurempi kuin lihasikojen tuotannossa. Tämä johtuu siitä, että isot porsastuotantoyksiköt ovat usein useamman tilan yhteisyrityksiä, joiden luonnollinen valinta yritysmuodoksi on ollut osakeyhtiö. Vuonna 2010 porsastuotannosta noin viidennes tuli osakeyhtiömuotoisilta tiloilta, kun osuus sianlihantuotannosta oli noin 16 %.

Yhtiömuotoisia tiloja oli vuonna 2010 yhteensä 107 kpl, joista pelkkiä porsastuotantoyksiköitä 19, yhdistelmäsikaloita 36 ja pelkkiä lihasikaloita 52 kpl. Yhdistelmäsikaloita ei tässä yhteydessä tarkastella erikseen, vaan ne käsitellään yhdessä porsastuotantotilojen kanssa. Osakeyhtiömuotoisen sikatalouden osuudet porsas- ja sianlihantuotannossa kokoluokittain vuonna 2020 on esitetty kuvioissa 14–15.

Kuvio 14. Arvio osakeyhtiömuotoisten porsastuotantotilojen osuudesta porsastuotantotilojen lukumäärästä ja porsastuotannosta eri tilakokoluokissa vuonna 2020.

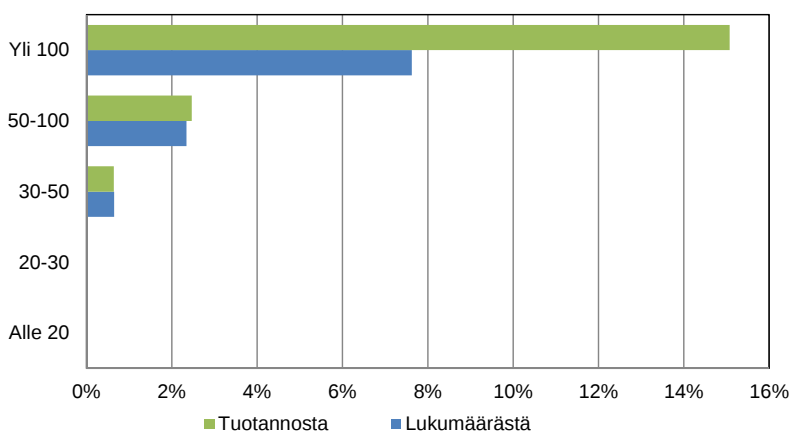
Kuvio 15. Arvio osakeyhtiömuotoisten sikatilojen osuudesta sianlihantuotantoa harjoittavien tilojen lukumäärästä ja sianlihantuotannosta eri tilakokoluokissa vuonna 2020.

Yhteensä vuonna 2020 arvioidaan osakeyhtiömuotoisten tilojen osuuden olevan porsastuotannosta noin 45 % ja sianlihantuotannosta noin 32 %. Lukumääräosuudet ovat vastaavasti porsastuotannossa 19 % ja sianlihantuotannossa 15 %. Yhteensä osakeyhtiömuotoisia sikatiloja arvioidaan olevan yli 150, joista porsastuotantotiloja lähes 90 ja sianlihantuotantoon erikoistuneita tiloja lähes 70.

Nautakarjatalous

Nautakarjataloudessa osakeyhtiömuotoisen tuotannon osuus on selvästi pienempi kuin sika- ja siipikarjataloudessa. Isot yksiköt ovat kuitenkin sielläkin aikaisempaa useammin valitsemassa osakeyhtiömuodon. Samoin yhteisyrityksissä osakeyhtiömuoto näyttää olevan yleinen yritysmuoto. Maidontuotannossa on tosin jonkin verran avoimia yhtiöitä. Naudanlihantuotannossa on muutamia erittäin isoja tiloja, jotka ovat osakeyhtiöittäneet tilansa. Näillä tiloilla on myös erittäin monipuolista yhteistyötä sekä keskenään että perinteisessä perheviljelmämuodossa tuotantoa harjoittavien tilojen kanssa.

Vuonna 2010 osakeyhtiömuotoisia maitotiloja oli 25 kpl. Lukumäärästä tämä oli vain noin 0,2 %. Vaikka osuus oli yli 100 lehmän karjoissa noin 4 %, ei osakeyhtiöiden yhteenlaskettu tuotanto-osuus yltänyt kuin runsaaseen puoleen prosenttiin. Jos näitä osuuksia käytetään suoraan arvioituun rakennekehitykseen suhteutettuna, ei osakeyhtiöiden osuus vielä vuonna 2020 olisi kuin noin 3 %. Tarkasteltaessa vuosina 2009–2012 maidontuotannon investointeihin myönnettyjä ympäristölupia, näyttää kuitenkin siltä, että osakeyhtiömuotoisten tilojen osuus kohoaisi selvästi suuremmaksi. Sen takia kuviossa 16. esitetyssä arviossa on oletettu, että yli 100 lehmän karjoista olisi 8 % osakeyhtiömuodossa vuonna 2020.

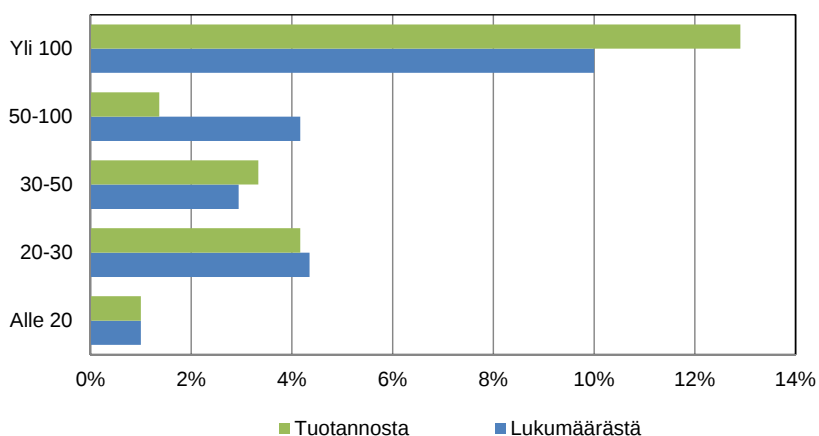
Kuvio 16. Arvio osakeyhtiömuotoisten maitotilojen osuudesta maitotilojen lukumäärästä ja maidontuotannosta eri tilakokoluokissa vuonna 2020.

Tuotannosta olisi tässä suurimmassa tilakokoluokassa jo noin 15 %, sillä osakeyhtiöiden hankkeet ovat selvästi suurempia kuin yksityisten maatalouden harjoittajien. Keskimääräinen lehmämäärä osakeyhtiöiden hankkeissa on ollut noin 300 lehmää, kun se muilla tiloilla on ollut runsas 100 lehmää. Useat näistä osakeyhtiöiden hankkeista on useamman tilan yhteisyrityksiä. Tämä tarkoittaa sitä, että maidontuotannosta tulisi vuonna 2020 noin 15 % osakeyhtiömuotoisilta tiloilta. Valtaosa tuotannosta tulisi siten edelleen perinteisiltä yksityisiltä tiloilta.

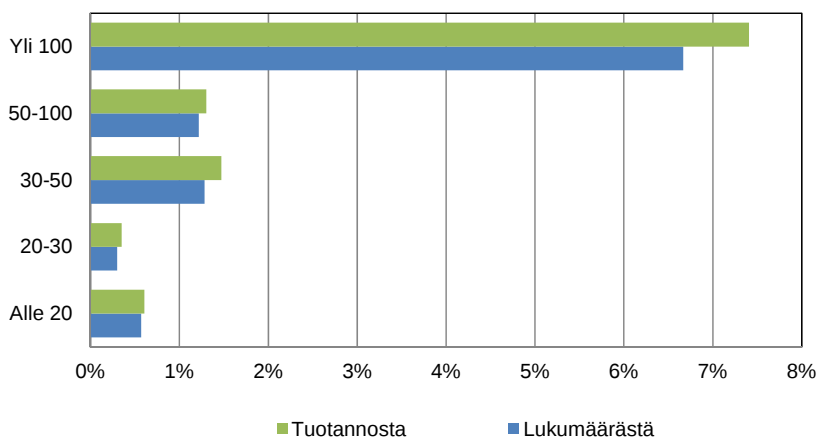
Naudanlihantuotannon arviointi on hieman haasteellisempaa, koska suuri osa siitä on kytköksissä maidontuotantoon. Naudanlihaa tuotetaan maitotiloilla, välitysvasikoihin perustuvilla naudanlihantuotantoon erikoistuneilla tiloilla sekä emolehmätiloilla. Pyykkönen ym. (2010) eivät tehneet erikseen arviota tilalukumäärien kehityksestä näillä erilaisilla tiloilla, vaan arvioivat vain tuotantoa. Sen takia tässä yhteydessä on käytetty soveltuvin osin em. tutkimuksessa tehtyä arviota maitotilojen rakennekehityksestä tilakokoluokittain sekä lisäksi otettu huomioon vuosina 2009–2012 tehdyt ympäristölupapäätökset.

Vuonna 2010 sonneja oli 65 osakeyhtiömuotoisella tilalla. Näistä lähes puolella tiloista oli alle 20 sonnia. Suuri osa näistä tiloista on osakeyhtiömuotoisia maitotiloja. Kaiken kaikkiaan 25 osakeyhtiömuotoisesta maitotilasta 22:lla oli myös sonneja. Emolehmiä oli 19 tilalla ja niistä kaikilla oli myös sonneja. Käytännössä naudanlihantuotantoon erikoistuneita osakeyhtiöitä oli siis 43 kpl. Lukuun ottamatta maidontuotantoon kytköksissä olevia pieniä yksiköitä, myös naudanlihantuotannossa osakeyhtiöiden osuus on suurempi isoissa tilakokoluokissa. Yli 100 sonnin yksiköissä on puolet noista erikoistuneista osakeyhtiöistä. Lukumäärästä osuus oli tässä tilakokoluokassa 4 % ja tuotannosta 9 %. Arvioitaessa tuotantoa vuoteen 2002 oletettiin kuitenkin ympäristölupapäätösten perusteella lukumääräosuuden nousevan tässä kokoluokassa noin 10 prosenttiin ja tuotanto-osuuden noin 13 prosenttiin (Kuvio 17). Emolehmätilojen osakeyhtiöitymistä arvioitaessa oletettiin rakennekehityksen etenevän samaan tapaan kuin maitotiloilla (Kuvio 18).

Yhteensä naudanlihasta arvioidaan vuonna 2020 tuotettavan lähes 10 % osakeyhtiömuotoisilla tiloilla.

Kuvio 17. Arvio osakeyhtiömuotoisten tilojen osuudesta naudanliha-tilojen lukumäärästä ja naudanlihantuotannosta eri tilakokoluokissa vuonna 2020.

Kuvio 18. Arvio osakeyhtiömuotoisten tilojen osuudesta emolehmätilojen lukumäärästä ja emolehmien määrästä eri tilakokoluokissa vuonna 2020.

Muut tilat

Muita kuin edellä tarkasteluja osakeyhtiömuotoisia tiloja oli 337 kpl vuonna 2010. Tässä luvussa ovat tosin mukana ne siipikarjatilat, joilla ei laskentahetkellä ollut lintuja tilalla. Niiden määrä on runsas 30 kpl. Tosiasiassa muita osakeyhtiömuotoisia tiloja on siis

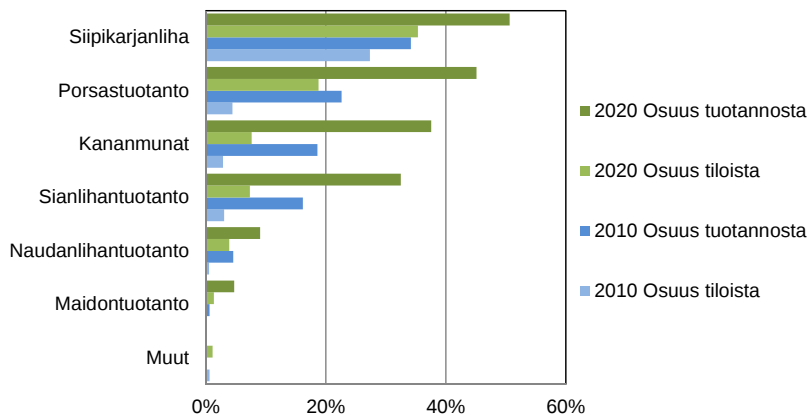
noin 300 kpl. Näistä noin puolet on suhteellisen pieniä tiloja. Vaikka osakeyhtiömuotoisilla tiloilla on keskimäärin selvästi enemmän peltoa kuin muilla tiloilla, mahtuu joukkoon paljon myös pieniä tiloja. Tähän joukkoon kuuluu mm. hevostiloja sekä pieniä kasvinviljelytiloja, jotka ovat verotussyistä siirtyneet osakeyhtiömuotoon. Luvussa 6 on mallilaskelmien avulla osoitettu, että jos on suuret ulkopuoliset ansiotulot (so. osa-aikainen tila) ja pystyy jättämään tilalta saadut tulot tilan kehittämiseen, on verotus huomattavasti kevyempää kuin jaettaessa tilan tulo henkilökohtaiseksi verotettavaksi tuloksi.

Myös jatkossa näiden tilojen määrän voidaan arvioida kasvavan. Trendiennusteen mukaisesti nousisi näiden muiden osakeyhtiöiden lukumäärä noin 300 lähes 450:een vuonna 2020.

Yhteenveto

Yhteenveto osakeyhtiömuotoisten tilojen lukumäärä- ja tuotanto-osuuksista on esitetty kuviossa 19.

Huolimatta osakeyhtiöiden pienestä määrästä suhteessa muihin maatalouden yritysmuotoihin, niiden osuus tuotannosta on merkittävä. Vuonna 2011 yhtiömuotoisten maatilojen osuus siipikarjanlihan tuotannosta oli 34 %, porsastuotannossa 23 %, kananmunien tuotannossa 19 % ja sianlihantuotannossa 15 %.

Kuvio 19. Arvio osakeyhtiömuotoisten tilojen osuudesta tilojen lukumäärästä ja tuotannosta eri tuotantosuunnissa.

Verrattuna yksinkertaiseen trendiennusteeseen (noin 850 kpl), tämä tuotantosunnittain tehty tarkastelu viittaa suunnilleen samaan osakeyhtiömuotoisten tilojen yhteismäärään. Rakennekehitys etenee kuitenkin aivan varmasti isompien tilakokoluokkien suuntaan. Sitä, miten vuonna 2014 voimaan astuva verouudistus ja mahdollisesti muut verotukseen tehtävät muutokset vaikuttavat osakeyhtiöittämiseen, on erittäin vaikea arvioida. Tämänhetkisten tietojen ja luvussa 6 tehtyjen arvioiden perusteella ei ole kuitenkaan syytä epäillä, etteikö nimenomaan isoilla tiloilla, joilla on suuri verotettava tulo, osakeyhtiöittämisestä olisi edelleenkin verohyötyä. Sen takia tässä esitettyä arviota osakeyhtiöiden määrästä ja tuotanto-osuuksista voidaan pitää kohtalaisen varovaisina arvioina.

6. Verotus

6.1 Yksityisen ammatinharjoittajan verotus

Yksityisen maatalouden harjoittajan maksama tulovero määräytyy maatalouden tuloksen perusteella. Maatalouden puhdasta tulosta laskettaessa otetaan huomioon maatalouden puhtaiden tulojen yhteismäärä (MVL 3§). Puhdasta tuloa on maataloudesta rahana tai rahanarvoisena etuutena verovuonna saatujen tulojen ja tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneiden menojen erotus (MVL 4§). Myös maatalouden tuet, energiatuotteiden valmisteveron palautukset ja arvolisäveron alarajahuojennukset ovat maatalouden veronalaista tuloa.

Tulosta vähennetään maatalouden velkojen korot, indeksitappiot ja kurssitappiot (MVL3§). Velkoihin ei lueta lyhytaikaisia ostovelkoja eikä luotollisen tilin velkasaldoa. Puhtaasta tulosta voidaan vähentää tasausvaraus (MVL 10§), joka voi olla maksimissaan 40 % maatilan puhtaasta tulosta, kuitenkin vähintään 800 euroa ja enintään 13 500 euroa (vuonna 2013).

Maatalouden yrittäjätulo jaetaan pääomatulo- ja ansiotulo-osuuksiin. Pääomatulo-osuus saadaan laskemalla edellisen vuoden lopun nettovarallisuudelle 20 %:n tai verovelvollisen vaatimuksesta 10 %:n tuotto. Pääomatulo-osuudesta maksetaan 30 % veroa 50 000 euroon asti ja 50 000 euron ylittävältä osalta 32 % (vuosina 2012 ja 2013). Pääomatulon tuotoksi voidaan valita myös 0 %, jolloin verotettava tulo on kokonaan ansiotuloa (TVL 38§).

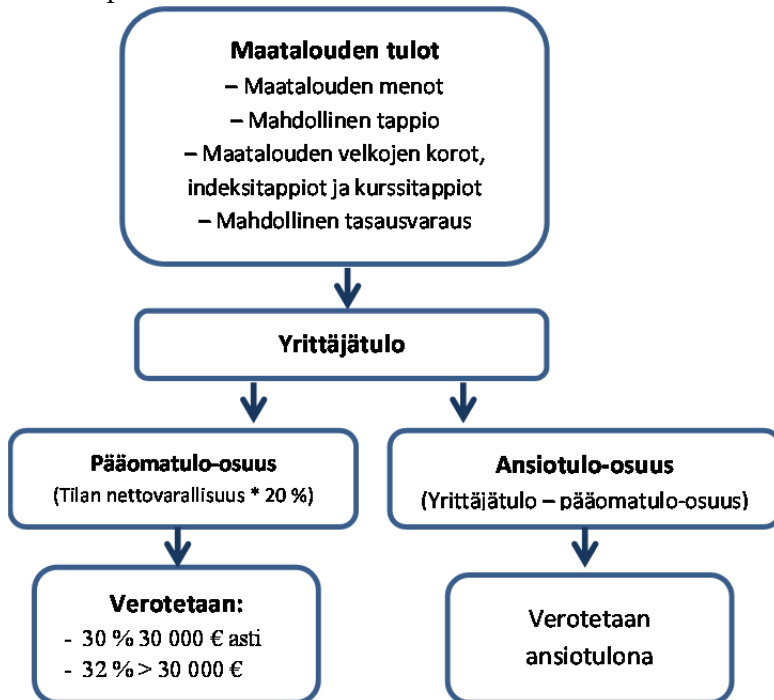
Maatalouden harjoittajan ansiotulo-osuus saadaan vähentämällä maatalouden yritystulosta pääomatulo-osuus. Ansiotuloja verotetaan progressiivisella veroasteikolla. Jos verotettavien ansiotulojen määrä on alle valtion tuloveroasteikon (16 100 euroa vuonna 2013), ansiotuloista maksetaan vain kunnallisvero, kirkollisvero sekä sairaanhoito- ja päivärahamaksut. Tappiollisesta tuloksesta ei

makseta veroa (Enroth ym. 2007). Sairaanhoido- ja päivärahamaksut määräytyvät MYEL-työtulon perusteella.

Maatalouden tulolähteeseen voi kuulua myös muuta toimintaa, jossa hyödynnetään maatilan olemassa olevia toimintoja esimerkiksi työkoneita. Sivuelinkeinon tulo jakaantuu ansio- ja pääomatuloksi MVL:n asetusten mukaan. Jos maatalouden yhteydessä toimii erillinen liike, siihen kohdistetaan pääsääntöisesti elinkeinoverolakia (Mäkelä 2011).

Investoinneilla tiloilla maatalouden velkojen määrä voi ylittää varojen määrän. Tällöin pääomatulo-osuus on nolla ja maatalouden tulo on kokonaan ansiotuloa. Jos taas pääomatulo-osuus on suurempi kuin maatalouden yritystulo, maatilan tulot ovat kokonaan pääomatuloa.

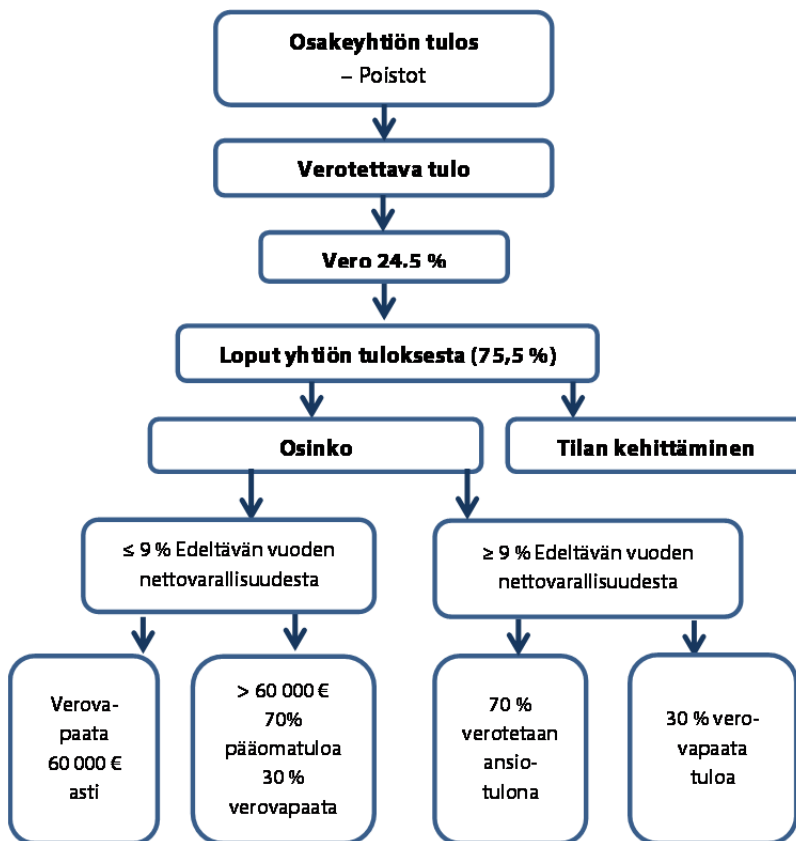
Maatalouden ansiotulo-osuus jaetaan puoliksi maataloutta harjoittaville puolisoille tai työpanosten suhteessa. Puolisoiden pääomatulo-osuus jaetaan heidän nettovarallisuusosuuksiensa suhteessa (TVL 14§). Jos yrittäjä on työssä tilan ulkopuolella, palkkatulot ja maatalouden ansiotulot lasketaan yhteen määritettäessä tuloveroprosenttia.

Kuva 1. Yksityisen maataloudenharjoittajan verotus

6.2 Osakeyhtiön verotus 2011–2013

Osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen ja maksaa tilikauden poistojen jälkeisestä tulosta 24,5 % tuloveron. Osakeyhtiölle ei laskea erikseen verotettavaa tuloa kunnallis- tai valtionverotuksessa. Osakeyhtiön tulonlähteitä voivat olla maatalous, elinkeinotoiminta ja muu toiminta. Jokaisen tulolähteen tulos määritetään erikseen. Vaikka tulolähteet on eroteltava toisissaan, osakeyhtiön verokanta on 24,5 %. Edellisten vuosien tappiot voi vähentää seuraavina vuosina vain tappiota tehneestä tulolähteestä.

Kuva 2. Osakeyhtiön verotus vuosina 2012 ja 2013

Yhteisöveron jälkeen osakeyhtiölle jää käytettäväksi 75,5 % tuloksesta tilan kehittämiseen, lainanlyhennyksiin tai voiton jakamiseen.

Osakeyhtiön varojen jakoa säätelee osakeyhtiölaki (OYL). Osakas voi nostaa yhtiöstä varoja osinkotulona, palkkatulona ja lainana.

Osinkotulo jaetaan pääomatulo- ja ansiotulo-osinkoon. Pääomatulo-osinko saadaan laskemalla edeltävän vuoden nettovarallisuudelle 9 % vuotuinen tuotto. Verovapaata osinkoa osakas voi saada maksimissaan 60 000 euroa vuodessa. Tämän ylittävältä osalta 70 % katsotaan ansiotuloksi ja 30 % verovapaaksi tuloksi. Osinkoa voidaan maksaa vasta ensimmäisen voitollisen tilinpäätöksen jälkeen. Osinko maksetaan yleensä tilinpäätöksen jälkeen ja yhtenä eränä.

6.3 Osakeyhtiön verotus vuodesta 2014 alkaen

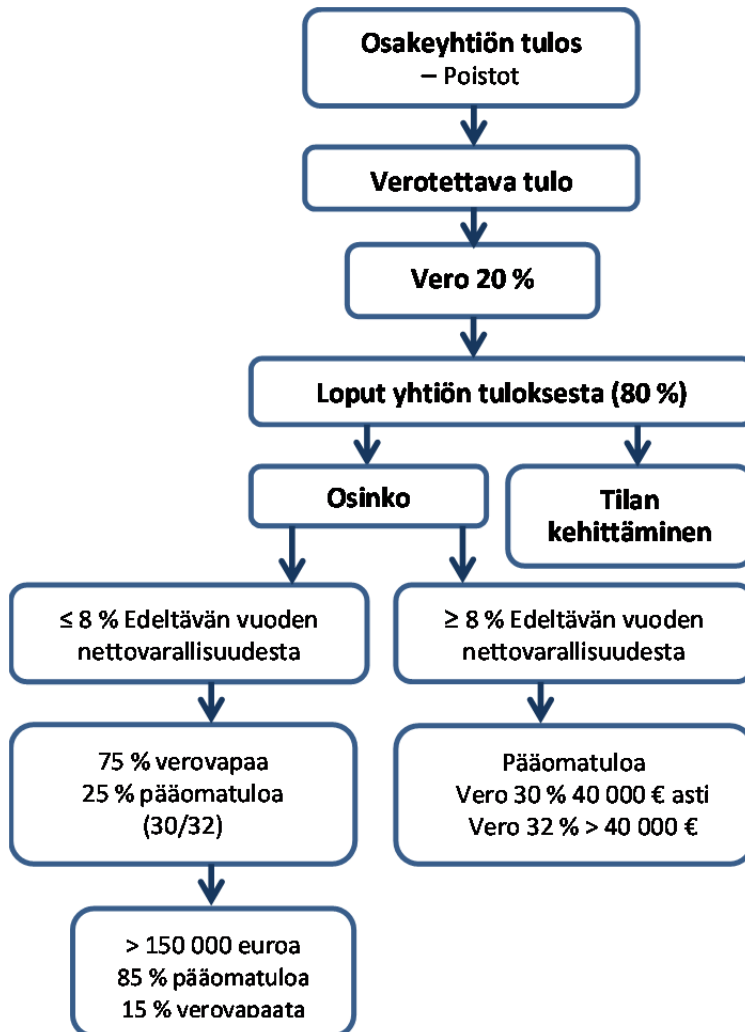
Hallituksen keväällä 2013 tekemien päätösten mukaan vuodesta 2014 alkaen osakeyhtiön tuloveroprosentti alenee 24,5 %:sta 20 %:iin. Verojen jälkeen tuloksesta jää siis yhtiölle käytettäväksi 80 %.

Osakaskohtaista osinkotuloa nettovarallisuuden 8 %:n (tai alle) tuotosta 25 % verotetaan pääomatulona. Loput 75 % osinkotulosta on verovapaata. Nettovarallisuuden 8 %:n ylittävää osinkoa verotetaan kokonaan pääomatulona 30 % verokannalla 40 000 euroon saakka ja 32 % verokannalla 40 000 euron ylittävältä osalta. Ansiotulona verotettavaa osinkoa ei verouudistuksen jälkeen muodostu enää lainkaan.

Vuoteen 2013 asti osakeyhtiö voi omilla palkanmaksu- ja voitonjakopäätöksillään vaikuttaa siihen, paljonko osakkaat saavat verotettavaa ansiotuloa. Voiton tai osan siitä voi jättää yhtiöön kasvattamaan yhtiön nettovarallisuutta ja myöhempinä vuosina verovapaasti nostettavissa olevaa osinkoa (Kiviranta 2012).

Verotuksen uudistuksen myötä osakeyhtiöiltä poistuu mahdollisuus 60 000 euron verovapaaseen osinkotuloon. Eikä osinkotulosta myöskään makseta enää ansiotuloveroa. Tämä heikentää yhtiömuodon kannattavuutta pienillä tulotasoilla, sillä osinkoa

verotetaan pääomatulona. Toisaalta uudistus lisää yhtiömuodon edullisuutta, jos tilalla on ansiotuloja maatalouden ulkopuolelta. Lisäksi osakeyhtiö voi maksaa tilalla työskenteleville osakkaille palkkaa, joten osa tulosta voidaan saada ansiotulona. Tällöin pitää luonnollisesti maksaa myös työnantajan sivukulut sekä eläkemaksut, joka voi muuttaa osakkaan MYEL-maksukäyttämistä.

Kuva 3. Osakeyhtiön verotus vuodesta 2014 alkaen (tiedossa 4/2013)

Erot nettovarallisuuden määrittämisessä

Verotuksen muodostumiseen ja yrittäjän tuloihin niin yksityisellä maatalouden harjoittajalla kuin osakeyhtiölläkin vaikuttaa tilan nettovarallisuus. Nettovarallisuuden erilaisen arvostamisen vuoksi yksityisen maatalouden harjoittajan ja osakeyhtiön nettovarallisuus kuitenkin eroavat toisistaan.

Nettovarallisuus lasketaan varojen arvostamislaissa säädetyllä tavalla. Yksityisen maatalouden harjoittajan nettovarallisuutta laskettaessa lisätään maatalouden varoihin 30 % verovuonna maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista. Maatalouden varoista vähennetään maatalouteen kohdistuvat velat, joihin ei lueta lyhytaikaisia ostovelkoja eikä luotollisen tilin velkasaldoa. Aiempien vuosien voittoa ei voida hyödyntää nettovarallisuuden kasvattamisessa eikä varallisuuteen kirjata rahoitusomaisuuden korkotuloja.

Lomamökkien ja asuinrakennusten arvo määritellään jälleenhankinta-arvosta, josta vähennetään ikäalennus. Ikäalennuksen prosenttimäärä määräytyy rakennuksen materiaalin mukaan. Maatalouteen kuuluvat osakkeet ja osuudet määritellään omien osakkeiden ja osuuksien nettovarallisuuden perusteella. Maatalouden muihin varoihin sisältyy mm. maidon viitemäärä ja tilatukioikeus. Tilatuen oikeudet lasketaan varallisuuteen niiltä osin, kuin ne ovat vapailta markkinoilta hankittu.

Maatalouden varoihin ei lueta yksityistalouden asuinrakennuksia, metsämaata puustoineen, maa-aineksen ottopaikkoja, talletuksia, rahavaroja ja saamisia, tuotevarastoja eikä kotieläimiä. Maatalan asuinrakennus ja siihen liittyvä maapohja kuuluvat maatalouden varoihin silloin, kun sitä käytetään työntekijän asuntona tai vuokrataan vakituisesti tai vapaa-ajan asunnoksi.

Taulukko 3. Erot nettovarallisuuden laskemisessa

	Yksityinen maatalouden harjoittaja	Osakeyhtiö
Varat ja velat	Maatalouden varat ja velat	Kaikki yhtiön varat ja velat
Maatalousmaan arvo	Maatalousmaan vuotuinen tuotto x 7 + mahd. salaojitus-lisä	Hankintahinta, perintö- tai lahjaverotuksen käypä arvo
Palkat	30 % verovuonna maksetuista ennakon pidätyksen alaisista palkoista	Ei lasketa nettovarallisuuteen
Aiempien vuosien voitot	Ei lasketa nettovarallisuuteen	Lasketaan nettovarallisuuteen
Tuotantorakennukset	Poistamaton menojäännös. Maatilan tuotantorakennuksen rakennuspaikka käsittää rakennuksen alla olevan maan ja sen välittömässä läheisyydessä olevan pihamaan. Arvo on vastaavan suuruiselle maatalousmaalle määrätty verotusarvo x 4	Poistamaton menojäännös
Koneet ja kalusto	Poistamaton menojäännös	Poistamaton menojäännös
Muut varat	Maatalouteen kuuluvat osakkeet ja osuudet. Mm. maidon viitemäärä, meijereiden ja teurastamoiden osuudet	Maatalouteen kuuluvat osakkeet ja osuudet sekä yhtiön ulkopuolelle sijoitetun rahoitusomaisuuden tuotto
Vaihto-omaisuus: varastot, eläimet, tuotantopanokset ym.	Ei lasketa nettovarallisuuteen	Lasketaan nettovarallisuuteen
Rahavarat ja saamiset	Ei lasketa nettovarallisuuteen	Lasketaan nettovarallisuuteen
Lomamökit ym. asuinrakennukset	Rakennuksen poistamaton menojäännös + maapohjan verotusarvo, jos työntekijän asuntona, vuokrataan vakituiseksi ja vapaa-ajan asunnoksi. Rannalla sijaitsevan maatilan asuinrakennuksen rakennuspaikan arvo on omantaraisen lomarakennuspaikan arvon.	Verovuotta edeltävän vuoden vertailuarvo, jos se on poistamatonta hankintamenoa suurempi.
Metsä	Ei lasketa maatalouden nettovarallisuuteen	Vertailuarvo on metsän keskimääräinen vuotuinen tuotto x 10. Metsäksi luetaan maapohja ja puusto. Verohallinto vahvistaa vuosittain vuotuisen tuoton.

Osakeyhtiön varallisuudessa otetaan huomioon kaikki yhtiön veronalaiset ja verovapaat varat ja velat. Osakeyhtiössä on merkityksentöntä, mihin tulonlähteeseen varat ja velat kuuluvat. Pohjana nettovarallisuuden laskemiselle on edellisen vuoden tase. Varoihin otetaan huomioon myös aiempien vuosien voitot ja yhtiön ulkopuolelle sijoitettu rahoitusomaisuus. Tilikaudella maksetut palkat eivät vaikuta yhtiön nettovarallisuuteen. (Kotiranta ym. 2007, Enroth ym. 2007).

Molemmissa yritysmuodoissa käyttöomaisuuden arvo muodostuu verotuksessa poistamattomasta menojäännöksestä.

Merkittävin ero yksityisen maatalouden harjoittajan ja osakeyhtiön nettovarallisuuden laskemisessa on maatalousmaan erilainen arvostaminen. Osakeyhtiön maatalousmaa arvostetaan hankintahintaan tai perintö- ja lahjaverotuksen käypään arvoon. Yksityisen maatalouden harjoittajan maatalousmaan arvo määritetään kertomalla hehtaarin vuotuinen tuotto seitsemällä, johon lisätään tilanteen mukaan salaojituksen arvo. Verohallinto vahvistaa vuosittain vuotuisen tuoton.

Esimerkiksi 22.12.2012 Verohallinto on vahvistanut Ilmajoella sijaitsevan salaojitetun hehtaarin arvoksi 659,40 euroa. Tammihelmikuussa 2013 Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueella pellon mediaanihinta on ollut Maanmittauslaitoksen kiinteistöjen kauppahintarekisterin mukaan 11 827 euroa hehtaarilta. Tällöin sama hehtaari nostaisi osakeyhtiömuotoisen tilan nettovarallisuutta huomattavasti, jos velan määrä olisi molemmilla yritysmuodoilla sama.

Yksityisen ammatinharjoittajan hankkiessa lisämaata lainarahalla voi nettovarallisuus laskea merkittävästi. Jos nettovarallisuus siirtyy miinukselle siirtyvät kaikki tulot ansiotuloverotuksen piiriin. Osakeyhtiöllä saman kaupan nettovarallisuusvaikutus voi olla lähes neutraali (Mäkelä 2011).

Osakeyhtiön voitonjako

Osakeyhtiön voitonjaon perusteena on päättäneeltä tilikaudelta vahvistettu tase. Jaossa on otettava huomioon tilinpäätöksen laatimisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa tapahtuneet olennaiset muutokset.

Tilikauden voiton tai tappion määrällä ei ole merkitystä, sillä voiton jakamiseksi yhtiöllä tulee olla voitonjakokelpoista vapaata omaa pääomaa. Voitonjakoon voi käyttää aikaisempien vuosien voittovaroja, jos varat ovat jakokelpoisia.

Voitonjaosta päätetään varsinaisessa tai ylimääräisessä yhtiökokouksessa. Myös hallitus voi päättää osingon jaosta yhtiökokouksen valtuutuksella. Varojenjakopäätöksessä on määrättävä jaon määrästä ja siitä, onko kyse voiton, ts. osingon, jakamisesta vai jaetaanko varoja jostakin tietystä vapaan oman pääoman rahastosta. (OYL 13:6.3.)

Yhtiön oma pääoma jakautuu sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen omaan pääomaan. Osakepääoma sekä kirjanpitolain mukainen arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto ja uudelleenarvostusrahasto ovat sidottua omaa pääomaa. Muut rahastot sekä tilikauden ja edellisten tilikausien voitto ovat vapaata omaa pääomaa. Yhtiö ei voi jakaa varoja muille kuin osakkeenomistajille (OYL 1:5).

Osakeyhtiön osakkaalle maksamaa palkkaa verotetaan tuloverolain mukaan. Palkkaa voidaan maksaa vain, jos osakas on työkennellyt yhtiössä. Palkan tulee olla kohtuullinen työhön nähden. Maksettu palkka voidaan vähentää osakeyhtiön verotuksessa.

Osakaslainaa on mahdollistaa ottaa, jos yhtiöllä on vapaata pääomaa. Verovuoden päättyessä maksamatta oleva osakaslaina katsotaan osakkaan pääomatuloksi. Osakkaalla, hänen perheellään tai heidän yhteisessä omistuksessaan tai välillisessä omistuksessaan on oltava vähintään 10 % yhtiön osakkeista tai äänimäärästä, että osakaslaina luetaan osakkaan tuloksi. Osingonjaossa osakaslaina vähennetään osakkaan osakkeiden arvosta. Osakaslainan takaisinmaksu on osakkaalle pääomatulojen tulonhankkimismenoa. Osakaslaina on maksettava takaisin viimeistään viidentenä verovuonna lainan nostamisen jälkeen (Enroth ym. 2007).

Lisäksi omistajat voivat saada yhtiöstä tuloa luontaisetuna, vuokratulona ja takausprovisiona. Osakkaalle maksetut vuokrat ovat pääomatuloa. Tuotteiden ottaminen vähäisessä määrin verovapaasti yksityistalouteen ei osakeyhtiössä ole mahdollista, kuten se on yksityisellä maatalouden harjoittajalla.

Lähtökohtaisesti osakeyhtiön tuloa verotetaan aina osakeyhtiön tulona eikä yhtiön verotus vaikuta osakkaan verotukseen. Jos

osakkaan tulo on pyritty kanavoimaan osakeyhtiön tai muun henkilön palkkatuloksi, voidaan katsoa, että kysymyksessä on osakeyhtiön sivuuttaminen ja tulon uudelleen kohdistamisessa katsotaan henkilöksi se, joka on toiminut todellisena tulonhankkijana (Verohallinto).

Peitelty osinko

Osakeyhtiön ja osakkaan välisissä oikeustoimissa on noudatettava käypää hintatasoa. Peitellyksi osingoksi voidaan katsoa rahanarvoinen etuus, jonka osakeyhtiö on antanut osakkaan tai tämän omaisen hyväksi osakkuusaseman perusteella olennaisesti poikkeavalla hinnalla tai vastikkeetta (VML 29 § 1). Yhtiöstä ei voida esimerkiksi myydä omaisuutta osakkaalle alihintaan eikä osakkaalta ostaa omaisuutta ylihintaan.

Peitellyksi osingoksi katsotaan myös se, jos omia osakkeita hankkimalla tai lunastamalla, osakepääomaa, vararahastoa tai ylikurssirahastoa alentamalla on jaettu varoja osingosta menevän veron välttämiseksi.

Jos osakeyhtiöstä katsotaan jaetuksi peiteltyä osinkoa, on käyvän hinnan ja käytetyn hinnan erotus osakkaan veronalaista tuloa. Peitellyn osingon jaon tapahtuessa verottaja määrää veron sanktioluontoisena, jolloin tuloon tehdään lisäykset veronkorotuksiin ja niistä saattaa muodostua osakkaalle taloudellisesti raskaat (Kotiranta ym. 2007).

Jos osakkeita luovutetaan alihintaan tai yhtiö hankkii luopulta osakkaalta osakkeita huomattavasti alle käyvän hinnan, luovutusta tarkastellaan lahjaverotuksen näkökulmasta. Veronalaisen lahjan saajaksi katsotaan muut osakkaat joiden osuus kasvaa.

Kotirannan (2000) mukaan yleisiä tilanteita, miksi veroviranomaiset puuttuvat yrityksen ja omistajan välisiin sopimuksiin, ovat seuraavat:

- Omistajien yksityisiä menoja on merkitty yrityksen kirjanpitoon
- Yrityksen omistajalla on yrityksen omaisuutta käytössä, eikä sitä ole kirjattu vaaditulla tavalla yrityksen kirjanpitoon (esim. autoetu)

- Omistajien ja yrityksen välisissä kaupoissa on maksettu osakkeelle ylihintaa tai veloitetaan osakkaalta alihintaa
- Yhtiö antaa lainaa osakkaalle ilman takaisinmaksusuunnitelmaa tai tilanteessa, jossa osakkaalla ei ole varoja lainan takaisinmaksuun

6.4 Osakeyhtiön ja yksityisen maataloudenharjoittajan verotuksen vertailu

Seuraavissa esimerkeissä on arvioitu miten osakeyhtiön ja yksityisen maataloudenharjoittajan verotus poikkeavat toisistaan eri tulo- ja nettovarallisuustasoilla. Yksinkertaisuuden vuoksi nettovarallisuuden erilaista määräytymistä ei ole otettu huomioon. Tilannetta on arvioitu sen mukaan, miten osakeyhtiö jakaisi osinkoja ja onko tilalla 1 vai 2 henkilöä jakamassa tuloja. Vertailu on tehty vuoden 2013 ja vuoden 2014 alusta voimaan tulevien verosäädösten mukaan.

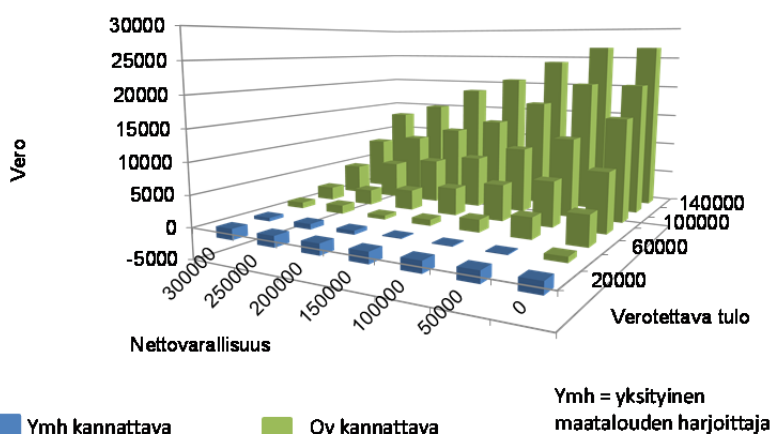
Nettovarallisuuden erilainen arvostaminen vaikeuttaa osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan verotuksen vertailua, eikä nyrkkisääntöä siitä millaisella nettovarallisuudella ja tuloilla osakeyhtiö olisi kannattavampi, ole. Myös mahdollisuudet jakaa osinkoa tai nostaa yhtiöstä palkkaa ovat tilakohtaisia. Todellisuudessa rajapinta, jossa osakeyhtiö on yksityistä maatalouden harjoittajaa edullisempi yritysmuoto, löytyy laskelmissa käytettyjen vaihtoehtojen (kaikki tulo jätetään yhtiöön - koko tulo jaetaan osinkona) välistä.

Verovertailu 1

Verotarkastelu on laskettu siitä lähtökohdasta, että koko tulo jätetään yhtiöön kasvattamaan yhtiön varallisuutta tai käytettäväksi yhtiön menoihin. Yksinkertaisuuden vuoksi oletuksena on, ettei yhtiö myöskään maksa palkkaa yrittäjille. Yksityisen maatalouden harjoittajan verotus on optimoitu siten, että laskelmissa on käytetty verotuksen minimoivaa pääomatulo-osuutta (0, 10 tai 20 %).

Yksi viljelijä, osinko jätetään yhtiöön

Osakeyhtiö on yksityistä maatalouden harjoittajaa kannattavampi yritysmuoto nettovarallisuudesta riippumatta, kun tilalla työskentelee yksi päätoiminen viljelijä ja tilan verotettava tulo on vähintään 60 000 euroa. Jos tilalla on pieni nettovarallisuus (alle 50 000 euroa), on osakeyhtiö edullisempi vaihtoehto jo 40 000 euron tuloilla.

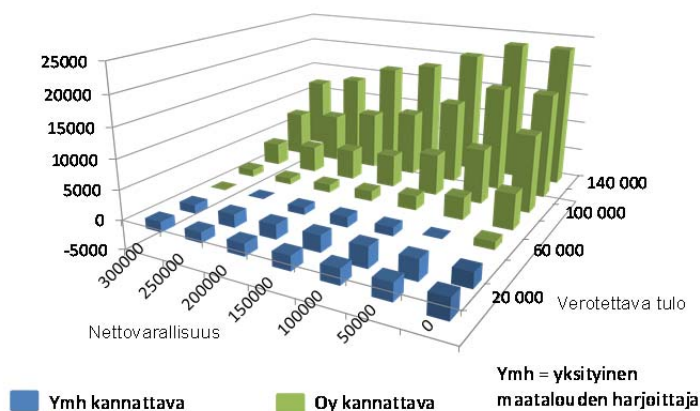
Kuvio 20. Osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veroero, kun tilalla työskentelee yksi päätoiminen viljelijä ja osinkoa ei nosteta.

Verovertilu 2

Laskelmissa on verrattu osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan ja osakeyhtiön verotusta tilanteessa, jossa verojen jälkeen käytettävissä oleva tulosta maksettaisiin osinkoa 30 000 euroa/osakas tulojen niin salliessa. Oletuksena on, että yrittäjät omistavat yhtiön osakkeet puoliksi. Yksityisen maatalouden harjoittajan verotus on optimoitu siten, että laskelmissa on käytetty verotuksen minimoivaa pääomatulo-osuutta (0, 10 tai 20 %).

Yksi viljelijä, koko yhtiön tulo maksetaan osinkona

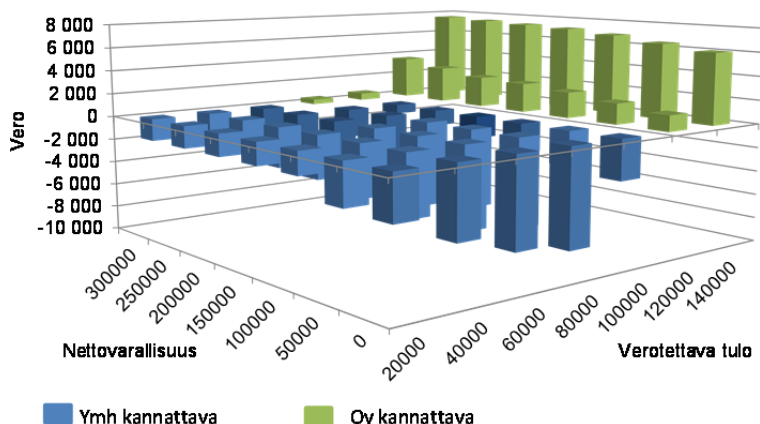
Kun osakeyhtiöstä maksetaan osinkoa 30 000 euroa, osakeyhtiö olisi kannattavampi vaihtoehto tilan nettovarallisuudesta riippumatta verotettavan tulon ollessa noin 80 000 euroa. Nettovarallisuuden ollessa nolla tai noin 300 000 euroa, osakeyhtiö olisi kannattava myös 60 000 euron tuloilla. Osingon maksun huomioon ottaminen siirtää osakeyhtiön edullisuutta suurempaan tulotasoon, koska myös osingoista joudutaan maksamaan veroja.

Kuvio 21. Osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veroero, kun tilalla työskentelee yksi päätoiminen viljelijä ja osinkoa maksetaan 30 000 euroa tulojen salliessa.

Kaksi viljelijää, 30 000 euroa osinkoa

Kun tilalla työskentelee kaksi päätoimista viljelijää, on osakeyhtiö kannattavampi vaihtoehto silloin, kun tilan nettovarallisuus on noin 300 000 euroa ja verotettava tulo vähintään 100 000 euroa (Kuvio 22). Yksityinen maatalouden harjoittaja on pääsääntöisesti edullisempi yritysmuoto siihen saakka, kun nettovarallisuus on n. 200 000 euroa ja tulot n. 100 000 euroa. Tämä johtuu siitä, että pienen nettovarallisuuden vuoksi yrittäjät eivät juuri hyödy osinkotulon verovapaasta osuudesta.

Kuvio 22. Osakeyhtiön ja yksityisen maataloudenharjoittajan verotus, kun tilalla työskentelee kaksi päätoimista viljelijää ja osinkoa maksetaan 30 000 euroa/osakas tulojen salliessa.

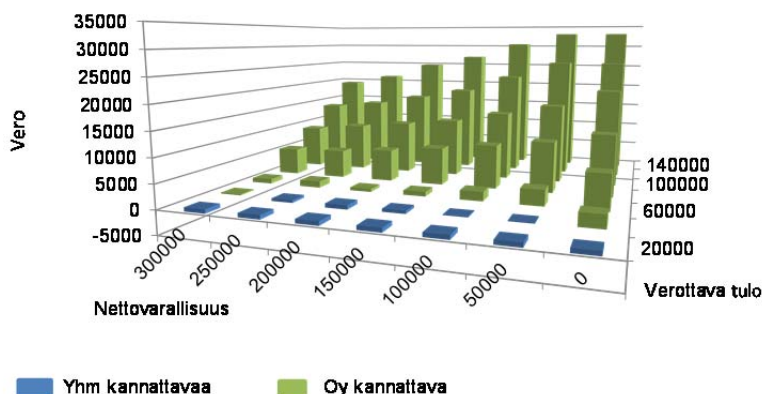
Verouudistuksen vaikutus

Yhteisöverouudistuksen myötä osinkona saatua tuloa ei veroteta enää lainkaan ansiotulona. Tämä nostaa yhtiön ja osingonsaajan yhteenlaskettujen verojen määrää pienellä tulo- ja nettovarallisuustasolla. Pienillä tulotasolla pääomavero (30 %) on selvästi ansiotuloverotusta kireämpää.

Verouudistus suosii erityisesti yrittäjiä, joilla on ansiotuloja maatalouden ulkopuolelta. Niillä osakeyhtiömuoto on kannattavampi vaihtoehto jo pienellä tulotasolla ja nettovarallisuudella.

Jos osakeyhtiössä työskentelee vain yksi viljelijä eikä osinkoa nosteta, osakeyhtiömuoto olisi yrittäjälle kannattavampi verouudistuksen jälkeen kuin nykyisellä verotuksella. Osakeyhtiö olisi kannattava kaikilla nettovarallisuuden tasoilla tulojen ollessa 60 000 euroa. Periaatteessa viljelijällä on mahdollisuus saada tuloja yhtiöstä myös palkkana. Tämän vaihtoehdon vaikutuksia ei ole vertailussa tarkasteltu.

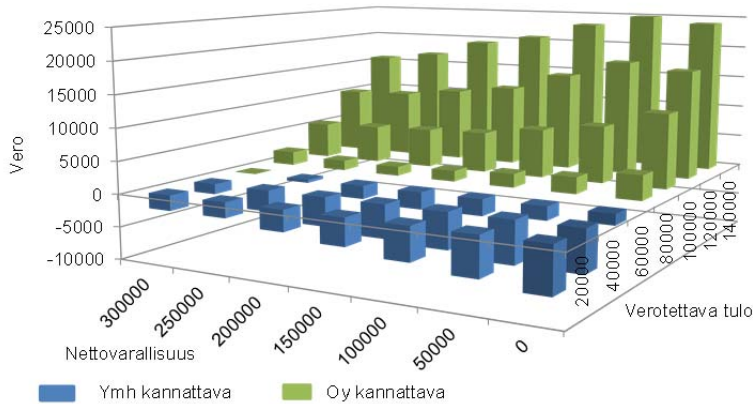
Yhden päätoimisen viljelijän tapauksessa verouudistus ei siis muuttaisi tilan veroasetelmaa merkittävästi, silloin kun yhtiöstä ei nosteta osinkoa (Kuvio 23).

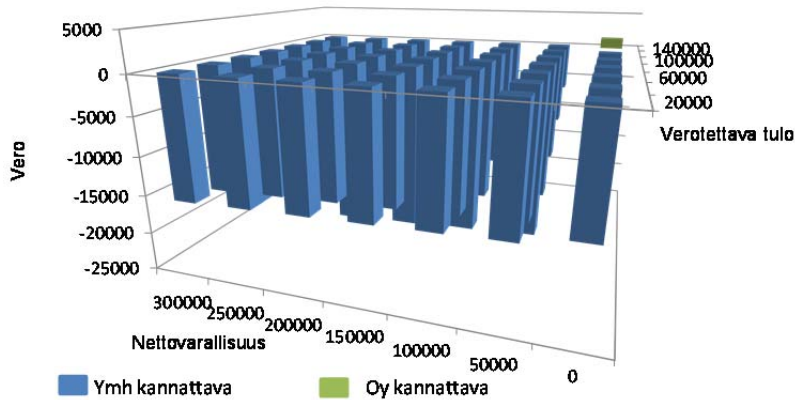
Kuvio 23. Osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veroero verouudistuksen jälkeen. Tilalla työskentelee yksi päätoiminen yrittäjä ja osinko jätetään yhtiöön.

Kun tilalla työskentelee yksi päätoiminen viljelijä ja osinkoa maksetaan 30 000 euroa tulojen salliessa, yksityinen maatalouden harjoittaja on osakeyhtiötä kannattavampi yritysmuoto tulon ollessa alle 60 000 euroa (Kuvio 24). Nykyiseen verotukseen verrattuna (Kuvio 21) rajapinta, jossa osakeyhtiö on verotuksellisesti edullisempi, siirtyy korkeampaan tulotasoon.

Verouudistuksen jälkeen tiloille, joilla työskentelee kaksi päätoimista viljelijää ja yhtiöstä maksetaan osakkaille osinkoa 30 000, on yksityinen maatalouden harjoittaja laskelman tulo- ja nettovarallisuuden tasoilla kannattavampi yritysmuoto kuin osakeyhtiö. Nykyiseen tilanteeseen verrattuna (Kuvio 22.) tilanne muuttuu merkittävästi. Osakeyhtiö olisi edullisempi vaihtoehto vain silloin, kun tilan nettovarallisuus on alle 50 000 euroa ja verotettava tulo yli 120 000 euroa. Verouudistuksen myötä yrittäjien onkin entistä tarkemmin optimoitava, mikä on verotuksellisesti edullisin yhdistelmä palkkaa ja/tai osinkotuloa.

Kuvio 24. Osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veroero verouudistuksen jälkeen. Tilalla työskentelee yksi päätoiminen viljelijä ja osinkoa maksetaan 30 000 euroa tulojen salliessa

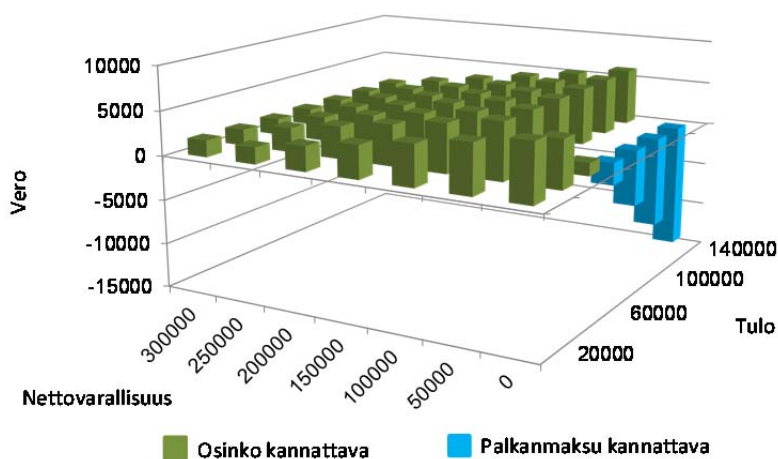

Kuvio 25. Osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veroero verouudistuksen jälkeen. Tilalla työskentelee kaksi päätoimista viljelijää ja osinkoa jaetaan 30 000 euroa tulojen salliessa.

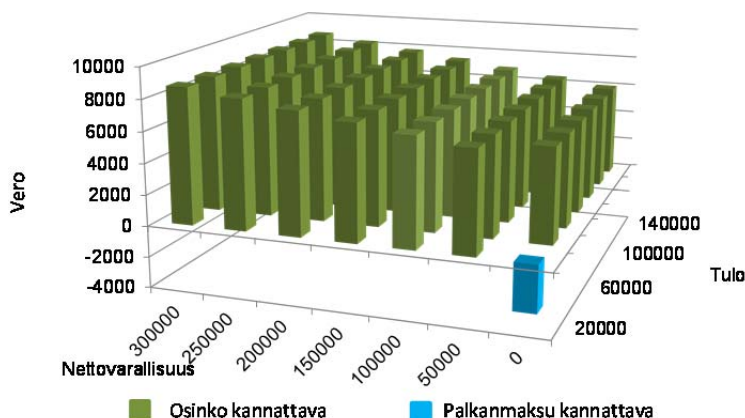
Verovertailu 3

Verotarkastelussa on verrattu osakeyhtiön veroeroa tilanteessa, jossa yrittäjälle maksetaan 30 000 euroa palkkana tai osinkona. Huomioon on otettu huomioon, että osakeyhtiö voi vähentää ennakonpidätyksenalaiset palkat verotuksessa sekä se, että yhtiö maksaa myös palkan sivukuluja.

Vuoden 2014 verouudistuksen jälkeen palkanmaksu on osakeyhtiölle pääsääntöisesti osingonmaksua edullisempi vaihtoehto laskelmassa käytetyllä 30 000 euron summalla. Ainostaan silloin, kun yhtiön nettovarallisuus on erittäin pieni (alle 50 000 euroa) ja verotettava tulo suuri (noin 80 000 euroa), osingonmaksu on kannattavampaa. Tämä johtuu siitä, että 30 000 euron tuloverotus on kevyempää kuin yhteisövero ja osingosta maksettavat verot. Lisäksi yhtiö saa vähentää maksetut palkat yhtiön verotuksessa, mikä pienentää myös maksettavan yhteisöveron määrää.

Kuvio 26. Osakeyhtiön verot verouudistuksen jälkeen, kun yhtiössä työskentelee yksi päätoiminen viljelijä, jolle maksetaan palkkaa 30 000 euroa verrattuna tilanteeseen että 30 000 euroa maksettaisiin osinkona.

***Kuvio 27.** Osakeyhtiön verot verouudistuksen jälkeen, kun yhtiössä työskentelee kaksi päätoimista viljelijää, jolle kummallekin maksetaan palkkaa 30 000 euroa tulojen salliessa verrattuna siihen, että summa nostettaisiin osinkona.*

Verouudistuksen myötä myös osakeyhtiön, jossa työskentelee kaksi päätoimista viljelijää, olisi kannattavampaa maksaa yrittäjille palkkaa kuin osinkoa (vrt. Kuvio 22). Palkanmaksu on yhtiölle kannattavampaa lähes kaikilla nettovarallisuuden tasoilla, kun tulo jää alle 80 000 euron (verotettava tulo ennen palkkojen vähentämistä).

6.5 Mallilaskelmat

Mallilaskelmissa on verrattu osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veromääriä eri tulo- ja nettovarallisuustasoilla. Laskelmissa A-C on oletettu osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan nettovarallisuuden olevan sama, vaikka käytännössä tilan nettovarallisuus ja sen myötä verotus olisi erilainen. Mallilaskelmassa D on kuvattu, miten osakeyhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan varojen erilainen arvostaminen vaikuttaa tilan nettovarallisuuteen ja siten verotukseen.

Yksityisen maatalouden harjoittajan verotus on kuvattu sivulla 57 ja osakeyhtiön verotus sivuilla 59–60.

A. Mallilaskelma: kotieläintila, kaksi päätoimista viljelijää, tuotto jaetaan osinkona

1. **Tilalla keskimääräiset tulot ja nettovarallisuus.** Yksityinen maatalouden harjoittaja on osakeyhtiötä kannattavampi yritysmuoto keskimääräisillä tuloilla ja nettovarallisuudella, silloin maatalouden tulon pääoma-osuuden jakoperusteena on 0 % tai 10 %.
2. **Tilalla pieni nettovarallisuus ja suuri tulo.** Kun tilalla on pieni nettovarallisuus, osakeyhtiö on epäedullinen nykyisellä yhteisöverolla. Pienen nettovarallisuuden vuoksi suuri osa tuloista verotetaan ansiotuloverona, eikä 60 000 euron verovapaasta osinkotulosta voida hyötyä. Verouudistuksen jälkeen veroero kasvaa yksityisen maatalouden harjoittajan eduksi. Pienen nettovarallisuuden vuoksi myös osinkotulon 8 % osuus on pieni ja valtaosa osinkotulosta verotetaan 30 % pääomaverokannalla.
3. **Tilalla suuri nettovarallisuus ja pieni tulo.** Suuri nettovarallisuus ei tee yhtiömuodosta tilalle edullisempää. 190 000 euron nettovarallisuudella verotettavan tulon tulisi olla yli 80 000 euroa, jotta osakeyhtiön verot olisivat pienemmät kuin yksityisellä maatalouden harjoittajalla käyttäessä pääomaosuuden jakoperusteena 0 %. Toisaalta, jos pääomaosuuden jakoperusteena olisi 10 %, osakeyhtiö oli kannattavampi vaihtoehto. Nykyinen yhteisö- ja osinkoverotus on tällä tulo- ja nettovarallisuustasolla uutta verotusta edullisempi.

Tulojen tulisi siis olla huomattavan suuret, jotta osakeyhtiö olisi yksityistä maatalouden harjoittajaa edullisempi vaihtoehto kun tilalla työskentelee kaksi päätoimista viljelijää.

1. Tilalla keskimääräiset tulot ja nettovarallisuus

Verotettava tulo	60 000
Nettovarallisuus	150 000

Yksityinen maatalouden harjoittaja	Pääomatulo-osuus.		
	0 %	10 %	20 %
Verotettava tulo	60 000	60 000	60 000
Pääomatulo-osuus 0/10/20 %	0	15 000	30 000
Pääomavero/viljelijä	0	4 500	9 000
Ansiotulo-osuus/viljelijä	30 000	22 500	15 000
Ansiotulovero/ viljelijä	6 655	3 696	1 836
Verot yht.	13 310	16	21 673

Osakeyhtiö	Nykyinen verotus	Verotus 2014 ->
Verotettava tulo	60 000	60 000
Yhteisövero	14 700	12 000
Osinko/viljelijä	22 650	24 000
9 % tai 8 % nettovarallisuudesta*	6 750	6 000
> 9 % tai 8 % nettovarallisuudesta*	15 900	18 000
Ansiotulo/viljelijä	11 130	0
Ansiotulovero/viljelijä	1 236	0
Pääomavero/viljelijä	0	5 850
Verot yht.	17 173	23 700

2. Tilalla pieni nettovarallisuus, suuri tulo

Verotettava tulo	69 000
Nettovarallisuus	90 000

Yksityinen maatalouden harjoittaja	Pääomatulo-osuus.		
	0 %	10 %	20 %
Verotettava tulo	69 000	69 000	69 000
Pääomatulo-osuus 0 /10 /20 %	0	9 000	18 000
Pääomaveron/viljelijä	0	2 700	5 400
Ansiotulo-osuus/viljelijä	34 500	30 000	25 500
Ansiotuloveron/ viljelijä	8 431	6 655	4 382
Verot yht.	16 861	18 710	19 564

Osakeyhtiö	Nykyinen verotus	Verotus 2014 ->
Verotettava tulo	69 000	69 000
Yhteisövero	16 905	13 800
Osinko/viljelijä	26 048	27 600
9 % tai 8 % nettovarallisuudesta*	4 050	3 600
> 9 % tai 8 % nettovarallisuudesta*	21 998	24 000
Ansiotulo/viljelijä	15 397	0
Ansiotulovero /viljelijä	1 896	0
Pääomaveron/viljelijä	0	7 470
Verot yht.	20 696	28 740

3. Tilalla pieni tulo, suuri nettovarallisuus

Verotettava tulo	50 000
Nettovarallisuus	190 000

Yksityinen maatalouden harjoittaja	Pääomatulo-osuus.		
	0 %	10 %	20 %
Verotettava tulo	50 000	50 000	50 000
Pääomatulo-osuus 0 /10 /20 %	0	19 000	38 000
Verot pääomatulosta	0	5 700	11 400
Ansiotulo-osuus/viljelijä	25 000	15 500	6 000
Ansiotuloverot	4 682	1 911	775
Verot yht.	9 364	15 221	24 351

Osakeyhtiö	Nykyinen verotus	Verotus 2014 ->
Verotettava tulo	50 000	50 000
Yhteisövero	12 250	10 000
Osinko/viljelijä	18 875	20 000
9 % tai 8 % nettovarallisuudesta*	8 550	7 600
> 9 % tai 8 % nettovarallisuudesta*	10 325	12 400
Ansiotulo/viljelijä	7228	0
Ansiotulovero /viljelijä	847	0
Pääomaverot/viljelijä	0	4 290
Verot yht.	13 944	18 580

*sivuilla 59–60 on kuvattu osakeyhtiön verotus 2012–2013 ja 2014 alkaen

B. Mallilaskelma: kasvintuotantotila, yksi osa-aikainen viljelijä

Osa-aikaiselle viljelijälle, jonka tilan nettovarallisuus on pieni, osakeyhtiö on verotuksellisesti edullinen vaihtoehto sekä nykyisellä verotuksella että yhteisö- ja osinkoverouudistusten jälkeen.

Maatalouden ulkopuoliset ansiotulot	50 000
Maatalouden verotettava tulo	25 000
Tilan nettovarallisuus	55 000

Yksityinen maatalouden harjoittaja	Po % 0	Po % 10	Po % 20
Verotettava tulo	25 000	25 000	25 000
Pääomatulo-osuus 0/10/20	0	2 500	11 000
Pääomaverot	0	750	3 300
Ansiotulo-osuus	25 000	22 500	14 000
Henkilön ansiotulot yht.	75 000	72 500	64 000
Ansiotuloverot	26 235	24 942	21 067
Verot yht.	26 235	25 692	24 367

Osakeyhtiö	Nykyinen verotus	Verotus 2014 ->
Verotettava tulo	25 000	25 000
Yhteisövero	6 125	5 000
Osinko	18 875	20 000
9 % tai 8 % nettovarallisuudesta*	4 950	4 400
> 9 % tai 8 % nettovarallisuudesta*	13 925	15 600
Ansiotulot osingosta	9 748	0
Ansiotulot yhteensä	59 748	50 000
Ansiotuloverot	19 219	14 983
Pääomaverot	0	5 010
Verot yht.	25 344	19 993

*sivuilla 59–60 on kuvattu osakeyhtiön verotus 2012–2013 ja 2014 alkaen

C. Mallilaskelma: kolmen tilan tuotannollinen yhteistyö

Mallilaskelmassa on verrattu veroeroa kolmen tilan tuotannollisessa yhteistyössä, kun yritysmuotona on osakeyhtiö, maatalousyhtymä ja osuuskunta. Oletuksena on, että jakokelpoinen tulos jaetaan tasan kolmen osakkaan/jäsenen kesken ja nettovarallisuus on yritysmuodoissa sama.

Maatalouden verotettava tulo	250 000
Tilan nettovarallisuus	350 000

Osakeyhtiö	Nyk. verotus	Verotus 2014 ->
Verotettava tulo	250 000	250 000
Yhteisövero	61 250	50 000
Osinko	62 917	66 667
9 % tai 8 % nettovarallisuudesta	10 500	9 333
> 9 % tai 8 % nettovarallisuudesta	47 167	52 667
Ansiotulot osingosta	33 017	0
Ansiotuloverot/osakas	7 845	0
Pääomaverot osingosta	4 245	16 500
Verot /osakas	12 090	16 500
Verot yht.	97 521	99 500

Maatalousyhtymä	Po % 0	Po % 10	Po % 20
Verotettava tulo	250 000	250 000	250 000
Verotettava tulo/osakas	83 333	83 333	83 333
Pääomatuloa/osakas 0/10/20 %	0	35 000	70 000
Ansiotulot/osakas	83 333	48 333	13 333
Pääomaverot/osakas	0	10 500	21 000
Valtionvero/osakas	30 544	14 258	1 583
Verot /osakas	30 544	24 758	22 583
Verot yht.	91 632	74 275	67 749

Osuuskunta	Nykyinen verotus		Verotus 2014	
	1a	2a	1b	2b
Osk verotettava tulo ennen ylijäämän palautusta	250 000	250 000	250 000	250 000
Ylijäämän palautus	0	200 000	0	200 000
Osk verotettava tulo	250 000	50 000	250 000	50 000
Yhteisövero	61 250	12 250	50 000	10 000
Osuuspääoman korko yhteensä	188 750	37 750	200 000	40 000
Osuuspääoman korko - 1500/jäsen	61 417	11 083	65 167	11 833

Verotettava pääomatulo- osuus/ jäsen	42 992	7 758	65 167	11 833
Pääomaverot/jäsen	12 898	2 328	20 053	3 550
Ansiotulo/jäsen	0	66 667	0	66 667
Ansiotuloverot/jäsen	0	22 226	0	22 226
Verot yhteensä/jäsen	12 898	24 553	20 053	25 776
Verot yht.	99 943	85 909	110 160	87 327

- 1) Kaikki jaetaan osuuspääoman korkona
- 2) 80 % ylijäämän palautuksena ja loppu osuuspääoman korkona

Tällä 250 000 euron tulotasolla maatalousyhtymä on verotuksellisesti selvästi edullisin yhteistoimintamuoto sekä nykyisellä verotuskäytännöllä että vuonna 2014 voimaantulevalla uudella käytännöllä. Suhteessa osakeyhtiöihin osuuskunta ei olisi nykykäytännöllä kilpailukykyinen yhteistyömuoto, mutta verouudistuksen jälkeen tilanne tasoittuisi. Osuuskunnan tilannetta heikentäisi kuitenkin se, että näennäisestä edullisuudesta huolimatta kaikkia ylijäämän palautukseen (käsitellään ns. lisäpalkkana) liittyviä maksuvelvoitteita ei ole otettu huomioon. Vastaavat laskelmat kuin edellä on tehty myös kaksi kertaa suuremmalle yksikölle, jolloin verotettava tulo olisi 500 000 €. Veroerot tässä tapauksessa vastaavilla malleilla on raportoitu ohessa.

	Nykyinen verotus	Verotus 2014
Osakeyhtiö	177 417	183 840
Yhtymä po 0 %	233 804	
Yhtymä po 10 %	221 514	
Yhtymä po 20 %	209 224	
Osuuskunta kaikki korkona	203 052	224 160
Osuuskunta 80 % ylijäämän palautuksena	216 793	220 888

Yhtymän verotukseen verouudistus ei vaikuta, mutta tulotason kohotessa ansiotulojen progressiivinen verotus kiristyy pääomatulojen verotusta kireämmäksi ja sen takia yhtymä ei ole enää kilpailukykyinen osakeyhtiön kanssa. Myös osuuskunnan kilpailukyky suhteessa osakeyhtiöön heikkenee riippumatta siitä, miten tulot jaettaisiin osuuskunnan jäsenille. Osuuskunnan osalta kilpailuky-

vyn heikkeneminen perustuu ensimmäisessä tapauksessa (1a ja 2a) siihen, että pääomatuloista vain pieni osa eli 1 500 € on verovapaa, kun osakeyhtiössä verovapaa osuus olisi huomattavasti suurempi. Toisessa tapauksessa (1b ja 2b) on kyse myös ansiotulojen suuruuden perusteella tapahtuvasta verotuksen kiristymisestä samaan tapaan kuin yhtymän kyseessä ollen.

D. Mallilaskelma

Mallilaskelmassa on otettu huomioon yksityisen maatalouden harjoittajan ja osakeyhtiön erilainen nettovarallisuus ja velan vaikutus. Yksinkertaisuuden vuoksi on oletettu, että tilan peltoalasta 50 % on ostettu 2002 ja loput 2012. Pihatto on rakennettu vuonna 2009.

Lypsykarjatala, Siilinjärvi

2 päätoimista viljelijää

Eläinyksiköt	80
Peltoala 80 ha, salaojitettua 60 ha	80
Pellon verotusarvo €/ha 2012	33,83
Salaojituksen verotusarvo €/ha 2012	350,70
Pellon hankintahinta mediaani 2002 < 10 ha	2 401
Pellon hankintahinta mediaani 2012 < 10 ha	3 974

	Yksityinen maatalouden harjoittaja	Osakeyhtiö
Maatalouden rakennukset	740 000	740 000
Maatalouskoneet ja -kalusto	130 000	130 000
Maatalouden osakkeet ja osuudet	58 700	58 700
Maa-alueet	39 987	255 000
Vaihto-omaisuus pl. kotieläimet	0	38 000
Kotieläimet	0	59 000
Saamiset	0	6 000
Varat	968 687	1 286 700
Velat	400 000	400 000
Nettovarallisuus	568 687	886 700

Osakeyhtiö	Nykyinen verotus	Verotus 2014 ->
Maatalouden verotettava tulo	130 000	130 000
Yhteisövero	31 850	26 000
Osinko	49 075	52 000
9 % tai 8 % nettovarallisuudesta	49 075	52 000
> 9 % tai 8 % nettovarallisuudesta	0	0
Ansiotulot osingosta	0	0
Valtionvero/osakas	0	0
Pääomaverot osingosta	0	3 900
Verot /osakas	0	3 900
Nettotulo/viljelijä	49 075	48 100
Verot yht.	31 850	33 800

Maatalousyhtymä	Po % 0	Po % 10	Po % 20
Verotettava tulo	130 000	130 000	130 000
Verotettava tulo/osakas	65 000	65 000	65 000
Pääomatuloa/osakas	0	56 869	65 000
Ansiotulot/osakas	65 000	8 131	0
Pääomaverot/osakas	0	17 061	19 500
Valtionvero/osakas	21 501	851	0
Verot /osakas	21 501	17 912	19 500
Nettotulo/viljelijä	43 499	47 088	45 500
Yhtymän verot yht.	43 003	35 823	39 000

Tämän kokoisella tilalla osakeyhtiö olisi laskennallisesti kannattava yritysmuoto sekä nykyisellä verotuksella että verouudistuksen jälkeen. Peltomaan arvo muuttaa osakeyhtiön nettovarallisuuden niin suureksi, että osakkaan osinkotulot jäävät alle 9 (v. 2013) ja 8 (v. 2014) prosentin. Nykyisellä verotuksella osinkotulo olisi kokonaan verovapaata. Verouudistuksen jälkeen osinko on alle nettovarallisuuden 8 prosentin, joten siitä 25 % verotetaan pääomatulona ja 75 % on verovapaata.

Käytännön syistä tilan tuloa ei kuitenkaan todennäköisesti voitaisi maksaa kokonaan osinkoina osakkaille, sillä tuloja tarvitaan luonnollisesti myös yhtiön toimintaan. Tämä pienentääkin veroeroa yhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan välillä ja siirtää tulo- ja nettovarallisuuden tasoa jolla osakeyhtiö on edullisempi korkeammalle tasolle. Ero yhtiön ja yksityisen maatalouden harjoittajan veromäärissä on niin pieni, että verotettavan tulon vähänsä pienentyessä yksityinen maatalouden harjoittaja olisi edullisempi vaihtoehto.

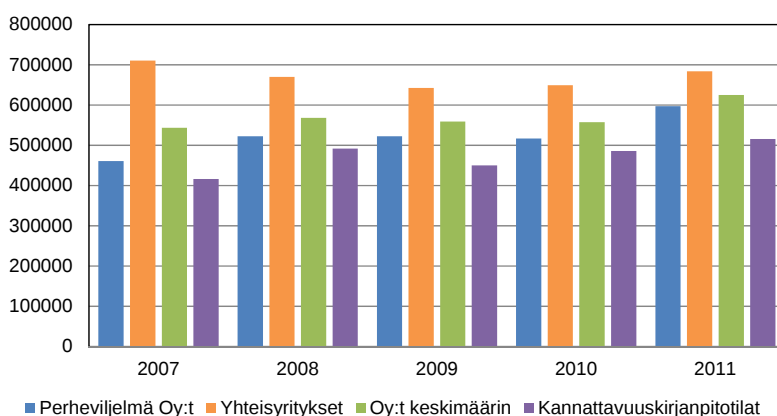
7. Osakeyhtiöiden talous verrattuna perinteisiin perheviljelmiin

7.1 Tulot ja menot

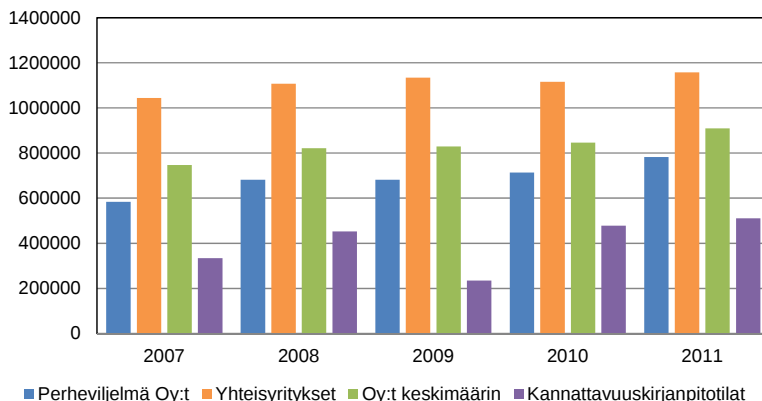
Osakeyhtiöiden toiminnan laajuutta tarkasteltiin liikevaihdon ja henkilöstön kautta.

Vuonna 2011 osakeyhtiömuotoisten yhteisyritysten liikevaihto oli 13 % suurempi kuin perheviljelmätyyppisten ja 24,5 % suurempi kuin kannattavuuskirjanpitoiloiden liikevaihto. Ero yhteisyritysten ja perheviljelmätyyppisten yhtiöiden välillä on kaventunut hieman vuodesta 2007.

Kotieläintuotannossa yhteisyritysten liikevaihto on ollut huomattavasti suurempi kuin perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä ja kannattavuuskirjanpitoiloilla. Vuonna 2011 kotieläintuotannossa toimivien yhteisyritysten keskimääräinen liikevaihto oli 32 % suurempi kuin perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä ja 56 % suurempi kuin kannattavuuskirjanpitoiloilla.

Kuvio 28. Osakeyhtiöiden liikevaihto 2007–2011.

Kuvio 29. Osakeyhtiöiden liikevaihto kotieläintuotannossa 2007–2011.

Erot osakeyhtiömuotoisten maatilojen liikevaihdossa ovat suuria. Vuosina 2009–2011 osakeyhtiöiden keskimääräisen liikevaihdon mediaanin ja keskiarvon ero oli yli 200 000 euroa vuodessa. Myös alaneljänneksen ja ylaneljänneksen suuri ero mediaaniin osoittaa, että aineistossa on mukana liikevaihdolta hyvin erikokoisia tiloja. Mukana on kotieläinyksiköitä, joilla liikevaihto on suuri ja kasvin-tuotantotiloja, joilla on pieni liikevaihto sekä tukitoimintoja, joilla ei välttämättä ole tuloja lainkaan.

Tuotannosta saatujen tulojen lisäksi tuotantotuet katsotaan maatilojen liikevaihdoksi, mikä kasvattaa eroa esimerkiksi suurten kotieläintilojen ja pienten tukitoimintoyhtiöiden välillä.

Taulukko 4. Osakeyhtiöiden liikevaihto

	2009	2010	2011
KA P*	593 217	582 018	669 398
KA Y**	493 136	511 446	530 473
KA kaikki	572 760	569 454	636 100
Mediaani	305 000	319 000	345 031
Alaneljännes	49 000	52 000	55 000
Ylaneljännes	743 000	792 818	899 750

*Perheviljelmätyyppisten yhtiöiden keskiarvo

**Yhteisomistuksessa olevien yhtiöiden keskiarvo

Taulukko 5. Kotieläintuotannossa toimivien yhtiöiden liikevaihto

	2009	2010	2011
KA P*	681 550	713 530	782 033
KA Y**	1 134 141	1 115 770	1 157 001
KA	829 512	846 380	909 414
Mediaani	672 500	683 000	747 899
Alaneljännes	347 291	378 484	370 500
Yläneljännes	1 154 500	1 207 804	1 386 354

*Perheviljelmätyyppisten yhtiöiden keskiarvo

**Yhteisomisteisten yhtiöiden keskiarvo

Kotieläintuotannossa osakeyhtiöiden liikevaihdon mediaanin ja keskiarvon ero vuosina 2009–2011 on ollut pienempi kuin kaikilla yhtiöillä: noin 150 000-160 000 euroa vuodessa. Liikevaihdon alaneljännes on lähellä mediaaniliikevaihtoa. Tämä tarkoittaa, että pieni määrä liikevaihdon isoja yhtiöistä nostaa keskiarvoa.

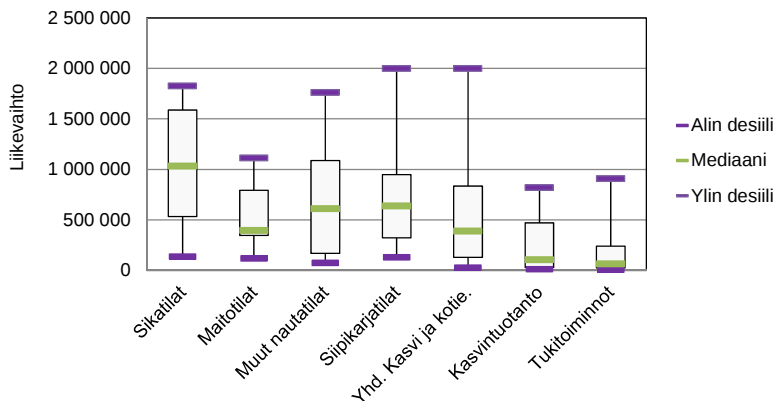
Yhteisyrityksillä liikevaihto on ollut selkeästi suurempi kuin perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä. Perheviljelmätyyppisten yhtiöiden keskiarvoliikeyvaihto on lähellä yhtiöiden mediaaniliikevaihtoa eli liikevaihdon suurimmat yhtiöt ovat yhteisyrityksiä.

Tuotantosuunnista suurimmat liikevaihdot ovat sika- ja siipikarjatililla. Siipikarjatilat ovat pääsääntöisesti tehokkaasti toimivia isoja yksiköitä ja tuotantosuunnan kannattavuus on ollut viime vuodet hyvällä tasolla. Kuviosta voidaan kuitenkin huomata, että siipikarjatilissa yksittäinen iso yhtiö nostaa keskiarvoa, mediaani liikevaihto siipikarjatililla on noin 636 500 euroa.

Sikatililla tilojen liikevaihdon vaihteluväli ala- ja yläneljänneksen välillä on suurin: 500 000-1 500 000 euroa. Sikatilojen mediaaniliikevaihto 1 031 985 on selvästi suurempi kuin muissa tuotantosuunnissa. Yhtiömuotoisissa sikaloissa on suuria yhteisyrityksiä.

Liikevaihdon pienimpiä ovat kasvintuotanto ja tukitoiminnot -tuotantosuunnat. Tukitoiminnoista osa on tilojen yhteisomistuksessa olevia toimintoja (koneet, laitteet, kuivurit), joissa tavoitteena yhteisomistuksella on kustannusten hallinta eikä niillä ole todennäköisesti tuloa lainkaan.

Kasvintuotantotiloista osa on osa-aikaisten viljelijöiden tiloja, joilla toiminta on yhtiötetty maatalouden ulkopuolelta tulevien ansiotulojen vuoksi. Mukana on myös suuria tiloja, jotka on yhtiötetty todennäköisesti toiminnan laajuuden tai laajentamisen vuoksi.

Kuvio 30. Osakeyhtiöiden liikevaihdon jakautuminen tuotantosuunnittain vuonna 2011.

Tasaisin liikevaihto vuosina 2008–2011 on ollut sikatiloilla, huolimatta markkinatilanteiden vaihtelusta ja tuotantosuunnan kannattavuuskriisistä (Taulukko 6). Eniten liikevaihdon on vaihdellut yhdistetty kasvintuotanto ja kotieläintalous -tuotantosuunnassa. Vaihtelun syytä on vaikea päätellä, sillä toimialaan kuuluu eri tuotantosuuntien tiloja.

Nautatilojen määrät aineistossa ovat niin pieniä, että muutokset yksittäisellä tilalla vaikuttavat merkittävästi tulokseen. Lisäksi lähes puolet aineiston lypsykarjatilastoista on perustettu vuosina 2007–2011. Tämä näkyy tuloksissa, vaikka aineistosta rajattu pois ne tilat, joiden vuositason tiedot olivat vajaat.

Taulukko 6. Osakeyhtiöiden liikevaihdon kehitys tuotantosuunnittain

	2008	2009	2010	2011
Sikatilat	7,9 %	2,7 %	1,9 %	5,9 %
Lypsykarjatilat	52,8 %	– 8,5 %	1,1 %	– 5,6 %
Muut nautatilat	– 14,7 %	14,8 %	2,8 %	– 3,4 %
Siipikarjatilat	27,8 %	– 3,3 %	3,8 %	13,0 %
Yhd. kotie. ja kasvint.	– 4,0 %	12,0 %	– 12,4 %	27,0 %
Kasvintuotanto	– 7,4 %	– 6,7 %	– 1,9 %	19,0 %
Tukitoiminnot	1,4 %	– 6,1 %	– 2,3 %	17,5 %

Puutarhاتیojen liikevaihto

Osakeyhtiömuotoisilla puutarhoilla liikevaihto on vuosina 2007–2011 ollut suurempi kuin osakeyhtiömuotoisilla maataloilla. Myös erot liikevaihdossa vuosien välillä ovat olleet pieniä. Maatalojen liikevaihdon vaihtelussa näkyvät erilaisten vuosien ja yhtiöiden määrän lisääntymisen lisäksi tuotannon laajentuminen investointien myötä.

Ero liikevaihdon mediaanin ja keskiarvon välillä osoittaa, että keskiarvoa nostavat muutamat suuret yhtiöt. Painotettu nettotulosprosentti osoittaa, että yhtiömuotoisilla puutarhoilla on ollut melko tasainen tulos.

Taulukko 7. Puutarhayhtiöiden liikevaihto 2007–2011

	2 007	2008	2009	2010	2011
KA liikevaihto	784 423	783 363	808 899	815 969	916 869
Mediaani	276 777	263 448	285 500	290 500	283 000
Alaneljännes	85 939	69 815	70 250	69 459	76 500
Yläneljännes	719 386	743 000	798 250	784 500	835 500
KA nettotulos- %	6,1 %	2,5 %	3,1 %	2,3 %	1,4 %

7.2 Henkilöstömäärä ja -kustannukset osakeyhtiöissä

Henkilöstön määrä

Aineiston perusteella osakeyhtiömuotoisilla maataloilla työskenteli vuonna 2011 keskimäärin 3,0 henkilöä. Työntekijöiden määrä oli tiedossa vain 168 yhtiöltä. Tämä todennäköisesti nostaa keskiarvoa todellisuutta suuremmaksi (Taulukko 9). Mahdollisesti työntekijöiden määrä on ilmoitettu tiloilta, jotka työllistävät ulkopuolisia työntekijöitä säännöllisesti. Eniten työntekijöitä oli lypsykarjataloilla ja vähiten kasvintuotannossa.

Tuotantosuuntien vertailu henkilötyövuosien avulla (Taulukko 8) osoittaa, että suurin työvoiman tarve on maitotiloilla ja toisaalta tukitoiminnoissa. Tukitoimintojen henkilötyövuosien korkeaa määrää selittää mahdollisesti se, että ryhmään kuuluu mm. urakointiyrityksiä, joilla tuntimäärät ruuhka-aikoina voivat olla hyvin suuria ja kausittain tarvetta lisätyövoimalle. Toisaalta tukitoiminto

-tuotantosuunnassa myös mahdollisesti maksetaan palkkaa eri tavalla kuin muissa tuotantosuunnissa.

Taulukko 8. Henkilötyövuodet ja työntekijöiden keskimääräinen lukumäärä tuotantosuunnittain vuonna 2011

	Htv	Työntekijöiden määrä
Sikatilat	2,9	3,6
Maitotilat	4,1	4,7
Muut naudatilat	2,7	3,3
Siipikarjatilat	2,5	2,8
Yhd. kotiel. ja kasvint.	3,1	3,0
Kasvintuotanto	2,5	3,4
Tukitoiminnot	3,4	3,1

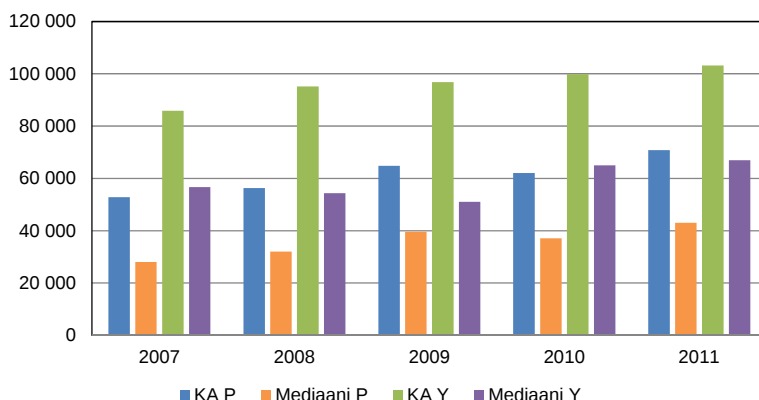
Työvoimakustannukset

Tieto työvoimakustannuksista vuonna 2011 oli saatavilla 386 yhtiöltä. Työvoimakustannuksista ei ole eroteltavissa ulkopuolisille ja omistajien itselleen maksamaa palkkaa. Tämä heikentää työvoimakustannusten luotettavaa arviointia.

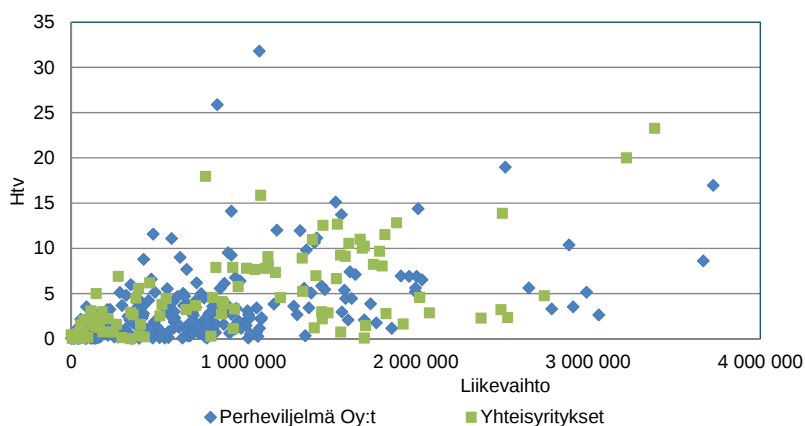
Henkilötyövuosien laskemisessa on hyödynnetty Tilastokeskuksen yksityisen sektorin säännöllisen työajan keskiansiotietoa maatalous- ja puutarha-alan työntekijöiltä. Niiden perusteella on laskettu keskimääräinen vuosiansio, jota on verrattu yhtiöiden työvoimakustannuksiin.

Vuonna 2011 osakeyhtiöiden keskimääräinen työvoimakustannus (ml. sivukulut) oli 80 278 euroa. Työvoimakustannus on kasvanut vuoden 2007 keskiarvosta 64 064 eurosta vuoteen 2011 mennessä noin 25 %. Tätä selittää osittain osakeyhtiöiden määrän lisääntyminen aineistossa ja se, että työvoimakustannukset aineistossa vaihtelevat yksittäisten yhtiöidenkin kohdalla vuosittain. Osin työvoimakustannuksiin sisältynee myös rakentamisajan kustannuksia, joten tämäkin heikentää luotettavien johtopäätösten vetämistä.

Yhteisyritysten työvoimakustannukset (ml. sivukulut) olivat vuonna 2011 keskimäärin 103 164 euroa ja perheviljelmätyyppisten yhtiöiden 70 839 euroa. Tämä vahvistaa oletusta, että yhteisyritykset työllistävät enemmän ulkopuolista työvoimaa. Perheviljelmätyyppisissä yhtiöissä mahdollisesti osa tuotosta maksetaan palkkana ja osa jätetään tilan kehittämiseen tai muuhun voitonjakoon.

Kuvio 31. Osakeyhtiöiden työvoimakustannukset omistajapohjan mukaan 2007–2011

Kuvio 32. Osakeyhtiöiden henkilötövuodet ja liikevaihto*

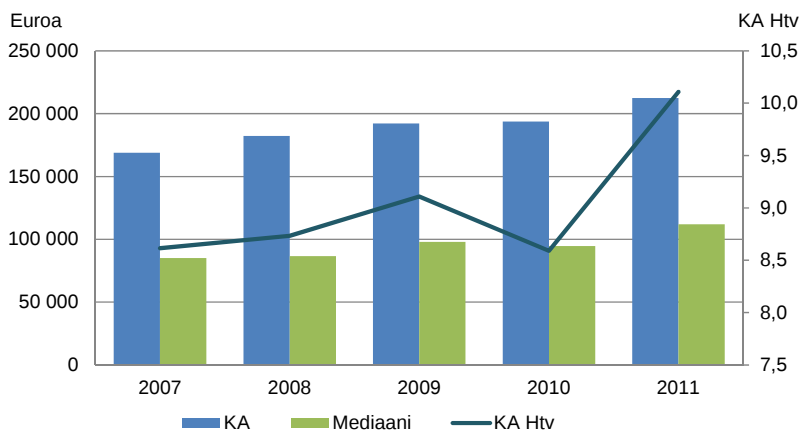
* tieto 3/2012 mennessä

Vuonna 2011 perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä työvoimakustannusten osuus liiketoiminnan tuotoista oli keskimäärin 10,4 % ja yhteisyrityksillä 11,9 %. Vaikka yhteisyrityksillä on suuremmat työvoimakustannukset, niiden liiketoiminnan tuottoihin suhteutettuna ero ei ole suuri, sillä yhteisyritysten liikevaihtokin on suurempi.

Joidenkin yhtiöiden henkilötövuosien määrä suhteessa liikevaihtoon on ollut erittäin suuri hallituspohjasta riippumatta (Kuvio 30). Koska henkilötövuodet on laskettu yhtiöiden työvoimakustannusten pohjalta, voidaan olettaa, että näillä tiloilla henkilötövuosien määrää nostaa rakennusajan työvoima.

Henkilöstön määrä ja työvoimakustannus puutarhailoilla

Puutarhayrityksistä tieto työvoimakustannuksista oli saatavilla 70 prosentilta yhtiöistä, mutta tieto työvoiman määrästä vain 38 prosentilta. Puutarhojen suuret työvoimakustannukset viittaavat siihen, että puutarhat työllistävät enemmän ulkopuolisia työntekijöitä kuin maatilat. Yhtiömuotoisilla puutarhoilla sekä keskimääräinen että mediaani työvoimakustannus on huomattavasti suurempi kuin yhtiömuotoisilla maataloilla. Mukana on muutamia yrityksiä, joilla on paljon työntekijöitä. Tästä kertoo suuri ero työvoimakustannusten keskiarvon ja mediaanin välillä.

Kuvio 33. Yhtiömuotoisten puutarhayritysten työvoimakustannukset (ml. sivukulut) sekä keskimääräiset henkilötyövuodet vuosina 2007–2011.

7.3 Osakeyhtiöiden kannattavuus

Osakeyhtiöiden kannattavuutta tarkasteltiin nettotuloksen, nettotulosprosentin, liiketulosprosentin ja pääomantuoton avulla.

Nettotulos saadaan, kun liikevaihdosta vähennetään muuttuvat kulut, kiinteät kulut, poistot, arvonalennukset ja verot. Se on omistajille jäävä osuus tilikauden tuloksesta. Nettotulosprosentti lasketaan kaavalla $= 100 \cdot \text{nettotulos} / \text{liikevaihto}$

Liiketulosprosentilla voidaan verrata saman toimialan yritysten operatiivista kannattavuutta, sillä liiketuloksessa ei ole mukana rahoituskuluja. Liiketulosprosentti lasketaan kaavalla $= 100 \cdot \text{liiketulos} / \text{liikevaihto}$.

Kokonaispääoman tuottoprosentti lasketaan kaavalla: $[(\text{nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot}) / \text{oikaistun taseen loppusumma}] \cdot 100$

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti lasketaan kaavalla:

$100 \cdot [(\text{nettotulos} + \text{rahoituskulut (12 kk)}) / \text{sijoitettu pääoma}]$

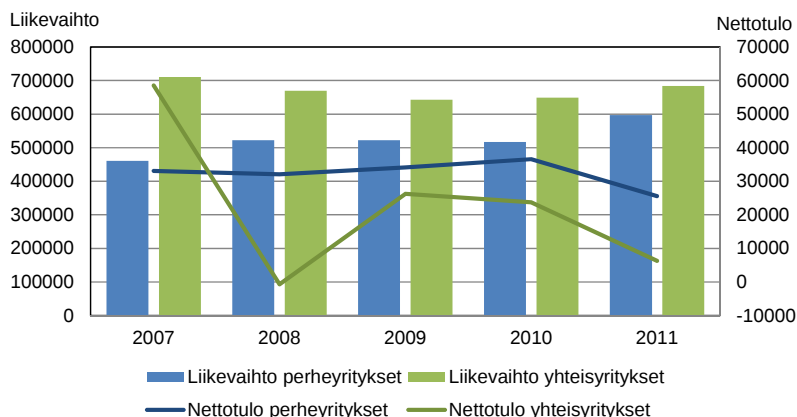
Oman pääoman tuottoprosentti lasketaan kaavalla:

$100 \cdot (\text{nettotulos (12 kk)} / \text{oma pääoma} + \text{varaukset} + \text{arvostuserät})$

Nettotulos

Perheviljelmätyyppisten yhtiöiden nettotulos suhteessa liikevaihtoon on vuosina 2007–2011 ollut suurempi ja tasaisempi kuin yhteisyrityksillä. Perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä on siis jäänyt enemmän tuottoa tilan kehittämiseen, lainojen lisälyhennyksiin ja voiton jakoon.

Perheviljelmätyyppisten yhtiöiden parempaa nettotulosta selittää se, että yhteisyrityksillä tuoton muodostuminen on erilainen. Esimerkiksi yhteisissä emakkosikaloissa tuotot tulevat pääasiassa porsaiden myynnistä osakkaiden omiin lihasikaloihin, jonka tuotot taas muodostuvat teurasikäisten sikojen myynnistä teuras-tamolle. Porsastuotantoa rasittaa silti suuret kiinteät ja muuttuvat kustannukset sekä suuri työvoiman tarve. Myös yhteisyritysten suuremmat palkkakustannukset pienentävät nettotulosta.

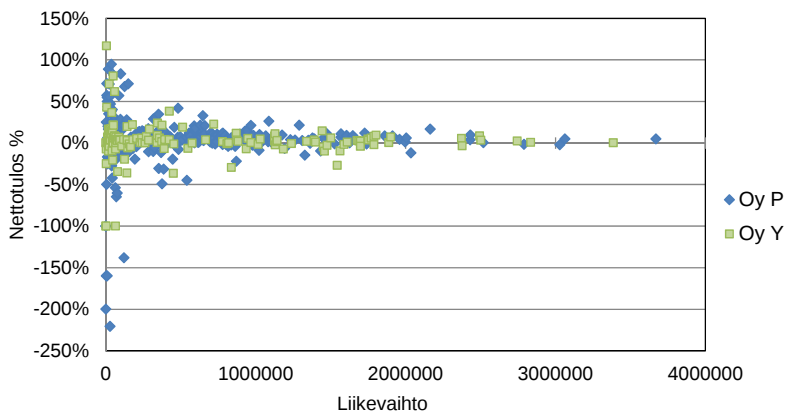
Kuvio 34. Osakeyhtiöiden keskimääräinen liikevaihto ja nettotulos 2007–2011.

Lisäksi osa yhteisomistuksessa olevat tukitoiminnot taas aiheuttavat omistajille tuottojen sijaan kustannuksia, sillä todennäköisesti ne ovat tuotantoon liittyviä toimintoja, jotka yhteisomistuksen kautta tulevat edullisemmaksi, mutta ne eivät tuota omistajilleen tuottoa. Tämä näkyy luonnollisesti myös yhteisyritysten nettotulon keskiarvossa.

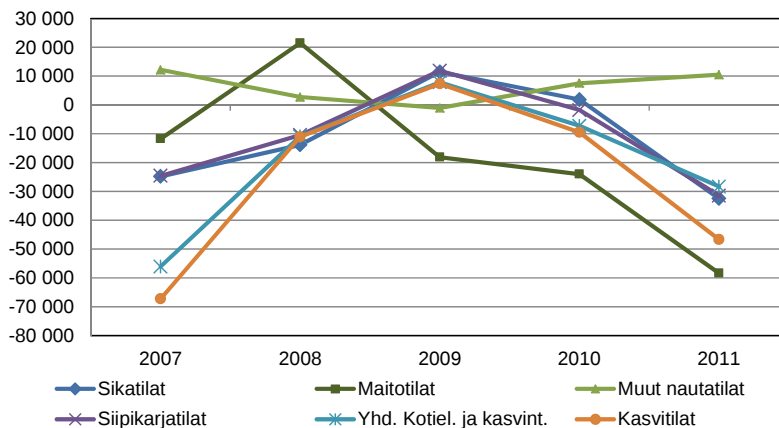
Vuonna 2011 osakeyhtiömuotoisten maatilojen nettotulosprosentti oli keskimäärin 3,1 %. Perheviljelmätyyppisillä yhtiöiden nettotulosprosentti oli 4,4 % ja yhteisyritysten 1,0 %. Nettotulosprosentti kuvaa sitä, miten suuri osuus liikevaihdosta on jäänyt siirrettäväksi yrityksen omaan pääomaan voittovaroiksi tai voiton jakoon osakkaille.

Kuvio 33. osoittaa, että huolimatta suuresta liikevaihdosta osakeyhtiöiden nettotulosprosentti ei, etenään suurilla tuloilla, ole kovin korkea. Lähes puolella osakeyhtiöistä nettotulosprosentti on miinusmerkkinen.

Verrattaessa isojen kannattavuuskirjanpito tilojen ja osakeyhtiöiden nettotulosta, (Kuvio 34) osakeyhtiöiden nettotulos ei ole suurempi. Esimerkiksi vuonna 2009 kannattavuuskirjanpito tiloista sikatilojen, maitotilojen ja kasvintuotantotilojen nettotulos on ollut parempi kuin osakeyhtiöillä. Tuotantosuunnista pienin ero osakeyhtiöiden ja kannattavuuskirjanpito tilojen kesken on muilla nautatiloilla.

Kuvio 35. Osakeyhtiöiden liikevaihto ja nettotulosprosentti vuonna 2011.

Kuvio 36. Osakeyhtiöiden ja kannattavuuskirjapitotilojen nettotuloksen erotus*.

*kannattavuuskirjanpitotilojen nettotuloksesta on poistettu viljelijäperheen palkka-vaatimus

Taulukko 9. Osakeyhtiöiden nettotulosprosentti tuotantosuunnittain

	2007	2008	2009	2010	2011
Yhd. kotie. ja kasvint.	5,0 %	8,2 %	7,2 %	8,2 %	5,0 %
Maitotilat	11,2 %	13,7 %	6,0 %	7,0 %	0,6 %
Muut naudatilat	7,7 %	4,1 %	5,1 %	7,0 %	7,2 %
Kasvintuotanto	12,8 %	11,3 %	10,4 %	10,0 %	0,0 %
Siipikarjatilat	4,7 %	6,0 %	5,4 %	5,2 %	3,1 %
Sikatilat	4,0 %	1,5 %	5,0 %	4,6 %	0,5 %
Tukitoiminnot	6,3 %	3,9 %	3,1 %	5,6 %	5,1 %

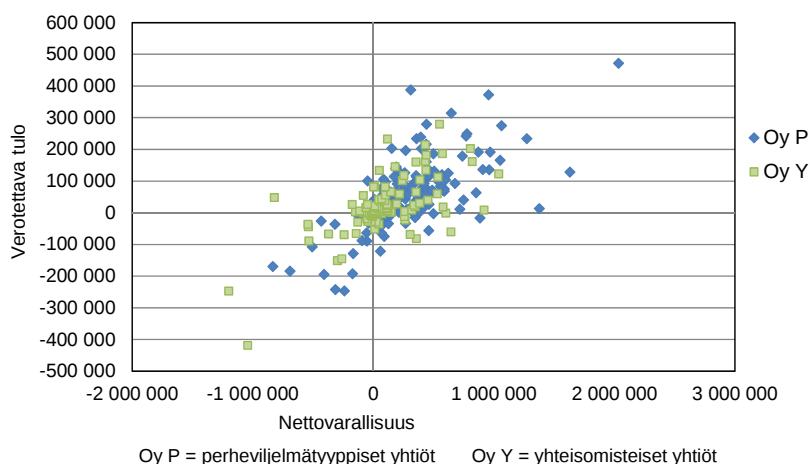
Tuotantosuunnista paras nettotulosprosentti on ollut yhdistetty kotieläin- ja kasvintuotanto- sekä kasvintuotantotiloilla (Taulukko 9). Heikoin nettotulosprosentti on ollut sikatiloilla ja tukitoiminnoilla. Nettotulosprosentti vaihtelee vuosien välillä. Esimerkiksi kasvintuotantotilojen luvuissa näkyy selkeästi vuosi 2007 hyvänä vuotena.

Osalla osakeyhtiöistä verotettavan tulo ja nettovarallisuus ovat negatiivisia (Kuvio 35). Pahimmillaan sekä yhtiön velat ovat varoja suuremmat että tulos tappiollinen. Toisaalta tämä voi olla tilanne esimerkiksi tukitoiminnoissa, joissa on otettu velkaa toiminnan aloittamiseen, mutta varsinaisia tuottoja ei ole. Tukitoimintojen tai osa-aikaisten kasvintuotantotilojen varallisuus voi poistojen jälkeen olla hyvin pieni.

Yhteisyrityksillä verotettavan tulon ja nettovarallisuuden suhde on hieman heikompi kuin perheviljelmätyypisillä yhtiöillä.

Osakeyhtiöiden nettovarallisuus ei ole kannattavuuskirjapitotiloihin verrattuna merkittävästi suurempi. Toisaalta esimerkiksi perheviljelmätyypisellä yhtiöllä, jossa maatalous on siirretty kokonaan osakeyhtiöön ja hankittu lisämaata olisi nettovarallisuus yksityisenä maatalouden harjoittajana toimittaessa pienempi maatalousmaan erilaisen arvostamisen vuoksi.

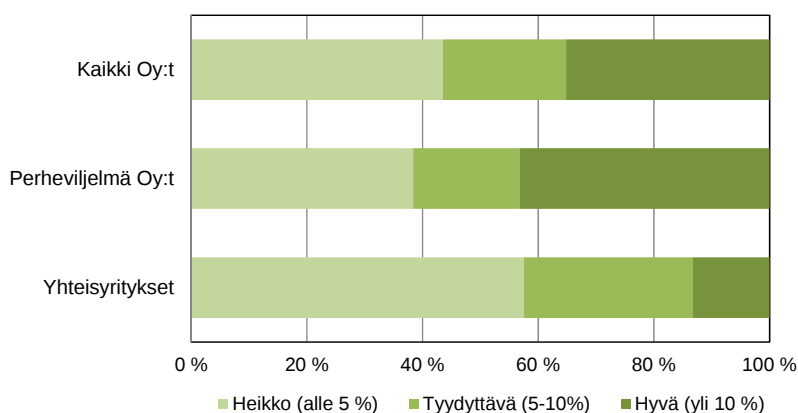
Negatiivinen tai pieni nettovarallisuus vaikuttavat suoraan tilan mahdollisuuksiin saada tuloja yhtiöistä ja siten verotukseen. Perheviljelmätyyppisten yhtiöiden tilanteessa pienellä verotettavalla tulolla ja heikolla nettovarallisuudella, osakeyhtiö ei ole tilalle edullisin ratkaisu. Isoissa yhteisyrityksissä osakeyhtiö on puolestaan lähes pääsääntöisesti käytetty yritysmuoto selkeyden ja tasa-
puolisuuden vuoksi.

Kuvio 37. Osakeyhtiöiden nettovarallisuus ja verotettava tulo vuonna 2011

Liiketulosprosentti

Vuonna 2011 osakeyhtiöiden keskimääräinen liiketulosprosentti oli 5,0. Perheilyjelmätyyppisistä yhtiöistä 43,1 % ylsi hyvään liiketulosprosenttiin ja yhteisyrityksistä 13,2 %. Eli huomattavasti useammalla perheilyjelmätyyppisellä yhtiöllä oli jäänyt liiketoiminnan tuotoista 10 % tai enemmän käytettäväksi kun tuotoista on vähennetty liiketoimintaan liittyvät kulut.

Kuvio 38. Osakeyhtiöiden jakautuminen liiketulosprosentin mukaan vuonna 2011.

Pääoman tuotto

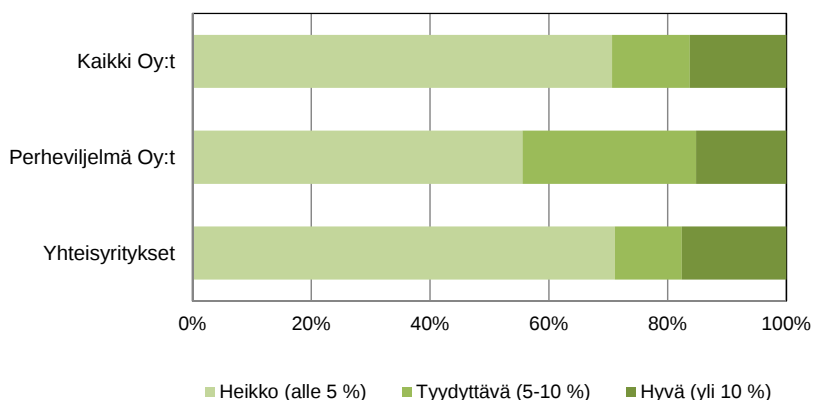
Vuonna 2011 osakeyhtiöiden kokonaispääoman tuotto oli keskimäärin 5,0 % eli tyydyttävällä tasolla. Keskimäärin 16 %:lla kaikista yhtiöistä pääoman tuotto oli hyvällä tasolla. Perheviljelmätyyppisistä yhtiöistä 44 %:lla kokonaispääoman tuotto oli tyydyttävä tai hyvä. Yhteisyrityksistä 29 %:lla pääoman tuotto oli tyydyttävä tai hyvä

Perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä kokonaispääoman tuotto (4,0 %) oli parempi kuin yhteisyrityksillä (2,6 %). Kotieläintuotannossa toimivien yhtiöiden pääoman tuotto oli heikompia kuin kaikilla osakeyhtiöillä.

Osakeyhtiöiden oman pääoman tuotto vuonna 2011 oli välttävällä tasolla. Perheviljelmätyyppisistä yhtiöistä lähes puolella oman pääoman tuotto oli erinomainen. Yhteisyrityksistä kolmanneksella.

Yhtiöiden sijoitetun pääoman tuotto oli vuonna 2011 keskimäärin tyydyttävä. Perheviljelmistä lähes 50 %:lla sijoitetun pääoman tuotto oli heikko tai välttävä, yhteisyrityksistä yli 60 %:lla.

Pääoman tuotolla ja oman pääoman tuotolla tarkasteltuna osakeyhtiöt jakautuvat yhtiöihin, joilla pääoman tuotto on erinomainen ja yhtiöihin, joilla pääomantuotto on heikko. Koska oman pääoman sijoituksiin kohdistuu suurempi menetyksen riski, tulee siihen kohdistuvan tuoton olla sijoitetun pääoman tuottoa suurempi, mikä tässä tapauksessa toteutuukin.

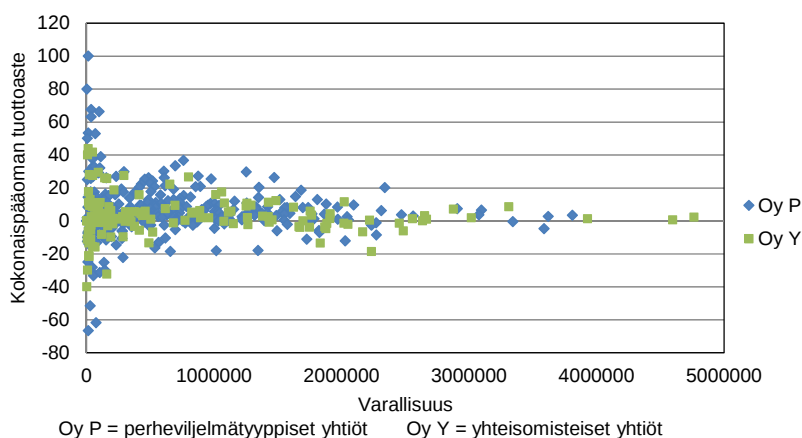
Kuvio 39. Osakeyhtiöiden jakautuminen kokonaispääoman tuottoasteen mukaan vuonna 2011.

Ero pääoman tuotossa hallituspohjan mukaan ei ole merkittävä. Yhteisyrityksillä pääoman tuotto on hieman heikompi kuin perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä. Tähän vaikuttaa mm. yhteisyritysten heikompi nettotulos erilaisen tuoton muodostumisen vuoksi ja suurempi vieraan pääoman osuus kokonaispääomasta (ks. omavaraisuus).

Yhteisyrityksissä on myös paljon maatalouden tukitoiminnoissa toimivia yhtiöitä, joilla toiminnan tarkoitus on jakaa kustannusta ja tehostaa toimintojen mm. koneiden käyttöastetta. Tällöin pääomalle ei kerry tuottoa. Tämä näkyy myös yhteisyritysten keskiarvoissa.

Yhtiöiden pääoman tuotto on parempi tiloilla, joilla varallisuus on pienempi (Kuvio 39). Tämä on luonnollista, sillä pienemmällä varallisuudella myös pääoman tuottovaatimukset ovat pienemmät. Lähes puolella yhtiöistä pääoman tuotto on miinusmerkinen.

Tuotantosuunnista (Taulukko 10) parasta tuottoa pääomalleen ovat saaneet maatalouden tukitoiminnot ja siipikarjatilat. Tukitoimintojen hyvää pääoman tuottoa selittää, se että yhtiöt ovat pääosin pieniä, jolloin myös sitoutuneen pääoman määrä ja sen tuottovaatimus on pieni. Heikoiten ovat pärjänneet sikatilat ja lypsykarjatilat. Lypsykarjatilasta moni oli yhtiöitetty hiljattain ja mahdollisesti yhtiöittämisen taustalla toiminnan laajentaminen. Tämä näkyy todennäköisesti tuloksessa.

Kuvio 40. Kokonaispääomantuottoaste ja yhtiöiden varallisuus vuonna 2011.

*aineistosta on rajattu pois yhtiöt, joiden varallisuus on yli 4 000 000 euroa

Keskiarvon ja mediaanin suuri ero osoittaa, että erot tilojen pääoman tuotossa samassa tuotantosuunnassakin ovat suuria. Jokaisessa tuotantosuunnassa mediaani on keskiarvoa pienempi eli keskiarvoa nostaa pienehkö joukko tiloja joilla pääoman tuotto on hyvä. Tasaisin pääoman tuotto on yhdistetty kasvi- ja kotieläintuotanto -tuotantosuunnassa.

Pääoman tuotto vaihtelee vuosittain, koska tilan tulot voivat vaihdella vuosien välillä merkittävästikin. Myös tehdyt investoinnit vaikuttavat pääoman tuottovaatimuksiin.

Taulukko 10. Osakeyhtiöiden kokonaispääomantuotto tuotantosuunnittain

	2010		2011	
	KA	Mediaani	KA	Mediaani
Sikatilat	4,0	4,7	3,2	1,5
Siipikarjatilat	6,2	1,9	4,5	1,7
Lypsykarjatilat	4,5	1,5	7,1	1,4
Muut naudatilat	4,2	0,9	8,5	1,2
Yhd. kasvi- ja kotieläint.	6,6	4,0	3,6	3,4
Kasvitilat	3,8	3,4	6,3	3,6
Maat. tukitoiminnot	8,2	3,9	6,3	2,0

7.4 Osakeyhtiöiden maksuvalmius

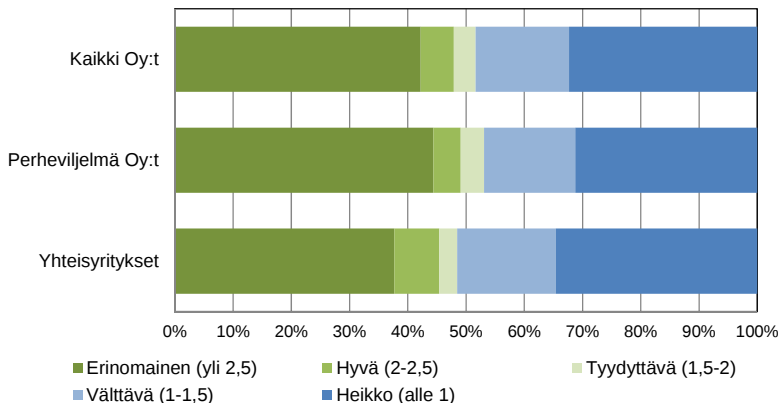
Osakeyhtiöiden maksuvalmiutta tarkasteltiin current ration ja quick ration avulla.

Current ratio mittaa yrityksen maksuvalmiutta ja rahoituspuskuria tilinpäätöshetkellä. Luku vertaa nopeasti rahaksi muutettavien erien suhdetta lyhytaikaisiin velkoihin. Nopeasti rahaksi muutettaviin eriin luetaan mukaan myös yrityksen vaihto-omaisuus. CR lasketaan kaavalla (Vaihto-omaisuus + lyhytaikaiset saamiset + rahat ja pankkisaamiset + rahoitusomaisuusarvopaperit) / Lyhytaikainen vieras pääoma.

Quick ratio mittaa yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaista veloistaan nopeasti rahaksi muutettavilla omaisuuserillään. Quick ratio lasketaan kaavalla= (Lyhytaikaiset saamiset + rahat ja pankkisaamiset + rahoitusarvopaperit) / (lyhytaikainen vieras pääoma - lyhytaikaiset saadut ennakkomaksut). CR kuvaa hieman pidemmän aikavälin maksuvalmiutta kuin QR.

Current ratio

Vuonna 2011 osakeyhtiöiden current ratio oli keskimäärin 1,3 eli välttävällä tasolla. Yli puolella yhtiöistä CR oli vähintään tyydyttävällä tasolla. Perheviljelmätyyppisistä yhtiöistä 44 %:lla ja yhteisyrityksistä 38 %:lla CR oli erinomainen.

Kuvio 41. Osakeyhtiöiden jakautuminen current ration mukaan vuonna 2011.

Eroa maksuvalmiudessa hallituspohjan mukaan ei juuri ole. Vuosina 2010 ja 2011 yhteisyritysten maksuvalmius on ollut vain hieman heikompi kuin perheviljelmätyyppisten yhtiöiden. Kaikilla yhtiöillä CR on mediaanin mukaan ollut tyydyttävä, kun keskiarvon mukaan on se välttävä. Eroa myöskään kotieläintuotannossa toimivien ja kaikilla maataloudessa toimivilla yhtiöiden välillä ei ole.

Tuotantosuunnista paras CR on maito-, siipikarja- ja kasvin-tuotantotiloilla. Kasvintuotantotiloilla on vähemmän lyhytaikaista velkaa.

Heikoin CR on sikatiloilla ja muilla nautatiloilla. Kaikissa tuotantosuunnissa CR on hieman heikompi tai samalla tasolla vuonna 2011 kuin vuonna 2010. CR:n keskiarvo ja mediaani on lähellä toisiaan, mikä kertoo siitä, että CR:n mukaan maksuvalmiudessa ei ole tilojen kesken suurta eroa.

Taulukko 11. Osakeyhtiöiden CR vuosina 2010 ja 2011

	Kaikki yhtiöt		Kotieläinyhtiöt	
	2010	2011	2010	2011
KA P*	1,6	1,4	1,6	1,4
KA Y**	1,2	1,2	1,2	1,2
KA	1,4	1,3	1,4	1,3
Mediaani	2,1	1,7	2,1	1,5
Alaneljännes	0,7	0,7	0,8	0,7
Yläneljännes	7,8	6,6	6,5	5,3

*perheviljelmätyyppisten yhtiöiden keskiarvo CR

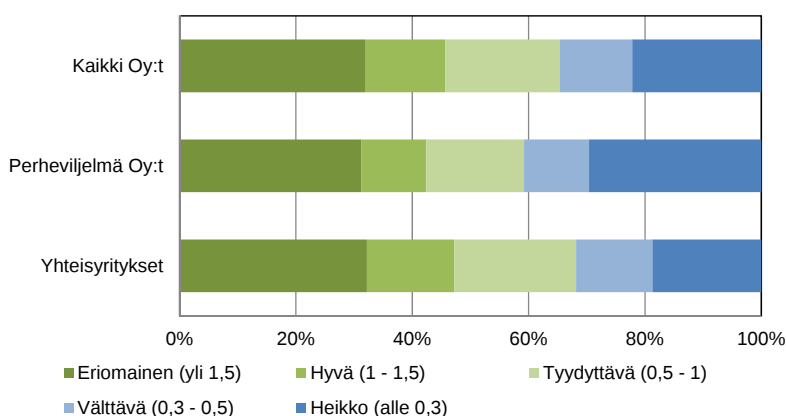
**yhteisomisteisten yhtiöiden keskiarvo CR

Taulukko 12. CR tuotantosuunnittain 2010 ja 2011

	2010		2011	
	KA	Mediaani	KA	Mediaani
Sikatilat	1,2	1,1	1,1	1,1
Maitotilat	2,5	3,3	1,5	1,7
Muut naudatilat	1,0	0,9	1,2	1,0
Siipikarjatilat	1,9	1,9	1,6	1,7
Yhd. Kotie. ja kasvint.	1,9	1,5	1,6	1,3
Tukitoiminnot	1,3	1,7	1,3	1,6
Kasvintuotanto	1,4	2,4	1,3	1,8

Quick ratio

Osakeyhtiöiden QR oli vuonna 2011 keskimäärin 0,7 eli heikolla tasolla. Perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä QR oli 1,0 ja yhteisyrityksillä 0,6. Kaikkiaan tiloista kolmanneksella QR on heikko tai välttävä. Hallituspohjan mukaan ei ole merkittäviä eroja (Kuvio 41). QR:n perusteella osakeyhtiöt selviytyisivät heikosti lyhytaikaisista veloistaan.

Kuvio 42. Osakeyhtiöiden jakautuminen QR:n mukaan vuonna 2011.

QR mukaan osakeyhtiöt ovat melko tasainen joukko. Mediaani on lähellä keskiarvoa. Perheviljelmätyyppisten yhtiöiden maksuvalmius QR:llä mitattuna on vain hitusen parempi kuin yhteisyrityksillä. Myöskään yläneljänneksessä tai alaneljänneksessä ei ole omistajapohjan mukaan eroa.

Tuotantosuunnista heikoin QR oli sikatiloilla ja muilla nautatiloilla, joilla QR on keskimäärin välttävällä tasolla. Paras QR oli yhdistetty kotieläin- ja kasvintuotanto sekä tukitoiminnot -tuotantosuunnissa. Tämä todennäköisesti johtuu siitä, että tukitoiminnoissa varat on muutettavissa helpommin rahaksi. Myös vieraan pääoman määrä pienillä yksiköillä on todennäköisesti pienempi.

QR ja CR osoittavat, että osakeyhtiömuotoisten maatilojen kyky selviytyä lyhytaikaisista velvoitteista on heikko eikä eroa omistajapohjan mukaan juuri ole. Maksuvalmius myös vaihtelee jonkin verran vuosien välillä.

Taulukko 13. Osakeyhtiöiden QR mukaan 2009–2011

	Perheviljelmätyyppinen Oy			Yhteisyritys Oy		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Keskiarvo	1,0	1,6	1,4	0,9	0,9	1,0
Mediaani	1,0	1,0	0,9	0,8	0,6	0,8
Alaneljännes	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Yläneljännes	2,4	2,5	2,2	3,2	2,2	2,1

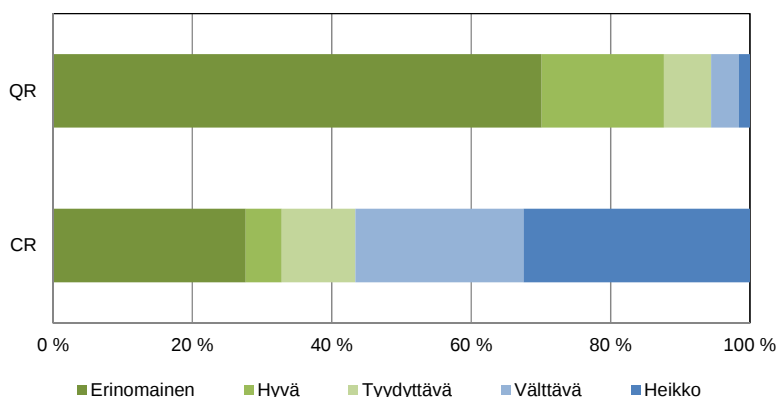
Taulukko 14. Osakeyhtiöiden keskimääräinen ja mediaani quick ratio tuotantosuunnittain vuosina 2010 ja 2011

	2010		2011	
	KA	Mediaani	KA	Mediaani
Sikatilat	1,2	0,4	0,9	0,4
Maitotilat	6,6	1,8	1,8	0,6
Muut naudatilat	1,2	0,4	2,4	0,5
Siipikarjatilat	2,6	1,1	2,9	1,0
Yhd. Kotie. ja kasvint.	2,6	1,0	4,5	0,8
Tukitoiminnot	3,7	1,4	3,9	1,3
Kasvintuotanto	4,1	1,5	2,3	1,2

Osakeyhtiöillä likvideiksi varoiksi lasketaan myös vaihto-omaisuus. Varaston arvo ja vaihto-omaisuuteen luettavat eläimet nostavat tilojen maksuvalmiutta, vaikka vaihto-omaisuuden likvidointimahdollisuus ei käytännössä toimisi näin suoraviivaisesti. Käytännössä eläinomaisuuden likvidointimahdollisuus vaihtelee myös tuotantosuunnittain. Esimerkiksi porsastuotantotiloilla emakoiden muuttaminen rahaksi olisi todellisuudessa haastavaa toisin kuin esimerkiksi broileritilan kasvatuserän likvidointi.

Puutarhatilojen maksuvalmius

Puutarhatiloista 70 %:lla on maksuvalmius quick ratiolla mitattuna erinomaisella tasolla. CR mitattuna yhtiömuotoiset puutarhat jakautuvat kannattavuus luokkiin tasaisemmin. YTN: ohjearvojen mukaan vuonna 2011 puutarhojen painotettu CR oli 1,4 eli välttävällä tasolla ja QR 1,0 eli tyydyttävällä tasolla. Myös puutarhoilla mediaani ja keskiarvo poikkeavat toisistaan eli keskiarvoa nostaa pienehkö joukko yhtiöitä joiden maksuvalmius on hyvällä tai erinomaisella tasolla.

Kuvio 43. Osakeyhtiömuotoisten puutarhojen jakautuminen QR:n ja CR:n mukaan.

Taulukko 15. Puutarhojen CR ja QR vuosina 2009–2011

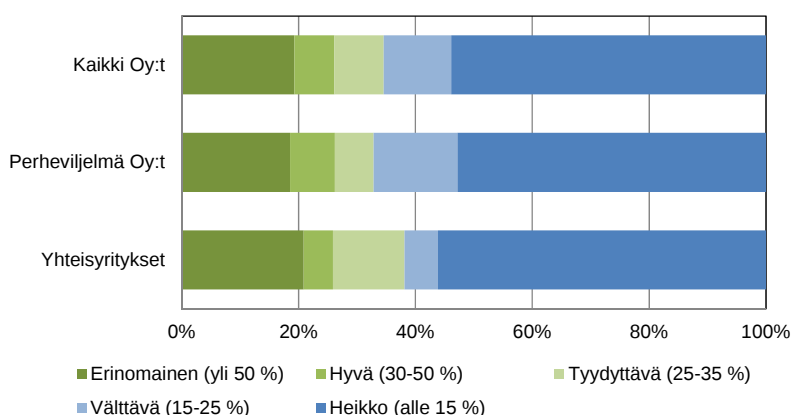
	2009	2010	2011
KA CR	4,6	4,1	3,8
Mediaani CR	1,5	1,4	1,4
KA QR	3,7	3,2	3,1
Mediaani QR	1,0	0,9	1,0

7.5 Osakeyhtiöiden vakavaraisuus

Osakeyhtiöiden vakavaraisuutta tarkasteltiin omavaraisuusasteen avulla. Omavaraisuusaste mittaa oman pääoman osuuden yrityksen koko pääomasta. YTN:n suosituksen mukaan omavaraisuus lasketaan kaavalla: $100 \times [\text{omat varat} / (\text{omat varat} + \text{rahoitusrakennetarkastelun velat})]$.

Omavaraisuusaste

Osakeyhtiöiden omavaraisuusaste vuonna 2011 oli 26,1 %. Yhtiöistä 19 %:lla omavaraisuusaste oli erinomainen ja 54 %:lla heikko. Eli yli puolella oman pääoman osuus koko pääomasta oli alle 15 %. Merkittävää eroa omavaraisuudessa hallituspohjan mukaan ei ole (Kuvio 42).

Kuvio 44. Osakeyhtiöiden omavaraisuusaste vuonna 2011

Taulukko 16. Osakeyhtiöiden omavaraisuusaste vuosina 2007–2011

	2 007	2 008	2 009	2 010	2 011
KA	30,4	27,8	27,7	28,6	16,3
Mediaani	14,9	12,5	12,5	13,2	12,2
Alaneljännes	3,6	2,2	2,8	3,1	2,7
Yläneljännes	39,2	35,8	35,0	36,0	38,7
KA P	35,7	31,5	30,4	31,2	30,5
KA Y	20,5	18,8	20,5	20,6	19,5

Kannattavuuskirjanpitotilojen omavaraisuusaste oli 63,7 % eli yhtiömuotoiset maatilat ovat huomattavasti velkaantuneempia kuin maatilat keskimäärin. Yhtenä tekijänä on osakeyhtiöiden laajempi liiketoiminta ja se, että usein yhtiöittämisen taustalla on toiminnan laajentaminen ja investoinnit, jolloin myös vieraan pääoman tarve on suurempi.

Vaihtelut yhtiöiden omavaraisuudessa ovat suuria. Tästä kertoo ero mediaanin ja keskiarvon välillä sekä pieni alaneljännes ja suuri yläneljännes. Kuviossa 42 ero yhtiöiden omavaraisuusasteessa hallituspohjan mukaan on pieni. Kuitenkin keskiarvolla tarkasteltuna perheviljelmätyyppisten yhtiöiden omavaraisuusaste on vuosina 2007–2011 ollut selkeästi parempi kuin yhteisyrityksillä.

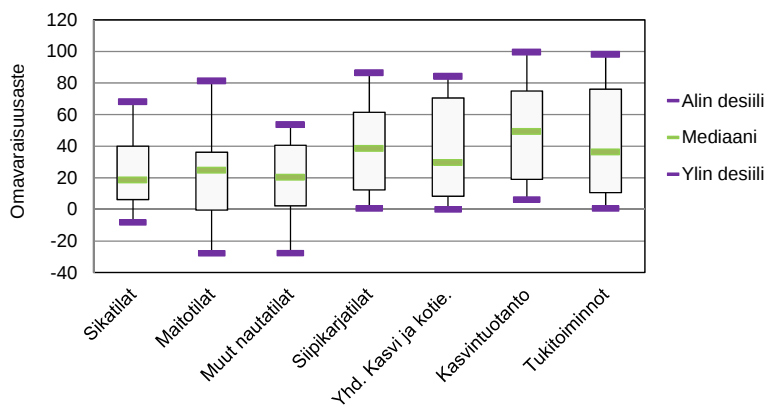
Omavaraisuus vaihtelee tuotantosuuntien välillä (Kuvio 43). Heikoin omavaraisuusaste on sika- ja nautatiloilla. Nautatilojen omavaraisuuden vaihtelua vuosien välillä selittää tilojen vähäinen määrä, jolloin muutokset yksittäisellä tilalla voivat vaikuttaa keskiarvoon huomattavasti. Myös tuotannon kehittäminen vieraan

pääoman turvin näkyy heikompana omavaraisuusasteena ja todennäköisesti osittain taustalla myös sika- ja nautatilojen heikossa omavaraisuudessa. Lisäksi sika- ja nautatiloista lähes puolet on yhteisyrityksiä, joilla tuoton muodostuminen erilainen kuin perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä. Tämä vaikuttaa mahdollisuuksiin kasvattaa yhtiön omavaraisuutta.

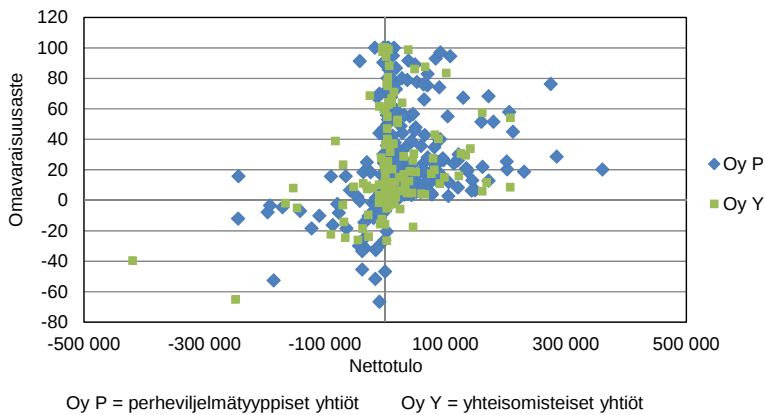
Paras omavaraisuusaste on kasvintuotanto ja tukitoiminnot -tuotantosuunnissa. Tämä on luonnollista, sillä näissä tuotantosuunnissa myös pääoman tarve on pääsääntöisesti pienempi kuin kotieläintiloilla.

Osakeyhtiöiden omavaraisuusaste suhteessa nettotuloon osoittaa, että merkittävää eroa ei hallituspohjan mukaan ole (Kuvio 44). Suuremmalla nettotulolla perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä on hieman parempi omavaraisuus kuin yhteisyrityksillä. Suurella osalla yhtiöistä omavaraisuusaste jää alle 40 %. Hallituspohjasta riippumatta pienellä nettotulolla omavaraisuusaste on korkea. Nämä ovat todennäköisesti maatalouden tukitoimintoja ja kasvintuotantotiloja.

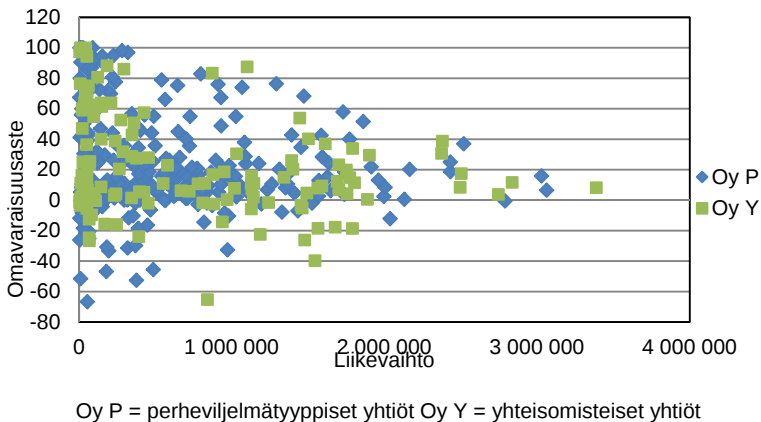
Suuremmalla varallisuudella perheviljelmätyyppisten yhtiöiden omavaraisuusaste on hieman korkeampi kuin yhteisyrityksillä (Kuvio 45). Osakeyhtiöiden omavaraisuusasteeseen vaikuttavat investoinnit ja niiden toteuttamiseen tarvittava vieras pääoma. Mm. perheviljelmätyyppisten yhtiöiden suurempi suhteellinen nettotulo mahdollistaa myös korkeamman omavaraisuusasteen.

Kuvio 45. Osakeyhtiöiden omavaraisuus tuotantosuunnittain vuonna 2011.

Kuvio 46. Osakeyhtiöiden nettotulo ja omavaraisuus omistajapohjan mukaan 2011.

Kuvio 47. Osakeyhtiöiden omavaraisuus ja liikevaihto omistajapohjan mukaan.

Kun yhteisyritysten liikevaihto on suurempi kuin perheviljelmätyyppisillä yhtiöillä voidaan todeta, että yhteisyritykset on huomattavan velkaantuneita. Hyvä omavaraisuusaste tämän kokoisilla yrityksillä, kun otetaan huomioon vieraan pääoman tarve investointitilanteissa sekä perheviljelmätyyppisiä yhtiöitä pienempi nettotulo, vaatisikin huomattavan paljon omaa pääomaa.

Yhtiöiden koko ei vaikuta laskettuihin tunnuslukuihin ja pääsääntöisesti kaikissa tuotantosuunnissa yrityksiä asettuu tunnuslukujen perusteella sekä heikkoon että hyvään luokkaan. Tuotanto

suuntien välisessä vertailussa on hyvä huomata taserakenteiden ja vaihto-omaisuuden arvojen vaikutukset tunnuslukuihin. Tulosten perusteella voidaan todeta, että tietyillä tiloilla maksuvalmiuden tunnuslukuihin vaikuttanee eläinomaisuuteen sekä muuhun vaihto-omaisuuteen sitoutunut varallisuus, mikä voi vaihdella eri tuotannonalojen välillä merkittävästi (Heikkilä 2012).

8. Kokemuksia osakeyhtiöittäneiltä yrittäjiltä

8.1. Osakeyhtiömuotoiset maatilat

Solalan (2012) tutkimuksessa haastateltiin kahdeksaa osakeyhtiömuotoista kotieläintilaa eri tuotantosunnista. Yrittäjät harjoittivat maataloutta päätoimisesti ja heillä oli maatalousalan koulutus. Maatilat olivat keskimääräistä suurempia ja työllistivät ulkopuolisia työntekijöitä. Kuusi tiloista oli investoinut tuotantorakennuksiin yritysmuodon muutoksen jälkeen ja kaksi ennen yritysmuodon muutosta. Myös tilojen peltoala oli laajentunut yhtiöittämisen jälkeen. Kuudessa yhtiössä verotus toteutettiin Maatilatalouden tuloverolain mukaan ja kahdessa Elinkeinoverolain (myöh. EVL) mukaan. Kaikki tekivät kahdenkertaisen kirjanpidon.

Keskeisin tekijä yhtiöittämisen taustalla oli yrittäjien halu kehittää omaa tilaansa. Yrittäjät kokivat osakeyhtiömuodon tuovan tilalle paremman verotuksellisen aseman ja parantavan sitä kautta tilan taloudellista tilannetta ja kehittämismahdollisuuksia.

Yhtenäisen yhteisöveroprosentin koettiin antavan paremmat lähtökohdat tilan kehittämiseksi, koska ansiotuloverotuksen vaikutuksia eri taloustilanteissa ei tarvinnut pohtia. Yrittäjät kokivat, että yhteisövero oli vähentänyt suoritettavien verojen määrää ja pienemmät veroseuraamukset puolestaan parantaneet tilan vakavaraisuutta, kannattavuutta ja maksuvalmiutta.

Veromäärän vähentymisen myötä yrittäjillä oli mahdollisuus käyttää tuloja aiempaa enemmän tuotannon kehittämiseen. Tämän koettiin edelleen vahvistavan kannattavuutta. Ilman yhtiöittämistä tuotantoa ei olisi laajennettu toteutuneessa mittakaavassa tai laajennus olisi toteutunut huomattavasti hitaammin.

Yhtiöittämisprosessi oli tiloilla sujunut suunnitelmien mukaan, samoin kuin toiminta yritysmuodon muutoksen jälkeen. Yhtiöittämisen koettiin selkeyttäneen yritystoimintaa ja pienentä-

neen toiminnan riskiä, koska lainamäärän kasvaessa lainoista ei oltu vastuussa henkilökohtaisella omaisuudella.

Osakeyhtiön maksuvalmius säilyi investointitilanteissa paremmin kuin yksityisellä maataloudenharjoittajalla. Maksuvalmiuden koettiin parantuneen myös arvonnisäveron kuukausimenettelyn myötä. Kuukausimenettely oli merkittävä erityisesti investointivaiheessa, koska tällöin arvonnisäverovelka on lyhytaikainen. Kuukausimenettely ei kuitenkaan ole oleellinen tekijä yhtiöittämisessä, sillä myös yksityinen maataloudenharjoittaja voi hakeutua kuukausittaiseen arvonnisäveromenettelyyn.

Yrittäjien kokivat osakeyhtiöittämisen parantaneen tilan vakavaraisuutta. Oman pääoman määrä kasvoi aiempaa nopeammin, kun suoritettavien verojen määrä vähentyi. Lisäksi vakavaraisuutta paransi se, että osakeyhtiöiden taseessa huomioidaan omaisuuseriä, joita ei huomioida yksityisen maataloudenharjoittajan kirjanpidossa. Merkittäväksi yrittäjät kokivat erityisesti pellon arvon määrittämisen taseeseen hankintahinnan perusteella. Sen ansiosta osakeyhtiön nettovarallisuus säilyi hyvänä investointitilanteessa. Yksityisenä maatalouden harjoittajana suuret investoinnit olisivat laske-neet nettovarallisuuden niin pieneksi, että kaikki tulot olisi verotettu henkilökohtaisena tulona.

Osakeyhtiöön jätetyllä tuloksella lyhennettiin lainoja, vahvistettiin yrityksen tasetta ja varauduttiin tulevaisuuden investointeihin. Lainojen lyhentäminen koettiin helpompana ja lyhennykset oli mahdollista toteuttaa aikaisempaa nopeammassa aikataulussa.

Uusina menoina yritysmuodon muutoksesta aiheutui tilitoimiston kulut, sillä yhtiöittämisen myötä moni siirsi kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilitoimiston hoidettavaksi. Haasteeksi yrittäjät mainitsivat MVL-kirjanpidon hallitsevan kirjanpitäjän löytämisen.

Kahdenkertaisen kirjanpidon ansiosta tilinpäätökset olivat yrittäjille aiempaa selkeämpiä eikä ylimääräisiä investointeja ei tarvittu tuloksen tasaamiseksi vuosien välillä. Tämän yrittäjät kokivat vähentäneen ylimääräisiä ostoja. Myös talouden seurannan koettiin parantuneen.

Rahoittajat tukivat yhtiöittämistä. Yhtiöittämisen myötä yhteistyö rahoittajan kanssa tiivistyi, mm. tilinpäätöstä tarkasteltiin yhdessä. Rahoittajalla oli aiempaa parempi käsitys tilan taloudesta

ja varsinkin yhtiön yritys kiinnitykset ja vastuut olivat rahoittajalle aiempaa selkeämpiä.

Tilinpäätöstä pidettiin selkeänä perusteena lainaa haettaessa. Yrittäjät kokivat saaneensa myös paljon tietoa tuloksen muodostumisesta paremman talouden seurannan myötä.

Epäkohdaksi yrittäjät mainitsivat sen, ettei Melan eläkevakuutuksia myönnetä maataloille, jotka toteuttavat verotuksensa EVL:n mukaisesti. Myel-eläkevakuutuksen ja lomituspalveluiden palveluiden ulkopuolella olleet yrittäjät kokivat, ettei verotuksen toteuttaminen EVL:n mukaan saisi olla este lomituksen saamiselle, jos muut vaatimukset täyttyvät.

Yhtiöittämisen toiminnalliset vaikutukset yrittäjät kokivat vähäisiksi. Ainoastaan kirjanpidon toteuttaminen muuttui vaativammaksi. Tilitoimistot kuitenkin hoitivat kaikilla tarkastelussa mukana olleilla yhtiöillä kirjanpidon.

Yhtiöittämisen myötä yrittäjät ulkoistivat tiettyjä työtehtäviä, mutta ulkoistaminen ei aiheutunut suoranaisesti yhtiöittämisestä, vaan toiminnan laajentumisesta. Myös hallitustyöskentely vaati perehtymistä. Kaikki yrittäjät kokivat yhtiöittämisen omalla kohdallaan oikeaksi ratkaisuksi, eivätkä harkinneet yritysmuodon muutosta lähitulevaisuudessa. Yhteisöveroprosentin olisi noustava merkittävästi, jotta yritysmuodon muutos tulisi kysymykseen.

8.2. Osakeyhtiömuotoiset puutarha-alan yritykset

Tutkimuksessa haastateltiin puutarha-alalla toimivia yrittäjää, jotka olivat yhtiöittäneet puutarhan toiminnan vuosien 2003–2009 aikana. Puutarhat harjoittivat vihannesten viljelyä, taimien kasvatusta ja myyntiä.

Osakeyhtiömuotoisilla puutarhayrityksillä keskeisin syy juridisen yritysmuodon muuttamiseen oli ollut verotus. Toisin kuin yhtiömuotoisilla maataloilla, puutarhoilla ei yritysmuodon muutokseen ole liittynyt isoja investointeja.

Yritysmuodon muutos on pääsääntöisesti sujunut hyvin, eikä varsinaisessa yhtiöittämisprosessissa koettu tulleen yllätyksiä. Ul-

kopuolista apua saatiin mm. tuttavista ja paikallisesta ELY-keskuksesta.

Yrittäjät kokivat erilaisen verotuksen muuttaneen eniten yrityksen taloudellista tilannetta. Maksuvalmiuden arvioitiin kohenneen hieman arvonlisämenettelyn muuttumisen myötä, mutta varsinaiseen toiminnan kannattavuuteen yhtiömuodon ei koettu vaikuttaneen.

Osalla puutarhoista oli kaksi tai useampi yrittäjä ja osakeyhtiö koettiin hallinnollisesti selkeäksi yritysmuodoksi. Yritysmuotoa tärkeämpänä kannattavuustekijänä pidettiin asiakkaita ja kauppaa.

Osakeyhtiömuodon tuomaa hallinnollista työtä ei koettu työlääksi. Sitä pidettiin myös hyödyllisenä kokonaisuuden ja talouden hallinnan kannalta. Yrittäjät olivat ulkoistaneet kirjanpitossa tili-toimistolle, lukuun ottamatta yhtä, jossa yhtiön työntekijä vastasi juoksevien talousasioiden hoitamisesta ja kirjanpidosta.

Rahoittajalla ei ollut merkitystä yritysmuodon valinnassa, eikä myöskään suhdetta rahoittajaan koettu samalla tavalla tiiviiksi kuin yhtiömuotoisilla maataloilla.

Yrittäjät olivat tyytyväisiä osakeyhtiömuotoon. Yhtiöittämis-päätöksen kannattavuutta pidettiin yrityskohtaisena ja ennakkotar-kastelu yritysmuodon hyödyistä nähtiin tärkeänä.

9. Osakeyhtiö yhteistyömuotona

9.1 Yhteisyritykset

Maatalouteen syntyy yhteisyrityksiä tilojen hakiessa uusia mahdollisuuksia parantaa toimintansa kannattavuutta, tilojen välisen yhteistyön tuloksena ja tilanteissa, joissa tuotannon jatkaminen nykyisellä tavalla on mahdotonta/kannattamatonta.

Käännekohtia joissa toiminnan uudelleen järjestelyt ja yhteisyrityksen pohtiminen voivat tulla ajankohtaisiksi ovat esimerkiksi seuraavat tilanteet:

1. Elinkeinon jatkaminen tai kannattavuuden kehittäminen vaatisi merkittäviä investointeja suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin (peltoala, pääoma, koneet, työvoima, pääoma).
2. Tilan toiminta on jo laajaa ja osa tuotannosta on resurssien ja/tai kannattavuuden vuoksi järkevää siirtää toiseen yhtiöön.
3. Jonkin tuotantovaiheen uudelleenorganisointi yhteisyritykseen toisi merkittävää toiminnallista ja/tai taloudellista etua.

Yhteisyritys tuo mahdollisuuksia toteuttaa asioita, joihin maatalouden harjoittajalla ei yksin toimiessaan olisi mahdollisuuksia. Yhteisen liiketoiminnan kautta yrittäjillä on mahdollisuuksia toteuttaa investointeja elinkeinon kehittämiseen ja ennen kaikkea jatkaa toimintaa.

Yhteisyrityksessä käytössä on useamman yrittäjän ja tilan resurssit, jolloin mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen on eri tavalla. Laajemman toiminnan kautta voidaan vaikuttaa elinkeinon kustannusrakenteeseen, hajauttaa investointien taloudellista ja henkistä riskiä ja sitä kautta parantaa toiminnan kannattavuutta ja jatkamisen edellytyksiä.

Yhdessä voidaan investoida suurempaan yksikköön sekä hankkia nykyaikaisemmat ja tehokkaat koneet sijoittamalla niihin vähemmän pääomaa suhteessa tuotantoon kuin perinteisellä tavalla yksin yrittäen. Edellytykset toiminnan kannattavuudelle ovat siten erilaiset. Kustannusten jakautuessa laajemmalle tuotantomäärälle, voidaan tuotantokustannuksia per tuotettu yksikkö alentaa. Tehokkaampien koneketjujen avulla voidaan keventää työpainetta ja töitä jakamalla keskittyä omiin osaamis- ja vastuualueisiin. Etuja voidaan saavuttaa myös hankinnoissa, kasvinviljelyssä ja osaamisen kehittämisessä. Yhteisyritys voi tuoda myös mahdollisuuksia hyödyntää tilan tehokasta kalustoa urakoinnissa tai toisaalta ulkoistaa kokonaan työvaihe.

Myös työn luonne muuttuu siirryttäessä yksin tekemisestä työyhteisöön. Fyysinen ja psyykinen jaksaminen voivat kohentua riskien ja vastuun jakamisen sekä lomamahdollisuuden myötä. Lomalle voidaan lähteä tai viikonloppuvapaa pitää rauhassa, kun asiat tilalla hoituvat.

Yhtiömuotoisessa yhteisyrityksessä päätösten tekeminen, vastuukysymykset, riskit, hallinto, osakkaiden palkkojen ja osinkojen maksaminen voidaan toteuttaa selkeästi ja tasapuolisesti. Toisaalta nämä ovat kysymyksiä, joista helposti saadaan riitaakin aikaiseksi elleivät pelisäännöt ole täysin selvät.

Haasteita yhteisyrityksessä sen sijaan ovat sopivan yhteistyökumppanin löytäminen, sopivien työtapojen muovaaminen, vastuun jakaminen, tavoitteiden sekä resurssien kuten eläinten, peltoalan ja konekannan yhteensovittaminen. Tilan johtamisessa ja suunnittelussa on käytettävissä useampi näkökulma ja enemmän tietoa, mutta toisaalta myös näkemykset kehittämistavoitteista voivat olla erilaiset.

Yhtiömuotoisia yhteisyrityksiä on eniten sikataloudessa, jossa yhteisyritykseen on keskitetty esimerkiksi useamman lihasikalan porsastuotanto. Myös naudanlihantuotannossa ja maidontuotannossa yhtiömuotoiset yhteisyritykset ovat viime vuosina yleistyneet.

Case 1: Yhteisnavetta

Yhteisnavetta Oy on perustettu kolmen omistajan toimesta. Vaihtoehtona tiloilla oli laajentaa tai lopettaa. Tilojen yhdistäminen uuteen osakeyhtiöön mahdollisti tuotannon jatkamisen. Tilat investoivat uuden 160 lehmän yhteisnavetan. Osakeyhtiö osti tilojen lehmät. Pellot osakeyhtiö vuokraa osakkailta. Navetan työt on jaettu yrittäjien kesken ja joka viikko yhdellä yrittäjällä on vapaa viikonloppu. Töitä on myös jaettu osaamisen mukaan. Yksi hoitaa siementämisen, toinen panostaa ruokintaosaamiseen ja kolmannen vastuulla on peltotöiden organisointi. Rehunkorjuu ja lietteen levitys on ulkoistettu urakoitsijalle. Taloutta suunnitellaan ja seurataan yhdessä.

9.2 Verkostomallit

Verkostossa toimiminen voi tuoda maatilalle mahdollisuuksia elinkeinon kehittämiseen, osaamisen keskittämiseen sekä tekemisen jakamiseen tai vähentämiseen, ja sitä kautta toiminnan kannattavuuden parantamiseen.

Osa maataloudessa toimivista verkostoista on muodostunut luonnostaan esimerkiksi kotieläintilan ja kasvintuotantotilan läheisen etäisyyden kautta. Mutta usein verkostojen taustalla on myös strateginen valinta keskittyä ydintoimintaan ja toiminnan kannattavuuden parantaminen yhteistyön kautta. Verkostossa toimimalla voidaan karsia kustannuksia ja työtä aiheuttavia prosesseja. Myös teknologian kehitys ja tarve toiminnan kehittämiseen lisäävät yhteistyötä maatilojen välillä.

Verkostoissa yritykset tekevät yhteistyötä itsenäisinä yksikköinä. Parhaimmillaan toimiminen osana verkostoa tarjoaa taloudellisesti kannattavamman kustannusrakenteen ja toiminnallista tehokkuutta.

Yhteistyöverkosto voi käsittää yksinkertaisia yhteistyömuotoja, esimerkiksi toisia täydentävien koneiden omistusta, töiden jakamista tuotantovaiheen, tilan resurssien ja osaamisen mukaan tai asioiden tekemistä yhdessä. Jokin työvaihe voidaan siirtää toimijal-

le, jolla on siihen tarvittavat resursseja (koneet, laitteet, osaaminen, tuotantorakennukset).

Yhteistyöverkostojen eduista hyötyvät niin isot kuin pienet yksiköt. Isoissa kotieläinyksiköissä mahdollisuudet kaikkien työvaiheiden tekemiseen itse vähenevät. Jos tilalla on tehty merkittäviä investointeja kotieläintuotantoon, usein myös tarve investoida tehokkaampiin koneisiin kasvaa. Samalla tuotanto vaatii enemmän yrittäjien aikaa ja työvoimaa. Tällöin verkostokumppani saman tai eri tuotantosuunnan tilasta voi olla kannattavin ratkaisu.

Verkostot tuovat tehoa ja kannattavuutta myös pienempien tilojen toimintaan, kun tuotannon vaatimaa pääoman määrää voidaan suhteuttaa toiminnan tuottoon tekemällä koneyhteistyötä. Tai tila voi tehdä omilla koneillaan töitä toiselle tilalle, jolloin pystytään vaikuttamaan koneen ylläpitämisen ja käytön hyötysuhteeseen.

Samalla kun yhteistyöverkostot avaavat mahdollisuuksia tiloille keskittyä ydintoimintaan ja järkeistää toimintaa, avaavat ne toisille tiloille mahdollisuuksia erikoistua uuteen liiketoimintaan. Verkostot toimivat myös kasvualustana tilojen välisille innovatiivisille toimintatavoille ja uusille yritystoimintamuodoille.

Pitkälle kehittyneessä verkostossa yritysten välisen yhteistyön merkitys ja toimivuus ovat avainasemassa. Yhteistyön toimimiseksi oleellisia ovat verkoston eri toimijoiden kesken, yrittäjien välinen luottamus ja selkeät sopimukset. Tulevaisuudessa tilojen välinen verkostoyhteistyö voi olla yksi menestystekijä ja mahdollisuus erikoistua. Käytännön haasteiden ratkaisemiseksi tarvitaan myös muutosta ajattelutavassa.

Case 3: maitotila osana verkostoa

Kahden osakkaan tila on keskittynyt maidontuotantoon. Tilan hiehot kasvatetaan läheisessä verkostokumppanin kasvattamossa ja ne tulevat tilalle takaisin valmiiksi siemennettyinä. Sonnivasikat lähtevät kasvatukseen lihantuotantoon keskittyneelle tilalle, josta maitotila vuokraa kasvatuspaikat ja kasvatuksen. Peltoviljelyn kylvöt ja maanmuokkaus on ulkoistettu naapurissa olevalle kasvintuotantotilalle. Rehunkorjuu ja lannanlevitys ovat ulkoistettu urakoitsijalle, jolla on tarvittavat koneetjut. Omaa työtaakkaa keventä-

mään tilalla on yhteinen työntekijä vuoroviikoin toisen paikkakunnan maitotilan kanssa.

Case 4: naudanlihan kasvatusta yhteistuumin

Tila on keskittynyt naudanlihan tuotantoon. Vasikat tulevat tilalle eri yhteistyötiloilta ja ne kasvatetaan puolen vuoden ikään. Tila ei osta kasvatettavia eläimiä vaan vuokraa eläinpaikat. Puolen vuoden ikäiset naudat siirtyvät kahteen verkoston kasvattamoon, jossa ne kasvatetaan noin vuodessa teuraskypsiksi.

Kaikki kolme kasvatukseen osallistuvat tilat tuottavat rehut yhteistyössä ja tiloilla on yhteinen koneketju. Kaikkien tilojen pelloilla tuotetaan eläinten rehua. Eläimet myydään teuraiksi yhteistyötilojen tiliin. Tilat hakevat EU-tuet itse. Jokainen tila on erillinen yksikkönsä, mutta yhteistyö on tiivistä ja pitkälle hiottua.

Yhteistyöstä hyötyvät kaikki osapuolet. Vasikoiden hankinta ja alkukasvatus suurina yksiköinä on edullisempaa. Verkostossa yhdistyy tilojen tehokkaat koneet ja tarvittaessa työvoimaa. Malli on kaikille verkossa toimiville kannattavampi kuin yksi toimiminen.

9.3 Tukitoiminnot

Yleisimpiä yhteistyömuotoja maataloilla ovat tukitoimintojen (koneet, laitteet, kuivurit) yhteisomistajuus. Aineiston osakeyhtiöistä tukitoimintoja oli 24 prosenttia.

Tukitoimintojen yhteisomistajuus mahdollistaa tehokkaiden työkonoiden, -laitteiden ja koneketjujen hankkimisen ja ylläpitämisen suhteessa pienemmällä pääomalla. Kustannusten jakamisen myötä investoinnin riski pienenee ja tehokkaampien koneiden ansiosta vähenee työvaiheen sitoma aika.

Yhteisellä säilörehunkorjuuketjulla voidaan alentaa säilörehukustannusta merkittävästi ja vaikuttaa suoraan tuotetun maidon yksikkökustannukseen. Samalla työvaihe, joka vaatii joka tapauksessa työaikaa ja -voimaa voidaan tehdä yhteistyöllä tehokkaammin.

Yhteiset tukitoiminnot ovat perusteltuja silloin, kun hyöty yhteisomistajuudesta on suurempi kuin hyöty yksin omistamisesta. Suomessa olosuhteet asettavat rajansa sille, miten monen tilan omistukseen voidaan esimerkiksi koneita ja laitteita yhdessä hankkia.

Erilaisten tilojen yhteistyöllä, asioiden suunnittelulla ja erityisesti tahtotilalla voidaan yhteistukitoimintojen edellytyksiä parantaa. Kasvintuotannon suunnittelulla ja töiden järjestelyllä voidaan pyrkiä vaikuttamaan ajankohtiin tai yhteistyöllä eri tuotantosuuntien kesken. Vastuun, osuuden ja tukitoimintoon liittyvän työn jakaminen voi mahdollistaa esimerkiksi pienen ja suuren tilan välisen yhteistyön. Kustannusten jakamisen lisäksi yhteiset tukitoiminnot tuovat mukanaan yhdessä tekemisen, mikä voi itsessään tehostaa esimerkiksi juuri hektistä sadonkorjuuta.

Osakeyhtiö on yhteisomistuksessa oleville tukitoiminnoille varteenotettava yritysmuoto, esimerkiksi silloin kun se on osakkaille tai jollekin osakkaista merkittävä tulonlähde tai työpanokset ja tukitoimintojen tarve jakautuu eri tavalla osakkaiden kesken. Kustannustenjako voidaan tehdä tasapuolisesta esimerkiksi käyttötuntien/hehtaarien/osakkeiden mukaan.

Case 5: yhteiset tukitoiminnot

Keskikokoiset maitotila ja lihasikala ovat perustaneet yhtiön, jonka omistuksessa on peltoviljelykoneita. Koska tiloilla on käytettävissä työvoimaa, koneilla hoidetaan omien peltotöiden lisäksi parin lähi-tilan peltotyöt. Työvoiman tarve ja ajankodat ajoittuvat tiloilla sopivasti. Sitä pyritään myös mahdollistamaan suunnittelulla. Yhteistyö mahdollistaa tehokkaammat koneet ja pieni lisäurakointimahdollisuus tehostaa koneiden käyttöastetta. Omat peltotyöt tehdään yhdessä, mutta urakoinnin ulkopuolisille hoitaa sikatilallinen.

Yritysmuotona yhteisessä tukitoiminrossa on osakeyhtiö, sillä muutoin tilojen osakkaat verotetaan yksityisinä maatalouden harjoittajina ja yhtiömuoto on osakkaille parempi vaihtoehto. Koska töitä tehdään myös ulkopuolelle, yhtiötä pidettiin tulevaisuuden muutostarpeita ja ansioita silmällä pitäen parhaana pitkän aikavälin vaihtoehtona

10. Johtopäätökset

Rakennekehityksen myötä osakeyhtiömuotoinen maatalous on selvästi yleistynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Erityisesti suuret kotieläintilat ovat yhtiöittäneet tuotantoaan. Tässä tutkimuksessa arvioidaan, että osakeyhtiömuotoisten maatilojen määrä olisi vuonna 2020 jo noin 850 tämänhetkisen runsaan 600 osakeyhtiön sijasta. Samalla niiden merkitys erityisesti kotieläintuotannossa kasvaa.

Verotuksen edullisuus on selvästi ollut keskeisessä roolissa, kun on päätetty muuttaa juridinen muoto osakeyhtiöksi. Kannattavaa se onkin, jos on maksettu pääasiassa vain yhteisövero eikä osinkoja ole maksettu kuin verovapaan osuuden verran. Tällöin, etenkin kun otetaan huomioon nettovarallisuuden erilainen laskentaperuste pelto-omaisuuden osalta, on tilan kehittäminen ollut mahdollista paremmin kuin perinteisenä perheviljelmänä olisi ollut. Käytännössä, jos (ja kun) viljelijäperheen pitää elää tilan tuloilla, pitää tulotason ja nettovarallisuuden olla melko korkeat ennen kuin osakeyhtiömuodossa verotus olisi selvästi kevyempää kuin perheviljelmänä. Tilanteet ovat tietenkin yksilöllisiä, mutta hätiköityjä ratkaisuja pelkän veroedun toivossa ei pidä tehdä. Osakeyhtiö on kuitenkin tietyllä tavalla peruuttamaton juridinen muoto.

Muiden politiikkalohkojen osalta osakeyhtiön kohtelu ei eroa juurikaan perheviljelmästä. Tukipolitiikka on sama. Eläkepolitiikassa on jonkin verran enemmän rajoitteita yhteisyritysten osalta. Osakeyhtiöitymiselle löytyy kuitenkin myös muita perusteita. Nämä liittyvät lähinnä yritysmäisempään toimintaan. Kirjanpito on yksityiskohtaisempaa ja yksityistalous samoin kuin muutkin tulolähteet erotetaan tilan taloudesta. Tämä helpottaa ja parantaa talouden seurantaa, jolla voi olla merkitystä myös rahoittajan näkökulmasta.

Hallitus päätti keväällä 2013 laskea osakeyhtiöiden maksaman yhteisöveroprosentin 24,5 prosentista 20 prosenttiin. Tämä houkuttelee erityisesti niitä tiloja, jotka pystyvät jättämään tilalta saadut tulot tilan kehittämiseen, muuttamaan juridisen muodon osakeyhtiöksi. Päätoimisilla tiloilla tilanne on sen sijaan monimutkaisempi arvioitava, koska samassa yhteydessä hallitus toteutti myös osinkoverouudistuksen. Aiemmin osa osingoista oli kokonaan verovapaata ja osa osingoista verotettiin ansiotulona. Tällöin pienillä tuloilla ansiotulojen verotus on kevyempää kuin pääomatuloverotus. Uudistuksen myötä osinkotuloa verotetaan pelkästään pääomatulona.

Maatalouden kannattavuutta ei ratkaista kuitenkaan pelkästään verotuksella. Sen takia juridisen muodon muuttamista ei pidä tehdä ilman tarkkoja laskelmia eri tulonäkymillä ja hyvin tarkkaan pitää harkita myös kaikki muut asiaan vaikuttavat tekijät. Kun markkinat kuitenkin ratkaisevat, ei pidä mennä tekemään hätiköityjä ratkaisuja. Jos osakeyhtiö ei jostakin syystä myöhemmin osoitaudukaan oikeaksi valinnaksi, ei päätöstä voi kovin hyvin perua. Etenkin päätoimisten tilojen on syytä harkita erittäin tarkkaan ratkaisunsa. Todennäköistä on sen sijaan se, että tämä verouudistus lisää osa-aikaisten kasvinviljelytilojen kiinnostusta osakeyhtiömuotoon.

Hyvin usein tilan osakeyhtiöittäminen on ollut kytköksissä investointeihin. Tämä näkyy selvästi osakeyhtiömuotoisten tilojen taloudellisessa kehityksessä. Tuotantonsa osakeyhtiöittäneet kotieläintilat ovat liikevaihdolla mitaten selvästi keskimääräistä suurempia. Suurella osalla osakeyhtiöistä verotettava tulo jää kuitenkin alle 100 000 ja nettovarallisuus alle 500 000 euron. Osakeyhtiömuotoiset maatilat ovat myös kehittäneet toimintaansa voimakkaasti. Vaikka liikevaihto ja varallisuus ovat kasvaneet, ovat myös velat lisääntyneet.

Tutkimus herättää myös useita uusia kysymyksiä. Tämän aiheiston perusteella ei voitu vielä tyhjentävästi vastata siihen kysymykseen, ovatko tilat tehneet oikeita ratkaisuja muuttaessaan tilansa juridisen muodon osakeyhtiöksi. Toinen mielenkiintoinen kysymys olisi tarkastella perusteellisemmin sitä, millaiset mahdollisuudet osakeyhtiöllä on saada ulkopuolisia sijoittajia, vaikkapa tilanpidon jatkajan sisaruksista sukupolvenvaihdon yhteydessä.

Siirtyminen perheviljelmästä osakeyhtiöön muuttaa myös veronsaajien keskinäistä suhdetta. Millaisia aluetaloudellisia vaikutuksia tällä ja verouudistuksen vaikutuksella siihen voisi olla kuntatalouden näkökulmasta, olisi myös jonkinlaisen tarkastelun arvoinen kysymys.

Lähteet

- Enroth, A., Harmoinen, T. & Österman, A. (toim.). 2007. Maatilayrityksen yhtiöittäminen. Pro Agria Maaseutukeskusten liiton julkaisuja nro. 1040. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu. 93. s.
- Heikkilä, T. 2012. Osakeyhtiömuotoisten maatilojen kannattavuus- ja rahoitusasemavertailu
- Immonen, R. 2006. Yritysjärjestelyt. Gummeruksen kirjapaino Oy. Jyväskylä. 452 s.
- Järvenoja, M. 2007. Yritysjärjestelyjen verotus. WSOYpro. Helsinki. 611. s.
- Kirjanpitoasetus (KPA) 30.12.1997/1339
- KPL 1997. Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336
- Kiviranta, E 2012. Käytännön Maamies 4/2012 Johtaako maatalouden osakeyhtiöittäminen verosäästöihin?
- Kiviranta, E. 2001. Maatilaverotus. WSOY tietopalvelut. Jatkuva-täydenteinen.
- Kotiranta, K., Raunio, M., Romppainen, L. & Ukkola, O. 2007. Osakeyhtiön varojen jakaminen ja verotus. KHT-yhdistyksen palvelu Oy. Gummeruksen Kirjapaino Oy. Jyväskylä. 200. s.
- Kukkonen, M. 2001. Maatilan osakeyhtiöittämisen verokysymyksiä. Verotus 3. 237-253. s.
- Lehtonen, H. & Pyykkönen, P. 2005. Maatalouden rakennekehitysnäkymät vuoteen 2013. MTT taloustutkimuksen selvityksiä 100. 40. s.

- Maa- ja metsätalousministeriö 3/2005 Osakeyhtiömuotoisten ja monialaisten maatilojen sukupolvenvaihdosten edistäminen. Työryhmämuistio: Helsinki. 41 s.
- Maanmittauslaitos 2013. Kauppahintatilasto 2002, Kauppahintatilasto 2012. www.maanmittauslaitos.fi
- MVL Maatilatalouden tuloverolaki 15.12.1967/543
- Mela 2012. MYEL-eläkevakuutus. www.mela.fi/
- MMM 2007. Maatilarekisteri 2007. MMM tilastokeskuksen julkaisu.
- MMM 2008. Maatilarekisteri 2008. MMM tilastokeskuksen julkaisu.
- MMM 2009. Maatilarekisteri 2009. MMM tilastokeskuksen julkaisu.
- MMM 2010. Maatilarekisteri 2010. MMM tilastokeskuksen julkaisu.
- MMM 2013. Maa- ja metsätalousministeriö. Hakuopas. Mavi. www.mavi.fi
- MTT, Taloustohtori. 2012. MTT:n kannattavuuskirjanpitolukemia. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. www.mtt.fi
- Mäkelä, K. 2011, Maatilan yhtiöittämisen prosessi ja sen eri vaiheet.
- OYL 2006. Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
- Paavilainen, J. 2009. Käytännön maamies 2/2009. Yhtyneet kuva-lehdet. 99. s.
- Perintö- ja lahjavero laki 12.7.1940/378
- RL 1889. Rikoslaki 39/1889.
- Solala, S. 2011, Osakeyhtiöittämisen taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset maatilalle.
- Tilastokeskus: Yksityisen sektorin kuukausipalkkaisten lukumäärät ja säännöllisen työajan ansiot koulutusasteen ja sukupuolen mukaan, tilastot vuosilta 2007–2011.
<http://www.stat.fi/til/yskp/tau.html>
- TTL 2007. Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459

TVL 2007. Tuloverolaki 30.12.1992/1535

VAL 2005. Varojen arvostuslaki 1142/2005

Valtioneuvoston asetus 2008. Valtioneuvoston asetus maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta 30.4.2008/299

Valtioneuvoston tiedote 135/2013, Hallitus on sopinut valtiontalouden kehyksistä: Vahva panostus kasvuun, työllisyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja vakauteen. www.vnk.fi

Valtioneuvoston tiedote 153/2013, Hallituspuolueiden puheenjohtajat sopivat tarkistuksista osinkoverouudistukseen. www.vnk.fi

Verohallinto. Vuoden 2012 valtion tuloveroasteikko. www.vero.fi

Verohallinto 2013. Maatalouden verotus. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Maatalousverotus

Verohallinto 2013. Tuloverotus - osakeyhtiö ja osuuskunta. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Tuloverotus

VML 1995. Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558

VSVL 1996. Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931

YTN. Yritystutkimusneuvottelukunta ry 2006. IFRS Tilinpäätöksen keskeiset periaatteet.

PTT julkaisuja, PTT publikationer, PTT publications

- 22. Hanna Karikallio. 2010. Dynamic Dividend Behaviour of Finnish Firms and Dividend Decision under Dual Income Taxation
- 21. Satu Nivalainen. 2010. Essays on family migration and geographical mobility in Finland
- 20. Terhi Latvala. 2009. Information, risk and trust in the food chain: Ex-ante valuation of consumer willingness to pay for beef quality information using the contingent valuation method.
- 19. Perttu Pyykkönen. 2006. Factors affecting farmland prices in Finland

PTT raportteja, PTT rapporter, PTT reports

- 241. Anna-Kaisa Rämö – Paula Horne – Eeva Primmer. 2013. Yksityismetsänomistajien näkemykset metsistä saatavista hyödyistä. Monien hyötyjen metsä. Ekosysteemipalvelut metsänomistajan näkökulmasta.
- 240. Leena Kerkelä. 2012. Suhdanteiden ja rakennemuutoksen aluetaloudelliset vaikutukset.
- 239. Lauri Esala – Jyri Hietala – Janne Huovari. 2012. Puurakentamisen yhteiskunnalliset vaikutukset.
- 238. Perttu Pyykkönen – Janne Huovari. 2012. Turkisalan tuottamat verot.
- 237. Anna-Kaisa Rämö – Paula Horne – Jussi Leppänen. 2012. Yksityismetsänomistajien suhtautuminen metsälakiin.
- 236. Matleena Kniivilä – Leena Kerkelä – Kalle Laaksonen. 2012. Vaihtoehtoja Suomen perushyödykkeisiin liittyvälle kehityspolitiikalle.

PTT työpapereita, PTT diskussionsunderlag, PTT Working Papers

- 149. Perttu Pyykkönen – Stefan Bäckman – Veli-Matti Tuure – Markku Lähti. 2013. Biokaasutus lannankäsittelyn vaihtoehtona
- 148. Pasi Holm – Anneli Hopponen. 2013. Yritysten edustuskulut ja matkailu- ja ravintolapalvelut erityisesti Lapissa
- 147. Jyri Hietala – Signe Jauhiainen. 2013. Haja-asutusalueelle rakentaminen ja kunnan talous.
- 146. Pasi Holm. 2013. Suomalaisomisteiset yritykset Virossa.
- 145. Pasi Holm – Janne Huovari – Sami Pakarinen. 2013. Apteekkien kokonaistaloudellinen tilanne.
- 144. Eeva Alho – Lauri Esala – Veera Holappa – Markus Lahtinen – Sami Pakarinen. 2013. Alueellisten asuntomarkkinoiden kehitys vuoteen 2015.
- 143. Perttu Pyykkönen – Stefan Bäckman – Erik Puttaa. 2013. Rakennemuutos Suomen kotieläintaloudessa.
- 142. Jyri Hietala. 2013. Metsäliiketoiminnan kannattavuuslaskuri.